

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาท
พระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

**THE SATISFACTION OF ADMINISTRATORS TEACHER AND
LEARNERS TO THE PROJECT OF MORAL TEACHING
MONKS IN SCHOOL : A CASE STUDY IN
SURIN PROVINCE**

พระครูสุนทรสีลวัฒน์ (บัญญัติ สีลสาโร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาท
พระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

พระครูสุนทรสีลวัฒน์ (บัญญัติ สีลสาโร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

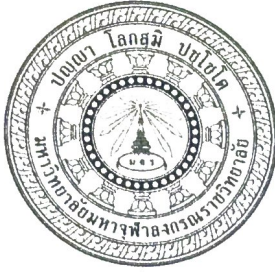
**The Satisfaction of Administrators Teachers And
Learners to the Project of Moral Teaching Monks in
Schools : A Case Study in Surin Province**

Phrakhru Suntonsilawattana (Banyat Sīlasāro)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
Buddhist Studies

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเรื่อง
“ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในจังหวัดสุรินทร์” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

ประธานกรรมการ

(พระธรรมโมลี, ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร.สุชาติ บุษย์ชฎานนท์)

กรรมการ

(ผศ. ดร.แสง นิลنامه)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์)

กรรมการ

(พระอธิการเวียง กิตติวณฺเณ, ดร.)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย

ผศ. ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

ประธานกรรมการ

พระอธิการเวียง กิตติวณฺเณ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูสุนทรสีลวัฒน์)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์
- ผู้วิจัย** : พระครูสุนทรสีลวัฒน์ (บัญญัติ สีลสาโร)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ผศ. ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.ม. (ภาษาสันสกฤต), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
 - : พระอธิการเวียง กิตติวัฒน์, ดร., พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A. (Pali Literature), Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ ๒) เปรียบเทียบ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ จำแนกสถานภาพ ตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ๓) ศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

ผลการศึกษาพบว่า

๑. ระดับความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวม ผู้บริหาร ครูและนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณลักษณะของครู ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านสื่อการสอน ด้านการกำหนดเนื้อหาวิชา และด้านวิธีการสอน

๒. เปรียบเทียบสมมติฐานความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม สถานภาพ เพศ อายุ พบว่ามีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน และจากผลการวิเคราะห์ตัวแปรรายด้าน พบว่าด้านคุณลักษณะทั่วไปของครู ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการกำหนดเนื้อหาวิชา ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๖ ด้าน โดยส่วนมากเห็นว่าโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นโครงการที่ดี ควรให้มีโครงการนี้ต่อไป เพราะพระสงฆ์ที่สอนนั้นเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นผลลัพธ์ที่ดีและน่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง แต่ยังมีบางส่วนในแต่ละด้านที่ผู้บริหาร ครูและนักเรียนสว่นน้อยได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข มีดังนี้

๑) ปัญหาและอุปสรรค คือ ครูไม่เปนนกลาง มีความสนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป ไม่มีคุณภาพขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีความพร้อมในการสอน ไม่สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน สอนเนื้อหามากเกินไปไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ ไม่ครอบคลุมไม่ชัดเจนไม่เข้ากับปัจจุบันมีสื่อประกอบน้อย สอนไม่คอยเข้าใจ ไม่สนุกสนาน กิจกรรมไม่ค่อยมี

๒) แนวทางการสอนศีลธรรม คือ ครูควรจะทำตัวให้เป็นกลาง ไม่สนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป หมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ทำตัวไหน่าเชื่อถือ เตรียมความพร้อมก่อนที่จะสอน ทักทายสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน สอนเนื้อหาให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ให้ครอบคลุมและชัดเจน เนื้อหาให้เข้ากับปัจจุบัน ควรจะมีสื่อประกอบ หาแนวทางสอนให้เข้าใจ สร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน กิจกรรมต้องหลากหลาย

Thesis Title : The Satisfaction of Administrators, Teachers, Learners to the Project of Moral Teaching Monks in Schools : A Case Study in Surin Province

Researcher : Phrakhru Suntonsilawattana (Banyat Sūlasāro)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Asst Prof. Dr. Thaweesak Thongthip, B.A. (Religion), M.A. (Sanskrit Language), Ph.D. (Buddhist Studies)

: PhraAthikarn Weang Kittiwanno, Dr., B.A. (Teaching Social Studies), M.A. (Pali Literature), Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)

Date of Graduation : March 18, 2019

Abstract

The purpose of this thesis is to study 1) the level of satisfaction of school administrators, teachers, and students with the roles of the moral teaching in school. In group, 2) compare the satisfaction of school administrators, teachers and students, with the roles of the moral teaching in the school in Surin province which classified status by gender, age and education, 3) to study the comments, Suggestions for the development operations of the moral teaching in schools in the Surin Province.

The study found that

1. The satisfaction level of management. Teachers and students with its around the role of the moral teaching in Surin Province, find its overall administrators, teachers and Learners consumer answered the questionnaire. Satisfaction ratings with the moral teaching in the school is its high ranked from high to find its, is its characteristics of teachers. Its activities. Its measurement and evaluation of its educational work its work determining the content and its the way of teaching.

2. Compare the assumption satisfaction of administrators, teachers and students of the Bible moralistic in Surin province, classified by sex, age, educational qualifications were not satisfied with the different quantities. The results of the analysis of the Translation of the the Chad found that the characteristics of the teacher. And the evaluation result Students differ the satisfaction statements are statistically significant at the 0.05 level determining the content. The teaching methods. The medium of instruction. And the activity of teaching. No differences were satisfied different.

3. recommendations of administrators, teachers and students with the the role of morality in schools. The research study analyzed the satisfaction of the management. Teachers and students in the role of morality in schools the analysis of information was to determine the frequency percent of the Average (Mean) and standard deviation (Standard Deviation) found that both overall and in the in much the same. The researchers considered the result of the great secret and the less satisfactory is the most. However, there are some in different parts of the executives. Teachers and students of the digestibility to comment on the issue obstacles. And solutions to solve the following.

1) Problems and obstacles: Biased treatment to students, excessive familiarity to students, unreliable personality, lack of teaching readiness, lack of acquaintance with students, appropriate teaching of overwhelming contents, unsuitability of time, lack of teaching aid, lack of teaching skill and activities.

2) The guideline solutions were as follows: Impartiality to their students, appropriate acquaintance, all time-learning, reliability, Good preparation before teaching, being close to students, suitable covered and clear teaching of contents, response of students' need, update contents, preparation of good teaching aids, teaching application for good understanding, pleasant class atmosphere, various activities

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยความเมตตาอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพระอธิการเวียง กิตติวิมล โณ,ดร. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้การชี้แนะแนวทางการศึกษา คอยให้กำลังใจกระตุ้นตักเตือนและให้คำปรึกษา อย่างต่อเนื่อง มาโดยตลอดด้วยดีอย่างสม่ำเสมอ และขอขอบพระคุณ พระอาจารย์ กิตติภักดิ์ มณฑล และพระอาจารย์ สุระ จันทิก ที่คอยให้การสนับสนุนและอนุเคราะห์ในหลายๆสิ่งเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่าน เจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย พร้อมทั้งพระเถรานุเถระ และเพื่อนๆทุกรูปทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือแนะนำตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูล และผู้อำนวยการโรงเรียนทุกแห่งที่อำนวยความสะดวก อนุญาตให้แจกแบบสอบถามในสถานศึกษา และบุคคลที่เป็นกำลังใจ ทำให้งานวิจัยสำเร็จ ลุล่วงได้ด้วยดี คอยสนับสนุนส่งเสริมจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำเป็นรูปเล่ม คือ บิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง และเพื่อนๆทุกคน

สิ่งที่เป็นสาระประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นธรรมทานแก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า และขออนอมถายเป็นพุทธานุชา แดงคสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาเอกของโลก พร้อมทั้งขอให้ท่านสงฆ์นั้น จงบังเกิดขึ้นแก่ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งบุคคลที่ได้เอยนวม และไม่ไดเอยนวมก็ตาม ขอจงเป็นผู้มีส่วนในกุศลนี้ทุกท่านทุกรูปทุกคน เทอญ

พระครูสุนทรสีลวัฒน์ (บัญญัติ สีลสาโร)

๒๖ มกราคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ สมมุติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๒ แนวคิดจิตวิทยาการเรียนรู้	๑๘
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	๒๕
๒.๔ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒	๓๘
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๙
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๓
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๓
๓.๑.๑ ประชากร	๖๓
๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง	๖๓
๓.๑.๓ วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	๖๔
๓.๑.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๔
๓.๑.๕ การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ	๖๕
๓.๑.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๖

๓.๑.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๖
๓.๑.๘ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๖
๓.๑.๙ การแปลความหมายของข้อมูล	๖๗
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๖๙
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๙
๔.๒ วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาฯ	๗๒
๔.๓ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาฯ	๗๘
๔.๔ วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ	๑๐๗
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๑๑๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๐
๕.๒ อภิปรายผล	๑๑๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๙
บรรณานุกรม	๑๒๑
ภาคผนวก	๑๒๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๙

สารบัญตาราง

	ตารางที่	หน้า
๓.๑	แสดงการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น	๗๒
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๗
๔.๒	แสดงจำนวนและร้อยละ ของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๘
๔.๓	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านช่วงอายุ	๗๙
๔.๔	ครู	๗๙
๔.๕	นักเรียน	๘๐
๔.๖	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านระดับการศึกษาสูงสุด	๘๐
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะ พระสอนศีลธรรม	๘๑
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	๘๒
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอน	๘๓
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการใช้สื่อการสอน	๘๓
๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๘๔
๔.๑๒	ระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู นักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน	๘๕
๔.๑๓	ระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู นักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวม ๖ ด้าน	๘๖
๔.๓.๑	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียนที่มีต่อบทบาท พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ โดยรวม	๘๗
๔.๓.๒	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม	๘๘
๔.๓.๓	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหาร	

	สถานศึกษา ครู นักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านคุณลักษณะครูพระสอนศีลธรรม ข้อการแต่งกายเรียบร้อย	๙๐
๔.๓.๔	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านคุณลักษณะครูพระสอนศีลธรรม ข้อมาสอนตรงเวลา	๙๐
๔.๓.๕	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	๙๑
๔.๓.๖	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ข้อเนื้อหาที่มีความถูกต้องทางวิชาการ	๙๒
๔.๓.๗	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ ด้านวิธีการสอน	๙๓
๔.๓.๘	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการใช้สื่อการสอน	๙๔
๔.๓.๙	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๙๕
๔.๓.๑๐	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจิตเจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน	๙๖
๔.๓.๑๑	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด	๙๗
๔.๓.๑๒	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๙๗
๔.๓.๑๓	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน	๙๘
๔.๓.๑๔	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม	๑๐๐

๔.๓.๑๕	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	๑๐๑
๔.๓.๑๖	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านการใช้สื่อการสอน	๑๐๑
๔.๓.๑๗	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๑๐๒
๔.๓.๑๘	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน	๑๐๒
๔.๓.๑๙	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตาม อายุ โดยรวม	๑๐๓
๔.๓.๒๐	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม	๑๐๔
๔.๓.๒๑	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีอายุต่างกัน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามวิธีการของเซฟเฟ้	๑๐๖
๔.๓.๒๒	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	๑๐๗
๔.๓.๒๓	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ด้านวิธีการสอน	๑๐๘
๔.๓.๒๔	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการใช้สื่อการสอน	๑๐๙
๔.๓.๒๕	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๑๑๑
๔.๓.๒๖	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีอายุต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามวิธีการของเซฟเฟ้	๑๑๒
๔.๓.๒๗	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน	๑๑๓
๔.๓.๒๘	เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม	๑๑๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ การเกิดความพึงพอใจของบุคคล	๑๐
๒.๒ ผังแสดงกระบวนการเรียนรู้	๒๒
๒.๓ โครงสร้างเวลาเรียน	๕๘

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยระบุชื่อย่อคัมภีร์ดังต่อไปนี้ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๑๑ หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๑ ข้อ ๒๖๕ หน้า ๒๑๑ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ม.อ. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุपरิปินดาสก	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในระดับปัจเจกชน (Individual problem) และระดับสังคม (Social problem) อาทิ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาอาชญากรรมและความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคนไทย ดังที่พระราชวรมุณี (ประยูรช ปยุตโต) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมใน “มิติใหม่ของการพัฒนาจิตใจ”^๑ เน้นการพัฒนาวัตถุมากเกินไป ส่วนการพัฒนาจิตใจนั้นตกต่ำไม่สมดุลกัน ฉะนั้นนับว่าการพัฒนาได้ผิดพลาดไปแล้ว ต้องหันมาพัฒนาจิตใจกันให้มาก เพื่อที่จะได้ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และความเสื่อมทางศีลธรรม โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ทุกฝ่ายต่างเรียกร้องให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในสังคม

เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นั้นเป็นสังคมชาวพุทธ และคนไทยส่วนมากได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาใช้ในวิถีชีวิตเพื่อเป็นประทีปส่องนำทางแห่งชีวิต และวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ยึดมั่นอยู่กับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จนดูเหมือนว่าเป็นสังคมที่มีความร่มเย็น มีปกติสุข มีความเรียบร้อยไม่มีปัญหาใดๆ อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริงของสังคมได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ นานา ดังที่สื่อต่างๆ ได้สะท้อนภาพความรุนแรงของปัญหาตั้งแต่ระดับเล็กๆ ไปจนถึงปัญหาในระดับโลกที่สะสมไร้การแก้ไข หรืออาจจะเป็นการแก้ไขไม่ถูกต้องตรงจุดหรือตรงประเด็นโดยกลุ่มชนไม่นำหลักธรรมที่ตนเองเคารพนับถืออยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรืออาจจะไม่เรียนรู้ให้เข้าใจ จนเกิดปัญหา เมื่อเผชิญกับปัญหาต่างๆ จึงไม่สามารถหาทางออกได้ เกิดมีความเครียดอับจนปัญญา เลยก่อปัญหามากมายขึ้นในสังคมจนสร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่น นับเป็นปัญหาสังคมที่เกิดจากความเสื่อมทางศีลธรรมที่ถูกละเลย ไม่เห็นความสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติ ที่ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมช่วยกันแก้ปัญหา

จากสภาพวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ทำให้เกิดภาวะสับสนในวิถีชีวิต ค่านิยม และภูมิคุ้มกันทางสังคมลดลง จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม คือละเลยคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปในทางไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดระเบียบวินัย เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อน

^๑ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจิตใจ, มิติใหม่ของการพัฒนาจิตใจ, (กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ๒๕๒๘), หน้า ๕๖.

วัยอันควร และชาตวินัยในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงจำเป็นเร่งด่วนในการปลูกฝังกล่อมเกลาด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ให้มีสำนึกผิดชอบชั่วดี มีสติพิจารณาอย่างคิด มีจิตใจใฝ่ดีและมีพลังใจที่เข้มแข็ง

โดยนัยนี้ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงถือกำเนิดขึ้นและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๖ โดยข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่าง กระทรวงวัฒนธรรมกับ กระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งในระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๘๐๐ รูป โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มคือ เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการ พัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีความต้องการพระสงฆ์ไปสอนในโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า ๔๘,๐๗๓ รูป จากการสำรวจพบว่า โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งมีจำนวน ๑๐,๐๐๐ กว่าโรงเรียน มีความต้องการพระสงฆ์ไปให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ จึงได้เพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมให้ครอบคลุมสถานศึกษาทั่วประเทศ ในอัตราส่วน พระ ๑ รูป ต่อ ๑ ตำบล โดยได้ขยายเพิ่มอีก ๔,๐๐๐ รูป เป็นการนำร่อง และได้เสนอของบประมาณกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของพระสงฆ์ รูปละ ๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน รวมเป็นเงิน ๙๖,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี และงบประมาณอีกจำนวนหนึ่งเพื่อการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์การเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพการสอน และการติดตามประเมินผลตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการ ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๘-๒๕๕๐ ได้มีพัฒนาการมาโดยลำดับ อาทิ การได้รับอนุมัติงบกลางจากคณะรัฐมนตรี เพื่ออุดหนุนโครงการพระสอนศีลธรรม ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๖ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๔,๐๐๐ รูป ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙ จำนวน ๖,๐๐๐ รูป และครั้งที่ ๓ วันที่ ๒๓ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับอนุมัติเพิ่มเป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐ รูป และในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับอนุมัติเป็น ๒๐,๐๐๐ รูป ต่อมาในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๐ ให้โอนงบประมาณ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปสังกัดที่กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินโครงการ และทางมหาวิทยาลัยได้มอบหมายความรับผิดชอบโครงการฯ ในแต่ละจังหวัดให้วิทยาเขตรับผิดชอบเป็นจังหวัดไป

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินโครงการฯ ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ โดยได้ตั้งศูนย์ประสานงานจังหวัด เพื่อแบ่งสรรงานรับผิดชอบในการดำเนินโครงการฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้าน ปริยัติ ปฏิบัติ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ให้พระสงฆ์ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก เยาวชน นักเรียนนักศึกษา ตามนโยบาย “คุณธรรมนำความรู้สู่สถานศึกษา” ให้นักศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจ และนำปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและในการดำเนินโครงการนี้จะเป็นการ สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตสุรินทร์ ได้รับผิดชอบดำเนิน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาเป็นเวลา ๖ ปีแล้ว (พ.ศ.๒๕๕๑ – พ.ศ.๒๕๕๗) โดยมีพระ สอนศีลธรรมในความรับผิดชอบดูแลจำนวนทั้งสิ้น ๙๑๐ รูป แบ่งเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตจังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๔๒๘ รูป ใน ๓๘๕ โรงเรียน และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตจังหวัด บุรีรัมย์ จำนวน ๔๘๒ รูป ใน ๔๕๓ โรงเรียน^๒

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินการตามโครงการฯ ผู้วิจัยเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องทำการวิจัยถึงความพึงพอใจของ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ที่มีต่อพระสงฆ์ที่เข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาความพึง พอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเฉพาะ ในเขตจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้ จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในด้าน การปรับปรุง และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้เกิด ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์จำแนกสถานภาพ ตามเพศ อายุ และระดับ การศึกษา

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์เพียงใด

๑.๓.๒ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ มีความแตกต่างกันหรือไม่

^๒ ศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต สุรินทร์, คู่มือปฏิบัติงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สุรินทร์: โรงพิมพ์ ร้านเล็กดีไซท์- กราฟิค, ๒๕๕๖), หน้า ๗๕.

๑.๓.๓ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ดี เพื่อการพัฒนาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน และเพื่อเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์จำแนกสถานภาพ ตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ตลอดจนเพื่อศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ และระดับการศึกษา
๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ คือ โรงเรียนในเขตจังหวัดสุรินทร์ที่มีพระสอนศีลธรรม ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

๑.๔.๔ ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนของโรงเรียนในเขตจังหวัดสุรินทร์ เฉพาะโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปฏิบัติงานอยู่ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน ๓๘๕ โรงเรียน โดยมีประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน ๔๑,๖๔๒ คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓๘๕ คน ครู จำนวน ๓๘๕ คน และผู้เรียน จำนวน ๔๐,๘๗๒ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนของโรงเรียนในเขตจังหวัดสุรินทร์ เฉพาะโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปฏิบัติงานอยู่ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ สุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้น (Stratified Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของธานินทร์ ศิลป์จารุ อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ^๓ ที่ช่วงความเชื่อมั่น ๙๕ % ค่าความคลาดเคลื่อน ๕ % ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๑ คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ๗๐ คน ครู ๗๐ คน และนักเรียน ๒๔๑ คน

^๓ ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ปัสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗-๕๙.

๓) วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด ซึ่งมีทั้งสิ้น ๔๑,๖๔๒ คน โดยใช้โปรแกรมคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง^๔ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๑ คน

(๒) จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม ตามสถานภาพของประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน

(๓) สุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม โดยให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๑ คน

(๔) ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากแต่ละกลุ่ม

ดังนี้

ก. ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดมา ๗๐ คน

ข. ครู กำหนดมา ๗๐ คน

ค. ผู้เรียน กำหนดมา ๒๔๑ คน

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทั้งสิ้น ๓๘๑ คน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีสถานภาพ เพศ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย :

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

บทบาทพระสอนศีลธรรม หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ของพระสงฆ์ที่สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ด้านวิธีการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล เท่านั้น

ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม หมายถึง การแต่งกายเรียบร้อย การเป็นแบบอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน การมาสอนตรงเวลา เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการเอาใจใส่ต่อนักเรียน

เนื้อหาวิชาที่สอน หมายถึง เนื้อหาที่มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา เนื้อหาที่มีความทันสมัย เนื้อหาที่มีความน่าสนใจ และเนื้อหาที่เหมาะสมกับวันและเวลา

วิธีการสอน หมายถึง รูปแบบที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นำมาใช้สอน คือ การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน การใช้วิธีสอนแบบสาธิตตัวอย่าง และการใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

^๔ ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, หน้า ๕๗-๕๙.

การใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย และการใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด และพระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

การจัดสภาพการเรียนการสอน หมายถึง การจัดสภาพการเรียนการสอนเพื่อเอื้อประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ คือ มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดตามที่ต่างๆ มีความสะอาดสงบ ร่มรื่น และมีห้องพระพุทธศาสนาหรือลานธรรม

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารที่สังกัดในโรงเรียนนั้นๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ในเขตจังหวัดสุรินทร์เท่านั้น

ครู หมายถึง ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่สังกัดในโรงเรียนนั้นๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ในเขตจังหวัดสุรินทร์เท่านั้น

ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนนั้นๆ ที่มีพระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ในเขตจังหวัดสุรินทร์เท่านั้น

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงระดับความแตกต่างของความพึงพอใจ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

๑.๗.๓ ทำให้ทราบข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความพึงพอใจ เปรียบเทียบความพึงพอใจ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ค้นคว้าเอกสารรายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

๒.๒ แนวคิดจิตวิทยาการเรียนรู้

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

๒.๓.๑ ความหมายของบทบาท

๒.๓.๒ ประเภทของบทบาท

๒.๓.๓ ลักษณะของบทบาท

๒.๓.๔ บทบาทพระสงฆ์ตามหลักศาสนา

๒.๓.๕ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๒.๔ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒

๒.๔.๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๔

๒.๔.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือลบซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ ความเชื่อ ซึ่งจะขอกกล่าวถึงความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ความหมายของความพึงพอใจมีดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของความพึงพอใจ

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมาย ความพึงพอใจหมายถึงการบรรลุถึงความต้องการหรือความปรารถนาก่อให้เกิดความอิมใจการบรรลุถึงข้อกำหนดหรือสิ่งที่จำเป็น^๑

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๒๙.

สมวงศ์พงศ์สถาพร ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าหมายถึงการประเมินสินค้าบริการนั้นๆว่าตอบสนองความต้องการของตนได้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ถ้าได้ตามที่คาดหวังลูกค้าจะมีความพึงพอใจถ้าไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้ในตอนแรกลูกค้าจะไม่พอใจ (Dissatisfaction) ^๒

กิตติมาปริตติติก ได้กล่าวถึงความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจในด้านต่างๆของงานและเขาได้รับการตอบสนองความต้องการที่เหมาะสม^๓

ชรีณี เดชจินดา ได้กล่าวว่าความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง^๔

สกล วรรณพงษ์ ให้ความหมายพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการที่ได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน^๕

หลุย จำปาเทศ ได้กล่าวว่าความพึงพอใจหมายถึงความต้องการ (Need) ได้บรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะมีความสุขสังเกตได้จากสายตาคำพูดและการแสดงออก^๖

แคมเบล (Campbell) ให้ความหมายว่าความพึงพอใจเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จที่แต่ละคนเปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็นต่อสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้ป็นหรือคาดหวังไว้ผลที่ได้จะเป็นความพึงพอใจหรือไม่จะเป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคล^๗

ริสเซอร์ (Risser) ให้ความหมายว่าความพึงพอใจของผู้รับบริการแต่ละคนเกิดจากประสบการณ์หรือได้บรรลุในสิ่งที่คาดหวังเอาไว้^๘

โวลแมน (Wolman) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึก (Feeling) มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ต้องการหรือตามแรงจูงใจ^๙

^๒ สมวงศ์ พงศ์สถาพร, การตลาดบริการ, (กรุงเทพมหานคร: เลฟแอนด์ลิฟ, ๒๕๔๗), หน้า ๕๙.

^๓ กิตติมา ปริตติติก, ทฤษฎีบริหารองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: ชนะการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๓๒๑.

^๔ ชรีณี เดชจินดา, “ความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อศูนย์บริการกำจัดกากอุตสาหกรรมแขวงแสมดำเขตบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสิ่งแวดล้อม), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๖), หน้า ๕๖.

^๕ สกล วรรณพงษ์, “ความพึงพอใจในการทำงานของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๕๖.

^๖ หลุย จำปาเทศ, จิตวิทยาการจูงใจ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสามัคคีสาส์นจำกัด, ๒๕๓๓), หน้า ๘.

^๗ Campbell, A, Subjective measure if well – being, (American: Psychologist , 1976), pp.117.

^๘ Risser, N.L., Development of an instrument to measure patient Satisfaction with Nurses and Nursing care in primary care settings, (Nursing: Pesearch, 1975), pp. 24.

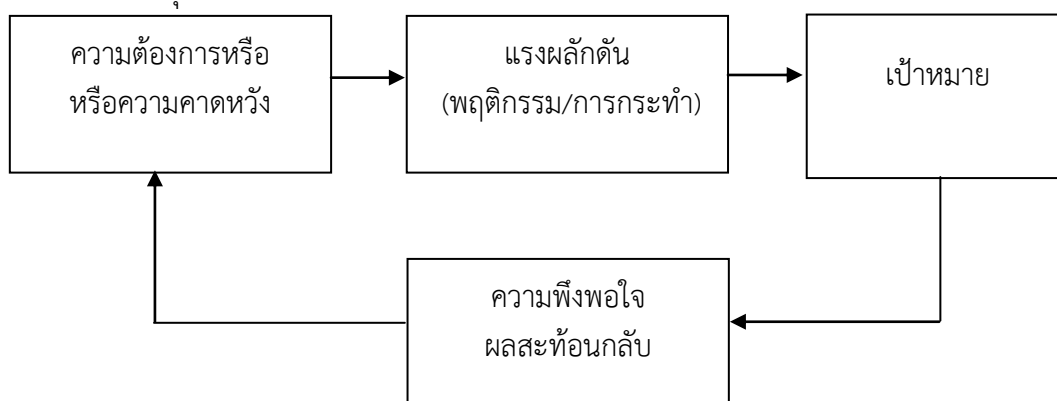
^๙ Wolman, Thomus E., Education and Organizational Leadership in Elementary School, Englewood Cliffs, (New Jersey: Prentice – Hall, 1973), pp. 484.

จากความหมายของความพึงพอใจตามที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกทางด้านบวกและด้านลบของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้แต่ทั้งนี้ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับค่านิยมและประสบการณ์ที่ได้รับในพระพุทธศาสนาถือว่ามนุษย์ต้องได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทั้งในด้านร่างกายจิตใจไม่ว่าจะเป็นเงินทองเกียรติยศชื่อเสียงที่อยู่อาศัยหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับในสังคมการได้รับการยกย่องนับถือซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วช่วยเสริมสร้างให้เกิดความพึงพอใจให้กับมนุษย์เรา

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในการรับบริการ (Service Satisfaction) ได้มีนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้อธิบายแนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจไว้ดังนี้

มัลลินส์ (Mullins) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลากๆ ด้านเป็นสภาพภายในที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเกิดจากมนุษย์จะมีแรงผลักดันบางประการในตัวบุคคลซึ่งเกิดจากการที่ตนเองพยายามจะบรรลุถึงเป้าหมายบางอย่างเพื่อจะตอบสนองต่อความต้องการหรือความคาดหวังที่มีอยู่และเมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วก็จะเกิดความพอใจเป็นผลสะท้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้นเป็นกระบวนการหมุนเวียนต่อไปอีกดังแสดงในแผนภาพที่ ๒.๑^{๑๐}

แผนภาพที่ ๒.๑ การเกิดความพึงพอใจของบุคคล

ที่มา : Mullins , Luarie J. ๑๙๘๕ : ๒๓๐

ฮินชอว์และแอ็ทวูด (Hinshaw and Atwood) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นความคิดเห็นของผู้รับบริการที่ได้รับจากผู้ให้บริการและจัดเป็นเกณฑ์ประเมินด้านผลลัพธ์ด้วยและเป็นระดับของความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของผู้รับบริการในอุดมคติกับการรับรู้ของผู้มารับบริการที่ได้รับตามความเป็นจริงสำหรับนักวิจัยทางพฤติกรรมได้ให้ความหมายของคำว่าความพึงพอใจในบริการเป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของคนที่เกิดจาก

^{๑๐} Mullins, Luarie J. , *Management and Organization Behavior*, (London: Pitman Company, 1985), pp. 230.

ประสบการณ์ที่ผู้รับบริการเข้าไปใช้บริการในสถานที่ให้บริการนั้นๆ และประสบการณ์นั้นได้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับบริการมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่แตกต่างกัน^{๑๑}

เชลลีเมเนอร์ต (Shelly, Maynard W.) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพอใจ สรุปได้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์คือความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเป็นความรู้สึกที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุขความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกในทางบวกอื่นๆ กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับและความรู้สึกนี้สามารถทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีกดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความสุขเป็นความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและความรู้สึกนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่นๆ ความรู้สึกทางลบความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้เรียกว่าระบบความพึงพอใจโดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อระบบความพึงพอใจมีความรู้ทางบวกมากกว่าความรู้สึกลบสิ่งทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจของมนุษย์มักได้แก่ทรัพยากร (Resources) หรือสิ่งเร้า (Stimulus) การวิเคราะห์ระบบความพึงพอใจคือการศึกษาวงจรทรัพยากรหรือสิ่งเร้าแบบใดเป็นสิ่งที่ต้องการที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจและให้ความสุขแก่มนุษย์ความพอใจจะเกิดได้มากที่สุดเมื่อมีทรัพยากรทุกอย่างเป็นที่ต้องการครบถ้วน^{๑๒}

รศ.ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ได้กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหลังการซื้อหรือรับบริการของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการหรือประสิทธิภาพของสินค้ากับการให้บริการที่เขาคาดหวังโดยผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการต่ำกว่าความคาดหวังของลูกค้าทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พึงพอใจแต่ถ้าระดับผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการตรงกับความคาดหวังของลูกค้าก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจและถ้าผลที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการสูงกว่าความคาดหวังของลูกค้าตั้งไว้ก็จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจผู้ให้บริการจะต้องทำให้ผลิตภัณฑ์แตกต่างจากคู่แข่งขึ้นโดยการรักษาระดับคุณภาพการให้บริการ^{๑๓}

จากแนวคิดของนักวิชาการที่ผ่านมาข้างต้นสรุปได้ว่าความพึงพอใจคือความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่ต้องการการตอบสนองไปในทิศทางที่ดีแต่เมื่อใดมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีพฤติกรรมของมนุษย์ก็จะเปลี่ยนแปลงความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงได้

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในการรับบริการ (Service Satisfaction) ได้มีนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้อธิบายแนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจไว้ดังนี้

^{๑๑} Hinshaw, A.S. and J.R. Atwood., **A patient satisfaction instrument : Precision try Replication**, (Nursing: Research, 1982), pp. 170 – 171.

^{๑๒} Shelly, Maynard W, **Responding to Social Change**, (Dowden: Hutchison Press, 1975), pp. 53.

^{๑๓} ศิริวรรณ เสรีรัตน์รศ, **การบริหารการตลาดยุคใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระและไซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

มาสโลว์ (Maslow) เป็นนักจิตวิทยาชาวอังกฤษได้สร้างทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นสมมติฐานอยู่ ๒ ประการคือ^{๑๔}

๑) มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลาตราบไต่ที่ยังมีชีวิตอยู่ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วก็จะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไปความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นจึงจะมีอิทธิพลจูงใจต่อไป

๒) ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญในเมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการขั้นสูงก็จะตามมามามาสโลว์ได้แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ออกเป็น ๕ ระดับดังนี้

(๑) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการทางด้านร่างกายเป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดเช่นความต้องการในเรื่องอาหารน้ำที่อยู่อาศัยเครื่องนุ่งห่มยารักษาโรคความต้องการพักผ่อนและความต้องการทางเพศเป็นต้นความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนองเลยในด้านนี้โดยปกติแล้วองค์กรทุกแห่งมักจะตอบสนองความต้องการของแต่ละคนด้วยวิธีการทางอ้อมคือการจ่ายเงินค่าจ้าง

(๒) ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security or Safety Needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้วมนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปที่สูงขึ้นความต้องการทางด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคงต่างๆความต้องการทางด้านความปลอดภัยจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆที่เกิดขึ้นกับร่างกายความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจส่วนความมั่นคงนั้นหมายถึงความต้องการความมั่นคงในการดำรงชีพเช่นความมั่นคงในหน้าที่การงานและสถานะทางสังคม

(๓) ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belongingness Needs) ภายหลังจากที่ได้รับการตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้วก็จะมีความต้องการสูงขึ้นคือความต้องการทางสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคนความต้องการทางด้านนี้จะเป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกที่ว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคมเสมอ

(๔) ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่ประกอบด้วยสิ่งต่างๆดังนี้คือความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถความรู้และความสำคัญในตัวเองรวมทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นหรือต้องการที่จะให้บุคคลอื่นยกย่องสรรเสริญในความรับผิดชอบในหน้าที่การงานการดำรงตำแหน่งที่สำคัญในองค์กร

(๕) ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization or Self-

^{๑๔} Maslow. A ., A theory of human motivation Psychological Review 50, (N.Y.: McGraw – Hill, 1943), pp. 370.

Realization) ลำดับขั้นความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ก็คือความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตตามความนึกคิดหรือความคาดหวังที่เยอทะยานใฝ่ฝันที่จะได้รับผลสำเร็จในสิ่งอันสูงส่งในทัศนะของตน

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทฤษฎีของมาสโลว์ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีความต้องการ ๕ ประการเมื่อความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการสิ่งอื่นๆก็จะเกิดขึ้นมาอีกความต้องการทั้ง ๕ ชั้นจะมีความสำคัญกับบุคคลมากน้อยเพียงใดการตอบสนองตามลำดับขั้นของ Maslow มีข้อสังเกตเกี่ยวกับความต้องการของคนที่มีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะประกอบไปด้วย ๒ หลักการคือ

๑) หลักการแห่งความขาดตกบกพร่อง (The Deficit Principle) ความขาดตกบกพร่องในชีวิตประจำวันของคนที่ได้รับอยู่เสมอจะทำให้ความต้องการที่เป็นความพอใจของคนไม่เป็นตัวจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในด้านอื่นๆอีกต่อไปคนเหล่านี้กลับจะเกิดความพอใจในสภาพที่ตนเป็นอยู่ยอมรับและพอใจความขาดแคลนต่างๆ ในชีวิตโดยถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา

๒) หลักการแห่งความเจริญก้าวหน้า (The Progression Principle) กล่าวคือลำดับขั้นของความต้องการทั้ง ๕ ระดับจะเป็นไปตามลำดับที่กำหนดไว้จากระดับต่ำไประดับสูงกว่าและความต้องการของคนในแต่ละระดับจะเกิดขึ้นได้ดีต่อเมื่อความต้องการของระดับที่ต่ำกว่าได้รับการตอบสนองจนเกิดความพึงพอใจแล้วนั้นจะเห็นว่าความต้องการสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วไม่ได้รับการตอบสนองความรู้สึกขาดแคลนของมนุษย์ทุกคนก็จะเกิดขึ้นและก็ต้องพยายามแสวงหาให้ได้เว้นแต่จะมีอุปสรรคแล้วทำให้เกิดความท้อถอยต่ออุปสรรคนั้นตัวอย่างเช่นเมื่อคนได้รับการตอบสนองความต้องการอยู่ในระดับหนึ่งแล้วอย่างสมบูรณ์ก็ต้องการจะได้รับการตอบสนองความต้องการอีกในระดับสูงกว่าแต่มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่หรือไม่สำเร็จตามความต้องการสิ่งนี้จะทำให้คนเราหยุดแสวงหาที่ถอยและจะยอมรับสภาพไม่มีการ

เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg) ศาสตราจารย์และหัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นรีเสิร์ฟ (Western Reserve University) ประเทศสหรัฐอเมริกาและคณะได้พิมพ์รายงานผลการวิจัยเรื่อง “การจูงใจในการทำงาน” (The Motivation To Work) ในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ โดยการเสนอทฤษฎีจูงใจ-ค้ำจุน (The Motivation-Hygiene Theory) หรือบางทีเรียกว่าทฤษฎีสองปัจจัย (Herzberg’s Two factor Theory) มูลเหตุที่ทำให้เฮิร์ซเบิร์กและคณะได้ทำการวิจัยและเสนอเป็นทฤษฎีดังกล่าวขึ้นมาก็เพื่อที่จะตอบคำถามที่ว่า “ผู้ปฏิบัติงานต้องการอะไรจากงานของเรา” ซึ่งเฮิร์ซเบิร์กและคณะได้สัมภาษณ์วิศวกรและนักบัญชีประมาณ ๒๐๐ คนจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม ๑๑ แห่งในบริเวณเมือง Pittsburg, Pennsylvania ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยสอบถามคนงานแต่ละคนเพื่อหาคำตอบว่า “อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้คนเรารู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบงาน” สรุปได้ว่ามีปัจจัยสำคัญ ๒ ประการที่สัมพันธ์กับความชอบหรือไม่ชอบงานของแต่ละบุคคลปัจจัยดังกล่าวเรียกว่าปัจจัยค้ำจุนหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factor) และปัจจัยจูงใจ (Motivational Factor) ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factor) หมายถึงปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลาถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กรบุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้นปัจจัยค้ำจุนมีดังนี้คือ

๑) นโยบายและการบริหารงานขององค์กร (Policy and Administration)

- ๒) การนิเทศ (Supervision)
- ๓) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (Relationship with Supervisors)
- ๔) สภาพการทำงาน (Work Condition)
- ๕) เงินเดือนและผลประโยชน์เกี่ยวกับ (Salary and Benefits)
- ๖) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Relationship with Peers)
- ๗) ชีวิตส่วนตัว (Personal Life)
- ๘) ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (Relationship with Subordinate)
- ๙) สถานภาพของตำแหน่ง (Status)

ปัจจัยค่าจูนเป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงานซึ่งมีลักษณะเป็นสิ่งแวดล้อมหรือเป็นส่วนประกอบของงานปัจจัยนี้อาจนำไปสู่ความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานได้จากคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ของเฮิร์สเบิร์กและคณะพบว่าผู้ที่ไม่มีความสุขในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นเพราะภาวะแวดล้อมรอบด้านอันได้แก่ความไม่ยุติธรรมความไม่เป็นระเบียบทำให้บุคคลเหล่านั้นมีสุขภาพจิตไม่ดีในการปฏิบัติงานปัจจัยนี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ปัจจัยสุขภาพอนามัย” (Hygiene factor) ซึ่งเปรียบเสมือนหลักการในทางแพทย์ที่ทำหน้าที่บำรุงสุขภาพให้ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการกระทำของแพทย์สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ช่วยบำบัดโรคเป็นแต่เพียงป้องกันและรักษาบรรยากาศให้ถูกสุขลักษณะเช่นจัดให้มีระบบกำจัดขยะที่ทันสมัยน้ำดื่มบริสุทธิ์การควบคุมอากาศเป็นพิษสิ่งเหล่านี้มิใช่เป็นการรักษาโรคแต่ถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้ก็อาจจะมีโรคมามากขึ้นฉะนั้นปัจจัยค่าจูนจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าปัจจัยจูงใจปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรงเป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบและรักงานเป็นตัวการสร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นมีดังนี้คือ

- ๑) ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล (Achievement)
- ๒) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition)
- ๓) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself)
- ๔) ความรับผิดชอบ (Responsibility)
- ๕) ความก้าวหน้า (Advancement)^{๑๕}

ทฤษฎีความพึงพอใจสรุปได้ว่าทฤษฎีเป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกของทัศนคติซึ่งไม่จำเป็นต้องแสดงหรืออธิบายเชิงเหตุผลเสมอไปก็ได้ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นเพียงปฏิกิริยาด้านความรู้สึก (Reactionary Feeling) ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น (Stimulant) ที่แสดงผลออกมา (Yield) ในลักษณะของผลลัพธ์สุดท้าย (Final Outcome) ของขบวนการประเมิน (Evaluative Result) พฤติกรรมหรือการแสดงออกใดๆของมนุษย์จะไม่เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอยโดยไม่มีสาเหตุและสิ่งที่เป็นสาเหตุของการแสดงออกของพฤติกรรมก็คือความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองนั่นเอง

^{๑๕} Herzberg, F.B. Mansner and B.B. Snyderman, **The Motivation to work**, (New York: John WileyAndersonsInc, 1959), pp. 113-115.

๒.๑.๔ ความสำคัญของความพึงพอใจต่อการบริการ

ความพึงพอใจในบริการของผู้รับบริการเป็นเป้าหมายสำคัญที่ผู้ให้บริการทั้งหลายต่างคิดค้นหากลยุทธ์ทางการจัดการและกลยุทธ์ทางการตลาดมากมายมาประยุกต์ใช้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความประทับใจในบริการและกลับมาใช้บริการซ้ำอีกดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อบุคคลหลายฝ่ายได้แก่

๑) ความสำคัญของความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการกล่าวคือในการจัดให้เกิดการบริการแก่ผู้มารับบริการนั้นสิ่งที่คุณให้บริการจะต้องคำนึงถึงและยึดถือสิ่งต่อไปนี้คือ

(๑) ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการบริการรูปแบบการบริการที่ดีจะต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการได้โดยผู้ให้บริการจะต้องทำการสำรวจหรือศึกษาความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการเป้าหมายเสียก่อนจากนั้นจึงสามารถกำหนดรูปแบบการบริการที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการบริการที่น่าประทับใจแก่ผู้มารับบริการได้

(๒) ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพของการบริการเนื่องจากเป็นเกณฑ์ที่ชัดเจนส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการโดยทั่วไปองค์การธุรกิจบริการจะทำการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการในหลายๆด้านเช่นอาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้ความน่าเชื่อถือของกิจการบริการความเต็มใจในการให้บริการความรู้และความสามารถในการให้บริการและบุคลิกลักษณะของผู้ให้บริการ เป็นต้น

(๓) ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานเป็นตัวชี้คุณภาพและความสำเร็จของงานบริการเนื่องจากการบริการจะดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการซึ่งการปฏิบัติงานจะมีคุณภาพนั้นผู้ให้บริการจะต้องมีความพึงพอใจในงานของตนจึงจะทุ่มเทในการทำงานและเป็นสิ่งนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

๒) ผู้รับบริการกล่าวคือสิ่งที่ผู้รับบริการมุ่งหวังต้องการจะได้อาจจากการมารับบริการนั้นก็คือความสะดวกสบายความรวดเร็วและคุณภาพการบริการที่ดีดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นตัวผลักดันคุณภาพของการบริการของผู้ให้บริการซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้รับบริการดังนี้

(๑) ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวผลักดันคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้รับบริการเองซึ่งมุ่งหวังที่จะได้รับการบริการที่ดีจากการที่ได้ไปใช้บริการยังที่ต่างๆความพึงพอใจของผู้รับบริการนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ให้บริการจะต้องตระหนักถึงและจัดให้ได้อย่างเพียงพอทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อที่จะนำเสนอสิ่งที่ดีกว่าแก่ผู้รับบริการส่งผลให้ผู้รับบริการได้รับการบริการที่ดีมีคุณภาพมากขึ้นเรื่อยๆ

(๒) ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานบริการช่วยพัฒนาคุณภาพของงานบริการและอาชีพบริการเนื่องจากผู้ให้บริการที่มีความพึงพอใจในการทำงานจะทำงานด้วยความเต็มใจทุ่มเทสร้างสรรค์และส่งเสริมมาตรฐานในการให้บริการส่งผลให้คุณภาพในการบริการสูงขึ้นและงานบริการกลายเป็นงานที่แพร่หลายมากขึ้นมีบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถเข้าสู่วงธุรกิจบริการมาก

ขึ้นเกิดการขยายตัวของธุรกิจบริการส่งผลต่อลักษณะการบริการทำให้ผู้รับบริการได้รับการบริการที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นต่อไป^{๑๖}

จากความสำคัญของความพึงพอใจต่อการบริการสรุปได้ว่าความสำคัญของความพึงพอใจต่อการบริการแบ่งออกได้เป็นความสำคัญของความพึงพอใจต่อผู้บริการเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการจะต้องคำนึงถึงการจัดให้เกิดการบริการแก่ผู้รับบริการและความสำคัญของความพึงพอใจต่อผู้รับบริการเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการจะได้มาจากการรับบริการนั้นโดยผู้รับบริการมุ่งหวังความรวดเร็วความสะอาดสบายและคุณภาพการบริการที่ดีดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นตัวผลักดันคุณภาพของการบริการของผู้ให้บริการ

๒.๑.๕ ลักษณะของความพึงพอใจในการบริการ

ความพึงพอใจและแนวทางการเสริมสร้างความพึงพอใจในการบริการไว้ว่าความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้ให้บริการต่างมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานบริการดังนั้นการสร้าง ความพึงพอใจในการบริการจำเป็นจะต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้งต่อผู้รับบริการและผู้ให้บริการดังนี้

๑) การตรวจสอบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้ให้บริการอย่างสม่ำเสมอ

๒) การกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์กรให้ชัดเจน

๓) การกำหนดกลยุทธ์การบริการที่มีประสิทธิภาพ

๔) การพัฒนาคุณภาพและความสัมพันธ์ในกลุ่มพนักงาน

๕) การนำกลยุทธ์การสร้าง ความพึงพอใจต่อผู้รับบริการไปปฏิบัติและประเมินผล

เมื่อความพึงพอใจมีความสำคัญสูงมากต่อการบริการดังนั้นผู้ประกอบการบริการจะต้องทำความเข้าใจต่อลักษณะและองค์ประกอบความพึงพอใจอย่างถี่ถ้วนดังนี้

๑) ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในการรับบริการซึ่งบุคคลจะรับรู้รูปแบบของการบริการและคุณภาพของการบริการโดยใช้ประสบการณ์ที่ได้รับด้วยตนเองหรือจากการอ้างอิงใดๆตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเช่นคำบอกเล่าของกลุ่มเพื่อนโฆษณาเป็นต้นในการประเมินสิ่งที่ได้รับจากการบริการหากการบริการเป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจในบริการนั้น

๒) ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์หนึ่งในการใช้บริการนั้นบุคคลย่อมมีข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงต่างๆ (Reference) เช่นประสบการณ์ส่วนตัวความรู้จากการเรียนรู้คำบอกเล่าของกลุ่มเพื่อนข้อมูลจากธุรกิจบริการแบบเดียวกันเป็นต้นจึงเกิดความคาดหวังต่อสิ่งที่ควรจะได้รับจากการบริการ (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลแก่ผู้รับบริการในการที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงในกระบวนการบริการ (Performance) หากการบริการเป็นไปตามที่คาดหวังย่อมเกิดการยืนยันความถูกต้อง

^{๑๖} อเนกสุวรรณบัณฑิตและภาสกร อุดลพัฒน์กิจ, จิตวิทยาการบริการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพรสแอนด์ดีไซน์จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๒.

(Confirmation) ต่อการบริการและเกิดความความพึงพอใจในบริการแต่ถ้าบริการที่ได้รับไม่เป็นไปตามคาดหมายก็จะเกิดการยืนยันความไม่ถูกต้อง (Disconfirmation) ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในบริการ

๓) ความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากในแต่ละช่วงเวลาบุคคลย่อมมีความคาดหวังต่อการบริการแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกประสบการณ์ที่ได้มาระหว่างเวลานั้นจึงทำให้เกณฑ์ประเมินความพึงพอใจมีการเลื่อนขึ้น – ลงตลอดเวลาส่งผลให้การเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับกับสิ่งที่คาดหวังเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

ความพึงพอใจนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการรับรู้การประเมินคุณภาพของการบริการอันเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับจากการให้บริการโดยที่ความพึงพอใจในการบริการของผู้รับบริการจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ๒ด้านได้แก่

๑) การรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการอันเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการได้สัญญาว่าจะให้โดยผู้รับบริการมีความคาดหวังต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการว่าจะได้รับอย่างน้อยตามที่ผู้ให้บริการได้สัญญาไว้ความมากน้อยของคุณภาพของสิ่งที่ได้รับจะเป็นตัวกำหนดถึงระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการนั่นเอง

๒) การรับรู้คุณภาพของการนำเสนอบริการซึ่งผู้ให้บริการจะนำเสนอผ่านการแสดงออกต่างๆในกระบวนการบริการโดยผู้รับบริการจะประเมินว่าผู้ให้บริการนั้นได้บริการอย่างเหมาะสมมากน้อยเพียงใดรวมทั้งความสะดวกในการเข้าถึงบริการพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้ให้บริการตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานการใช้ภาษาในการสื่อสารและการปฏิบัติตนในการให้บริการว่าผู้ให้บริการมีความเต็มใจและจริงใจเพียงใดในการให้บริการการรับรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้รับบริการประเมินคุณภาพการบริการได้อย่างมีเหตุและผลซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจในการรับบริการ^{๑๗}

จากลักษณะของความพึงพอใจในการบริการผู้วิจัยสรุปได้ว่าลักษณะความพึงพอใจในการบริการมี๓ลักษณะคือความพึงพอใจเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างและความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๒.๑.๖ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ

กุลทลี รื่นรมย์, เพลินทิพย์ โกเมศโสภานและสาวิกา อุนหนันท์ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการดังรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

๑) การเรียนรู้และเข้าใจถึงความต้องการของผู้รับบริการต้องค้นหาคำตอบในประเด็นที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงมุ่งเหตุจูงใจหรือความคาดหวังแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานต่อไป

๒) การตลาดภายในการตลาดภายในหมายถึงกิจกรรมที่ผู้บริหารได้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกทุกหน่วยในองค์กรได้เข้าใจในเป้าหมายร่วมกันเกิดการยอมรับและเห็นความสำคัญใน

^{๑๗} อเนกสุวรรณบัณฑิตและภาสกร อุดลพัฒน์กิจ, จิตวิทยาการบริการ, หน้า ๑๗๓ – ๑๗๔.

บทบาทของตนเองในการเสริมสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าองค์กรการตลาดที่ประสบความสำเร็จจะให้ความสำคัญกับพนักงานอย่างมากและพยายามอย่างยิ่งที่จะทุ่มเทให้ความสนใจต่อพนักงานเพื่อให้พนักงานมีความสุขในงานของตนเอง

การทำงานการตลาดภายในหมายถึงการจัดโปรแกรมและการฝึกอบรมสัมมนาสำหรับบุคลากรในองค์กรอันจะช่วยให้พนักงานมีทัศนคติและจิตใจที่พร้อมจะให้บริการตลอดจนมีความรู้ความชำนาญและทักษะในการใช้เครื่องมือต่างๆ รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานการดูแลพนักงานเกี่ยวกับสวัสดิการและสภาพความเป็นอยู่ต่างๆ ไปรวมถึงผลตอบแทนและรางวัลจูงใจต่างๆ ให้อยู่ในระดับเหมาะสมเพื่อให้พนักงานมีความพึงพอใจและเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กรอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า^{๑๘}

อเนก สุวรรณบัณฑิตและภาสกร อดุลพัฒน์กิจ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการจะแสดงออกในทางบวกหรือลบต่อสิ่งที่ได้รับจากการบริการและการนำเสนอการบริการโดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้คาดหวังไว้ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการบริการได้แก่

๑. ผลสัมฤทธิ์บริการในการนำเสนอการบริการจะต้องมีผลสัมฤทธิ์บริการที่มีคุณภาพและระดับการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการโดยผู้ให้บริการจะต้องแสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่และจริงใจต่อการสร้างเสริมคุณภาพของผลสัมฤทธิ์บริการที่จะส่งมอบให้แก่ผู้รับบริการ

๒. ราคาค่าบริการความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดจากการประเมินคุณภาพและรูปแบบของการบริการเทียบกับราคาค่าบริการที่จะต้องจ่ายออกไปโดยผู้ให้บริการจะต้องกำหนดราคาค่าบริการที่เหมาะสมกับคุณภาพของการบริการและเป็นไปตามความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to Pay) ของผู้รับบริการค่าบริการจะถูกหรือแพงขึ้นอยู่กับความสามารถในการจ่ายและเจตคติต่อราคาของกลุ่มผู้รับบริการอีกด้วย

๓. สถานที่บริการผู้ให้บริการจะต้องมองหาสถานที่ในการให้บริการที่ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกมีสถานที่กว้างขวางเพียงพอและต้องคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการในทุกด้านเช่นการมีสถานที่จอดรถหรือการให้บริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งทำให้ประเด็นด้านสถานที่ให้บริการลดลงไปได้เป็นต้น

๔. การส่งเสริมแนะนำบริการผู้ให้บริการต้องให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงบวกแก่ผู้รับบริการทั้งในด้านคุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ของการบริการผ่านทางสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้รับบริการได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปช่วยประเมินเพื่อตัดสินใจใช้บริการต่อไป

๕. ผู้ให้บริการต้องตระหนักตนเองว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างให้เกิดความพึงพอใจในการบริการของผู้รับบริการโดยในการกำหนดกระบวนการจัดการการวางรูปแบบการบริการจะต้องคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญทั้งแสดงพฤติกรรมบริการและเสนอบริการที่ลูกค้าต้องการด้วยความสนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการ

^{๑๘} กุลทลธิ รื่นรมย์และคณะ, การมุ่งเน้นลูกค้าและตลาดสร้างองค์กรให้แตกต่างอย่างเหนือชั้น, (กรุงเทพมหานคร: อินโนกราฟฟิกส์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๗๒.

๖. สภาพแวดล้อมของการบริการผู้ให้บริการจะต้องสร้างให้เกิดความสวยงามของอาคารสถานที่ผ่านการออกแบบตกแต่งการแบ่งพื้นที่อย่างเหมาะสมลงตัวสร้างให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรผู้ให้บริการและสื่อภาพลักษณ์เหล่านี้ออกไปสู่ผู้รับบริการอีกด้วย

๗. กระบวนการบริการผู้ให้บริการต่างมุ่งหวังให้เกิดความมีประสิทธิภาพของการจัดการระบบการบริการเพื่อเพิ่มความคล่องตัวและความสามารถในการสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพโดยการนำบุคลากรเทคโนโลยีเข้ามาร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการและหวังต่อประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้รับบริการความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น๒ระดับด้วยกันคือ

๑. ความพึงพอใจที่ตรงกับความคาดหวังเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการจะต้องจัดให้มีตามความคาดหวังของผู้รับบริการและระวังไม่ให้เกิดสิ่งต่ำกว่าความคาดหวังนั้นได้เพื่อให้ผู้รับบริการรู้สึกยินดีและมีความสุขในการมารับบริการนั้นๆ

๒. ความพึงพอใจที่เกินความคาดหวังเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการมุ่งหวังที่จะสร้างให้มีเกินกว่าความคาดหวังของผู้รับบริการเพื่อให้ผู้รับบริการมีความรู้สึกปลาบปลื้มใจหรือประทับใจในบริการที่ได้รับซึ่งเกินความคาดหวังที่ตั้งใจไว้^{๑๙}

สรุปได้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้

๒.๒ แนวคิดจิตวิทยาการเรียนรู้

จิตวิทยา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Psychology มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก ๒ คำ คือ Psyche แปลว่า วิญญาณ กับ Logos แปลว่า การศึกษา ตามรูปศัพท์ จิตวิทยาจึงแปลว่า วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับวิญญาณ แต่ในปัจจุบัน จิตวิทยาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป ความหมายของจิตวิทยาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นั่นคือ จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์

การเรียนรู้ (Lrarning) ตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ไม่จัดว่าเกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากวุฒิภาวะ

๒.๒.๑ ความหมายของการเรียนรู้

ไพบูลย์ เทวรักษ์ การเรียนรู้ (learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกหัด และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นมีลักษณะค่อนข้างมั่นคงถาวร^{๒๐}

^{๑๙} อเนก สุวรรณบัณฑิตและภาสกร อดุลพัฒน์กิจ, **จิตวิทยาการบริการ**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพรสแอนด์ดีไซน์จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๗.

Bower and Hilgard อธิบายว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำ หรือการเปลี่ยนแปลงโอกาสในการเกิดพฤติกรรม ณ สถานการณ์หนึ่ง ๆ อันมีเหตุผลจากการมีประสบการณ์ซ้ำในสถานการณ์นั้น ๆ ของผู้แสดงพฤติกรรม^{๒๑}

Chance กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ และด้วยเหตุที่การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมดังนั้น การเรียนรู้จึงวัดได้จากการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ซึ่งมีหลายวิธี เช่น การวัดจากการลดลงของความผิดพลาด (reduction in error) การวัดจากรูปแบบของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (topography of behavior) การวัดจากความเข้มข้นของพฤติกรรม (intensity of behavior) การวัดจากความเร็วของการเกิดพฤติกรรม (speed) การวัดจากการเปลี่ยนแปลงที่แฝงอยู่ภายใน (latency) และการวัดจากความถี่ของการเกิดพฤติกรรม (frequency) เป็นต้น^{๒๒}

๒.๒.๒ ลักษณะของการเรียนรู้

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคนอื่นๆ ได้อธิบายลักษณะของการเรียนรู้ไว้ดังนี้

๑. การเรียนรู้โดยการหยั่งรู้ (insight learning) โดย Kohler นักจิตวิทยาของกลุ่ม Gestalt เป็นผู้ทำการทดลองเกี่ยวกับกระบวนการรู้คิดและการคิดแก้ไขปัญหาโดยการหยั่งรู้ โดยแนวคิดหลักที่ได้จากการทดลอง คือ การเรียนรู้เป็นผลจากการที่ผู้เรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และการรับรู้เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ โดยที่ไม่ต้องมีการลองผิดลองถูก ผู้เรียนรู้สามารถเกิดการหยั่งรู้ในการแก้ไขปัญหาโดยไม่จำเป็นต้องมีการเสริมแรง

๒. การเรียนรู้โดยเครื่องหมาย (sign learning) เป็นแนวคิดของ Tolman ซึ่งการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ อธิบายว่า การเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนรู้ทราบถึงเครื่องหมาย (sign) และสามารถคาดการณ์ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นเป็นการพัฒนาความคาดหวังเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ

๓. การเรียนรู้แฝง (latent learning) เป็นแนวคิดของ Tolman and Honzik ซึ่ง อธิบายว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแต่ยังไม่แสดงออกมาให้เห็นในระหว่างที่เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้นในช่วงที่ร่างกายมีแรงขับ (drive) ต่ำ หรือไม่มีรางวัลจูงใจ แต่หากมีการเสริมแรงหรือร่างกายมีแรงขับสูง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นก็แสดงตัวออกมาทันที ซึ่ง Tolman เชื่อว่า การให้รางวัลและการลงโทษเป็นสิ่งที่สามารถบอกได้ว่า จะเกิดพฤติกรรมอะไรแต่ไม่ได้เป็นการคงไว้ ซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ โดยไม่เกิดพฤติกรรมอื่นขึ้นมา^{๒๓}

^{๒๐} ไพบูลย์ เทวรักษ์, จิตวิทยาการเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอส ดี เพรส การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐.

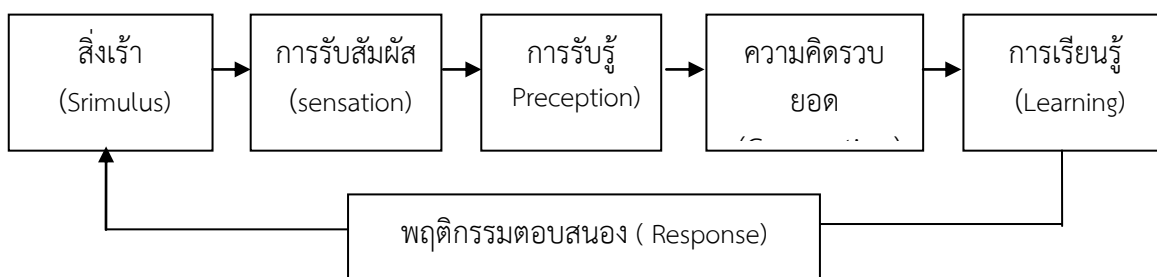
^{๒๑} Bower, G. H., & Hilgard, E. R., *Theories of learning (5th ed.)*, (Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1981), pp. 11.

^{๒๒} Chance, P., *Learning & Behavior (5th ed.)*, (Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning, 2003), pp. 41-44.

^{๒๓} จิราภา เต็งไตรรัตน์และคนอื่นๆ, *จิตวิทยาทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๓.

๒.๒.๓ กระบวนการและการถ่ายโยงการเรียนรู้

๑) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การเรียนรู้มีลักษณะเป็นกระบวนการ ซึ่งมี ๕ ขั้นตอน ดังนี้^{๒๔}

แผนภาพที่ ๒.๒ ผังแสดงกระบวนการเรียนรู้

(ที่มา : เต็มศักดิ์ คทวณิช, ๒๕๔๙, หน้า ๑๗๐)

จากผังข้างต้นจะเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้า (Stimulus) ได้แก่ ความรู้หรือ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนหรือผู้เรียนมีความประสงค์จะให้เกิดการเรียนรู้ แล้วไปกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับสัมผัส (Sensation) ในรูปแบบต่างๆ เช่น ได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้รับรส รวมทั้งความรู้สึกต่างๆ ทางร่างกาย จากนั้นอวัยวะรับสัมผัสจะส่งข่าวสารที่ได้รับไปยังสมองที่สะสมข้อมูลหรือประสบการณ์เดิมเพื่อแปลความหมาย ทำให้เกิดการรับรู้ (Perception) หลังจากนั้นจึงรวบรวมสิ่งที่ได้รับรู้นั้นมาสรุปเป็นความคิดรวบยอด (Conception) ขึ้น แล้วจึงแสดงพฤติกรรมตอบสนอง (Response) ออกมา ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้า แสดงว่าบุคคลนั้นได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว ส่วนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นหรือไม่ จะเกิดขึ้นระดับใด และในลักษณะใด จำเป็นต้องอาศัยการประเมินจากพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นอีกครั้งหนึ่ง ตัวอย่าง เช่น ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการไหว้ แต่ละแบบที่ถูกต้องจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

๑.๑ ขั้นการเสนอสิ่งเร้า ให้ผู้เรียนดูตัวอย่างการไหว้แต่ละแบบ และที่ละขั้นตอนอย่างช้า ๆ จากวีดิทัศน์ พร้อมคำอธิบาย

๑.๒ ขั้นการรับสัมผัส ผู้เรียนจะเกิดการรับสัมผัสทางตาและหู ทำให้ได้เห็นวิธีการไหว้ที่ถูกต้องและได้ยินเสียงการอธิบายการไหว้ที่ถูกต้อง

๑.๓ ขั้นการรับรู้ ผู้เรียนจะเกิดการแปลความหมายจากการรับสัมผัส ทำให้รับรู้ขั้นตอนของการไหว้แต่ละแบบว่าจะเริ่มต้นอย่างไร

๑.๔ ขั้นการเกิดความคิดรวบยอด เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะสามารถสรุปวิธีการไหว้แบบต่างๆ ได้

^{๒๔} เต็มศักดิ์ คทวณิช, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗๐.

๑.๕ ขั้นการแสดงพฤติกรรม โดยให้ผู้เรียนแสดงการไหว้แบบต่างๆ ให้อู้อู ถ้าการไหว้ถูกต้อง แสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้ว แต่ถ้ายังไหว้ไม่ถูกต้อง ผู้เรียนต้องย้อนกลับไปเริ่มต้นที่กระบวนการขั้นแรกใหม่ เป็นต้น

๒) การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การถ่ายโอนการเรียนรู้ คือ การนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้แต่เดิมหรือประสบการณ์โยงให้ไปมีผลกับสิ่งที่กำลังจะเรียนรู้ใหม่ ทำให้การเรียนรู้ใหม่ดีขึ้นแยลล การถ่ายโอนการเรียนรู้มี ๓ ลักษณะดังนี้

(๑) การถ่ายโอนการเรียนรู้ทางบวก (Positive Transfer) หมายถึง สิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วหรือประสบการณ์เดิมที่ส่งผลทำให้การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เช่น คนที่เรียนวิชาจิตวิทยาทั่วไปมาแล้วจะเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษาได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

(๒) การถ่ายโอนการเรียนรู้ทางลบ (Negative Transfer) หมายถึง สิ่งที่ได้เรียนรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีผลไปขัดขวางการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ให้ล่าช้าหรือสับสน เช่น เคยชกมวยไทยซึ่งสามารถใช้อาวุธได้ทุกส่วน แล้วหันไปชกมวยสากลซึ่งใช้หมัดอย่างเดียว ทำให้ชกได้ไม่ดีเท่าที่ควร

(๓) การถ่ายโอนการเรียนรู้ชนิดศูนย์ (Zero Transfer) หมายถึง สิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วหรือประสบการณ์เดิมที่ไม่ก่อผลต่อสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ ไม่ว่าจะในทางบวกหรือลบ

จะเห็นว่าการเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ในทางบวก ทางลบ หรือเป็นชนิดศูนย์ก็ตาม จะขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด นั่นคือ ถ้าสิ่งที่เรียนรู้ไม่มีความคล้ายคลึงกับสิ่งเคยเรียนรู้อมาแล้วจะเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ทางบวก แต่ถ้ามีความแตกต่างไปจากสิ่งที่เรียนรู้ใหม่จะเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ทางลบ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายโอนการเรียนรู้อีก เช่นผู้เรียนต้องมีการรับรู้ที่ดี มีความรู้เดิมที่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างแม่นยำและแท้จริง ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้การถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๒.๒.๔ ทฤษฎีการเรียนรู้

เนื่องจากการเรียนรู้เป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จึงมีการศึกษาเพื่ออธิบายรูปแบบ (Model) การเรียนรู้ของมนุษย์ไว้มากมาย อย่างไรก็ตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจจำแนกได้ ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ๑) ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Associative Theories) ๒) ทฤษฎีกลุ่มความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Theories)

๑) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Associative Theories)

ทฤษฎีนี้เห็นว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Response) ปัจจุบันเรียกนักทฤษฎีกลุ่มนี้ว่า "พฤติกรรมนิยม" (Behaviorism) ซึ่งเน้นเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มองเห็นและสังเกตได้มากกว่ากระบวนการคิด

อีวาน พาฟลอฟ (Ivan P. Pavlov) นักสรีรวิทยาชาวรัสเซีย (๑๘๔๙ - ๑๙๓๖) ได้ทำการทดลองเพื่อศึกษาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงระหว่างการตอบสนองต่อสิ่งเร้าตามธรรมชาติที่ไม่ได้วางเงื่อนไข (Unconditioned Stimulus = UCS) และสิ่งเร้าที่เป็นกลาง (Neutral Stimulus) จนเกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้าที่เป็นกลางให้กลายเป็นสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (Conditioned Stimulus = CS) และการตอบสนองที่ไม่มีเงื่อนไข (Unconditioned Response = UCR) เป็นการตอบสนองที่มีเงื่อนไข (Conditioned Response = CR) ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นดังนี้

๑. ก่อนการวางเงื่อนไข

UCS (อาหาร)	—————→	UCR (น้ำลายไหล)
สิ่งเร้าที่เป็นกลาง (เสียงกระดิ่ง)	—————→	น้ำลายไม่ไหล
๒. ขณะวางเงื่อนไข

CS (เสียงกระดิ่ง) + UCS (อาหาร)	—————→	UCR (น้ำลายไหล)
---------------------------------	--------	-----------------
๓. หลังการวางเงื่อนไข

CS (เสียงกระดิ่ง)	—————→	CR (น้ำลายไหล)
-------------------	--------	----------------

หลักการเกิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น คือ การตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไข (CR) เกิดจากการนำเอาสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (CS) มาเข้าคู่กับสิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข (UCS) ซ้ำกันหลายๆ ครั้ง ต่อมาเพียงแต่ให้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (CS) เพียงอย่างเดียวก็ผลทำให้เกิดการตอบสนองในแบบเดียวกัน

ผลจากการทดลอง Pavlov สรุปหลักเกณฑ์ของการเรียนรู้ได้ ๔ ประการ คือ

๑. การดับสูญหรือการลดภาวะ (Extinction) เมื่อให้ CR นานๆ โดยไม่ให้ UCS เลย การตอบสนองที่มีเงื่อนไข (CR) จะค่อยๆ ลดลงและหมดไป
๒. การฟื้นกลับหรือการคืนสภาพ (Spontaneous Recovery) เมื่อเกิดการดับสูญของการตอบสนอง (Extinction) แล้วเว้นระยะการวางเงื่อนไขไปสักระยะหนึ่ง เมื่อให้ CS จะเกิด CR โดยอัตโนมัติ
๓. การแผ่ขยาย หรือ การสรุปความ (Generalization) หลังจากเกิดการตอบสนองที่มีเงื่อนไข (CR) แล้วเมื่อให้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (CS) ที่คล้ายคลึงกัน จะเกิดการตอบสนองแบบเดียวกัน
๔. การจำแนกความแตกต่าง (Discrimination) เมื่อให้สิ่งเร้าใหม่ที่แตกต่างจากสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขจะมีการจำแนกความแตกต่างของสิ่งเร้า และมีการตอบสนองที่แตกต่างกันด้วย^{๒๕}

สกินเนอร์ (B.F. Skinner :๑๙๐๔ - ๑๙๙๐) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการทดลองด้านจิตวิทยาการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์การเรียนรู้ที่มีการตอบสนองแบบแสดงการกระทำ (Operant Behavior) สกินเนอร์ได้แบ่งพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตไว้ ๒ แบบ คือ

^{๒๕} Ivan P. Pavlov อ้างใน Slavin, R. E. , Educational psychology: Theory and practice. 8 thed, (Boston: Allyn & Bacon, 2006) , pp. 144.

๑. Respondent Behavior พฤติกรรมหรือการตอบสนองที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติหรือเป็นปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) ซึ่งสิ่งมีชีวิตไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ เช่น การกระพริบตา น้ำลายไหล หรือการเกิดอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ

๒. Operant Behavior พฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตเป็นผู้กำหนด หรือเลือกที่จะแสดงออกมา ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในชีวิตประจำวัน เช่น กินนอน พุด เดิน ทำงาน ขับรถ เป็นต้น

การเรียนรู้ตามแนวคิดของสกินเนอร์ เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองเช่นเดียวกัน แต่สกินเนอร์ให้ความสำคัญต่อการตอบสนองมากกว่าสิ่งเร้า จึงมีคนเรียกว่าเป็นทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบ Type R นอกจากนี้สกินเนอร์ให้ความสำคัญต่อการเสริมแรง (Reinforcement) ว่ามีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร ยิ่งขึ้นด้วย สกินเนอร์ได้สรุปไว้ว่า อัตราการเกิดพฤติกรรมหรือการตอบสนองขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ คือ การเสริมแรงหรือการลงโทษ ทั้งทางบวกและทางลบ

๑. การเสริมแรงและการลงโทษ

การเสริมแรง (Reinforcement) คือการทำให้อัตราการตอบสนองหรือความถี่ของการแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากการได้รับสิ่งเสริมแรง (Reinforce) ที่เหมาะสม การเสริมแรงมี ๒ ทาง ได้แก่

๑) การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เป็นการให้สิ่งเสริมแรงที่บุคคลพึงพอใจ มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมถี่ขึ้น

๒) การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) เป็นการนำเอาสิ่งที่บุคคลไม่พึงพอใจออกไป มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมถี่ขึ้น

การลงโทษ (Punishment) คือ การทำให้อัตราการตอบสนองหรือความถี่ของการแสดงพฤติกรรมลดลง การลงโทษมี ๒ ทาง ได้แก่

๑) การลงโทษทางบวก (Positive Punishment) เป็นการให้สิ่งเร้าที่บุคคลที่ไม่พึงพอใจ มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมลดลง

๒) การลงโทษทางลบ (Negative Punishment) เป็นการนำสิ่งเร้าที่บุคคลพึงพอใจ หรือสิ่งเสริมแรงออกไปมีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมลดลง

ตารางการเสริมแรง (The Schedule of Reinforcement)

๑) การเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Reinforcement) เป็นการให้สิ่งเสริมแรงทุกครั้งที่บุคคลแสดงพฤติกรรมตามต้องการ

๒) การเสริมแรงเป็นครั้งคราว (Intermittent Reinforcement) ซึ่งมีการกำหนดตารางได้หลายแบบ ดังนี้

๒.๑) กำหนดการเสริมแรงตามเวลา (Interval schedule)

๒.๑.๑ กำหนดเวลาแน่นอน (Fixed Interval Schedules = FI)

๒.๑.๒ กำหนดเวลาไม่แน่นอน (Variable Interval Schedules = VI)

๒.๒) กำหนดการเสริมแรงโดยใช้อัตรา (Ratio schedule)

๒.๒.๑ กำหนดอัตราแน่นอน (Fixed Ratio Schedules = FR)

๒.๒.๒ กำหนดอัตราไม่แน่นอน (Variable Ratio Schedules = VR)

๒. การปรับพฤติกรรมและการแต่งพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มาเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยใช้หลักการเสริมแรงและการลงโทษ

การแต่งพฤติกรรม (Shaping Behavior) เป็นการเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมใหม่ โดยใช้วิธีการเสริมแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่เล็กลงๆ จนกระทั่งเกิดพฤติกรรมตามต้องการ

๓. บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Instruction)

เป็นบทเรียนโปรแกรมที่นักการศึกษา หรือครูผู้สอนสร้างขึ้น ประกอบด้วย เนื้อหา กิจกรรม คำถามและ คำเฉลย การสร้างบทเรียนโปรแกรมใช้หลักของ Skinner คือเมื่อผู้เรียนศึกษาเนื้อหาและทำกิจกรรม จบ ๑ บท จะมีคำถามย่อยให้ทดสอบความรู้ความสามารถ แล้วมีคำเฉลยเป็นแรงเสริมให้อยากเรียนบทต่อไปอีก^{๒๖}

๒) ทฤษฎีกลุ่มความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Theories)

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มองเห็นความสำคัญของกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลในระหว่างการเรียนรู้มากกว่าสิ่งเร้าและการตอบสนอง นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า พฤติกรรมหรือการตอบสนองใดๆ ที่บุคคลแสดงออกมานั้นต้องผ่านกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีสิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งหมายถึงการหยั่งเห็น (Insight) คือความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหา โดยการจัดระบบการรับรู้แล้วเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม

๒.๒.๕ ทฤษฎีกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt's Theory)

นักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) ชาวเยอรมัน ประกอบด้วย Max Wertheimer, Wolfgang Kohler และ Kurt Koffka ซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับการรับรู้ (Perception) การเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เก่าและใหม่ นำไปสู่กระบวนการคิดเพื่อการแก้ปัญหา (Insight) นอกจากนั้นกลุ่มนี้มีแนวคิดหลักที่ยึดมั่นคือ “ส่วนรวม (Whole) มีค่ามากกว่าผลรวม (Sum) ของส่วนย่อย (Parts) ต่อมาภายหลังเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทฤษฎีการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อยนี้ จึงมีการให้คำจำกัดความใหม่ว่า เกสตัลท์ หมายถึงโดยส่วนรวม (Wholeness)

กลุ่มเกสตัลท์ได้อธิบายองค์ประกอบของการเรียนรู้ว่า มีอยู่ ๒ ส่วน คือ

๑. การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มากกระทบประสาทสัมผัส ซึ่งจะเน้นความสำคัญของการรับรู้เป็นส่วนรวมที่สมบูรณ์มากกว่าการรับรู้ส่วนย่อยที่ละส่วน

๒. การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการรู้แจ้ง เกิดความคิดความเข้าใจแวบเข้ามาทันทีทันใด ขณะที่บุคคลกำลังเผชิญปัญหาและจัดระบบการรับรู้หลักของการหยั่งเห็นสรุปได้ดังนี้

^{๒๖} เดิมศักดิ์ คทวนิช, จิตวิทยาทั่วไป, หน้า ๑๔๕.

- ๒.๑) การหยั่งเห็นจะเกิดขึ้นโดยทันทีทันใดแบบฉับพลันและสมบูรณ์ในตัว
- ๒.๒) การจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการรับรู้ เช่น ความสนใจ
- ๒.๓) การหยั่งเห็นเกิดจากการที่บุคคลสามารถรับรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าเป็นภาพรวมกับพฤติกรรมตอบสนองความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าทั้งหลายไม่ใช่ตอบสนองสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น สุตตันต์แสดงพฤติกรรมตอบสนองซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการเอื้อมมือกับการใช้ไม้ในมือเขี่ยกล้วยลงมา เป็นต้น
- ๒.๔) ประสบการณ์หรือความรู้เดิมจะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การหยั่งเห็นถึงวิธีการในการแก้ปัญหาขึ้นตัวบุคคล ดังนั้นบุคคลที่มีประสบการณ์เดิมอยู่มากย่อมเกิดการหยั่งเห็นได้ง่ายกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยหรือไม่มีเลย
- ๒.๕) อุปสรรคในการเกิดการหยั่งเห็นในตัวบุคคลอาจเกิดจากขาดการจูงใจที่ดีหรือสิ่งเร้าที่เป็นส่วนประกอบในปัญหานั้นกระจายเกินไปจนบุคคลไม่สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ในภาพรวมของสิ่งเร้านั้น รวมทั้งการขาดประสบการณ์เดิมด้วย เป็นต้น^{๒๗}

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

๒.๓.๑ ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายความหมายไว้ว่าบทบาทหมายถึงการทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้^{๒๘}

ศาสตราจารย์ ดร.พทยาสาธุ กล่าวไว้ว่า “บทบาทคือการกระทำต่างๆที่บทกำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำตราบใดที่ยังอยู่ในบทนั้นเปรียบได้เหมือนบทของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆเป็นตัว (ละคร) อะไรมีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร^{๒๙}

กรีน (Green, ๑๙๗๒, p. ๔๕) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่าบทบาทคือคุณลักษณะที่ถูกคาดคะเนว่าจะต้องมีอยู่ในตำแหน่งนั้นๆกล่าวคือบทบาทเป็นสิ่งที่กลุ่มคาดหวังว่าบุคคลจะต้องกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ^{๓๐}

สุพัตรา สุภาพ ได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาท (role) คือการ ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาท คือ ต้องเลี้ยงดูลูก เป็นครู บทบาทคือ สั่งสอน อบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนใช้บทบาท คือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง^{๓๑}

^{๒๗} ประยูร ไทยธานี, เอกสารประกอบการสอน วิชาจิตวิทยาการศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.drprayut.com/index.php?option=com_content&view=section&id=&Itemid=๗ [๒๗ ก.ค. ๒๕๕๕].

^{๒๘} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕, (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๔๕๓.

^{๒๙} พทยา สาธุ, กลไกของสังคม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๔๗.

^{๓๐} Green, A.W, *Sociology*, (New York: Mcgraw – Hill Book, 1972), pp. 45.

^{๓๑} สุพัตรา สุภาพ, *สังคมวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๓๐.

ลิวินสัน (Levinson อ้างถึงในประยูร ชินสุวรรณ, ๒๕๔๕, หน้า๒๐) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ ๓ ประการคือ

๑. บทบาทหมายถึงปทัสฐานความคาดหวังข้อห้ามความรับผิดชอบซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งไปที่การบ่งชี้หน้าที่อันควรกระทำ

๒. บทบาทหมายถึงความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่จะคิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ

๓. บทบาทหมายถึงการกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมหรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นๆ นั้นเอง ^{๓๒}

โคเฮน (Cohen) ได้ให้ความหมายของคำว่า "บทบาท" ไว้ว่า หมายถึงพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่น สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องปฏิบัติและ ยังให้คำอธิบายเรื่องความหมายซึ่งสรุปได้ว่า เป็นบทบาทที่ถูกกำหนด (prescribed role) ถึงแม้ว่าบุคคลบางบุคคลจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวังโดยผู้อื่น แต่เรา ก็ยังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติไปตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ และส่วนบทบาท ที่ปฏิบัติจริง (enacted role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตาม ตำแหน่งของเขา ส่วนความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นอาจมีสาเหตุมาจาก

- ๑) บุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการ
- ๒) บุคคลไม่เห็นด้วย หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด
- ๓) บุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ^{๓๓}

ไวรัช เจียมบรรจง ให้คำนิยามของบทบาทว่า บทบาทคือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลตามแนวทางของสิทธิและหน้าที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมที่อาศัยอยู่ ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้อื่นและความคาดหวังของตนเอง ^{๓๔}

จากความหมายของบทบาทดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าบทบาทหมายถึงพฤติกรรมที่คาดหวังการกระทำของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหรือมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามสถานภาพหรือความรับผิดชอบ

^{๓๒} Levinson, D.J. (๑๙๗๑), Role, personality and social structure in the organizational setting, In Selected reading and projects in social psychology, อ้างใน ประยูร ชินสุวรรณ, "การศึกษาบทบาทการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี", วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐.

^{๓๓} Cohen, Bruce, Introduction to sociology, (New York: McGraw-Hill, ๑๙๗๙), pp. 35-36

^{๓๔} ไวรัช เจียมบรรจง, จิตวิทยาสังคม เล่ม ๒, (นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๒๙), หน้า ๑๐๘.

๒.๓.๒ ประเภทของบทบาท

กรมการพัฒนาชุมชน ได้กล่าวถึงบทบาทไว้ว่าเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่ง เขาได้แบ่งบทบาทออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Roles) หมายถึง บทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควรปฏิบัติ

๒. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual Roles) หมายถึง บทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง^{๓๕}

กรมสามัญศึกษา ได้แบ่งประเภทของบทบาท ออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

ประการที่ ๑ บทบาทที่ได้มาจากตำแหน่ง เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดควบคู่มากับตำแหน่ง ซึ่งเป็นบทบาทตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และคำสั่งต่างๆ ที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ จำเป็นต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำ บทบาทนั้นต้องสอดคล้องกับหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้

ประการที่ ๒ บทบาทที่ปฏิบัติจริง เป็นบทบาทที่สังคมมุ่งหวังให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรปฏิบัติและอาจถูกกำหนดจากบุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ได้แก่ ค่านิยม ประสพการณ์ เจตคติ การศึกษา ตลอดจนพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นยึดถือ^{๓๖}

สงวนศรี วิรัชชัย ได้แบ่งบทบาทออกเป็น ๕ ประเภท คือ

๑. บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Roles) หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่มหรือองค์กร กำหนดไว้ว่า เป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่มหรือองค์กรนั้น อาทิ เช่น ข้อกำหนดที่ว่าข้าราชการต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการ โดยชอบด้วยข้อกฎหมาย เป็นต้น

๒. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Roles) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังมักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดไว้ก็ได้ เพราะบางคนอาจมีการคาดหวังมากกว่าหรือน้อยกว่าข้อกำหนดที่ตนได้รับทราบ

๓. บทบาทตามความคิดของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิดและถือว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ เช่น ผู้บังคับบัญชาคิดว่าตนมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ต้องไม่ใส่ใจกับปัญหาส่วนตัวของผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นบทบาทของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด และอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับบทบาทที่ถูกคาดหวังไว้ก็ได้

๔. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Roles) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็นซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง แต่ก็อาจจะมีในกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาไม่ตรงกับความคิดของตนเองก็ได้

^{๓๕} กรมพัฒนาชุมชน, **บทบาทพัฒนากรในทัศนะของผู้นำท้องถิ่นในเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและ พัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดน, ๒๕๑๐), หน้า ๙.

^{๓๖} สามัญศึกษา, กรม, **การวิเคราะห์หลักการประสานงาน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕), หน้า ๓๗๕.

๕. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งโดยธรรมชาติกับการรับรู้ของคนเราจะมีการเลือกที่จะรับรู้ และอาจมีการรับรู้ที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ด้วยอิทธิพลจากประสบการณ์และสถานการณ์ต่างกัน^{๓๗}

บลูม และเซลนิก (Broom & Selnick) ได้แบ่งบทบาทไว้ ๓ ประเภท ดังนี้

๑) บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทในอุดมคติ (socially prescribed or ideal role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง

๒) บทบาทที่ควรกระทำ (perceived role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่า ควรจะกระทำหน้าที่ของตำแหน่ง โดยอาจจะไม่ตรงกับบทบาทในอุดมคติทุกประการ และอาจ แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

๓) บทบาทที่กระทำจริง (performed role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริง ตามความเชื่อความคาดหวัง ตลอดจนความกดดัน และโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง^{๓๘}

๒.๓.๓ ลักษณะของบทบาท

จางง อติวัฒน์สิทธิ์ กล่าวว่า บทบาท เป็นสิ่งที่คู่กับสถานภาพ สถานภาพเป็นโครงสร้างของสังคมเป็นนามธรรมที่อยู่ในความคิดความเข้าใจร่วมกัน ของสังคม ส่วนบทบาทเป็นพฤติกรรมที่เห็นได้นั้น เป็นการกระทำของบุคคลตาม สถานภาพที่ตนดำรงอยู่^{๓๙}

ลinton (Linton) ได้แสดงความคิดเห็นว่า สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ตำแหน่ง ซึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งว่า ตำแหน่งนั้น ๆ จะมีการทำหน้าที่อย่างไร ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่ควบคู่กับตำแหน่งก็คือบทบาทของตำแหน่งเพราะทุกๆ ตำแหน่งจะต้องมีบทบาท กำกับ บทบาทและตำแหน่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จนกล่าวได้ว่าไม่อาจมีบทบาทได้ โดยปราศจากจากตำแหน่ง หรือไม่อาจมีตำแหน่งได้โดยปราศจากบทบาท บทบาทและตำแหน่งเป็นสิ่งที่ควบคู่กันเสมอ เปรียบเทียบเหมือนเหรียญ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญคือตำแหน่ง อีกด้านหนึ่งของเหรียญก็คือบทบาทนั่นเอง^{๔๐}

อัลพอร์ท (Allport) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการแสดง บทบาทของบุคคลว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

^{๓๗} สงวนศรี วิรัชชัย, **จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ศึกษาพรม, ๒๕๒๗), หน้า ๒๓-๒๔.

^{๓๘} Broom, Leonard, & Selnick, Philip, **Sociology**, (New York: Harper & Row, 1977), pp. 34-35.

^{๓๙} จางง อติวัฒน์สิทธิ์, **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๔๕.

^{๔๐} Linton, s, **ClassCitizenship and Social Development**, (Garden City, N.Y.: Anchor, 1964), pp. 114.

๑) บทบาทที่สังคมคาดหวัง (role expectation) คือ บทบาทที่สังคมคาดหวังให้ บุคคล ปฏิบัติตามความคาดหวังที่กำหนดโดยกลุ่มสังคมและโดยสภาพที่บุคคลนั้น ๆ ครอบงำอยู่

๒) การรับรู้บทบาท (role conception) คือ การที่บุคคลรับรู้ในบทบาทของตนเอง ว่า ควรจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ ตามการรับรู้ นั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง โดยการรับรู้ในบทบาทและ ความต้องการของบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายใน ชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวม บทบาทนั้น

๓) การยอมรับบทบาทของบุคคล (role acceptance) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความ สอดคล้องของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม และบทบาทที่ตนรับอยู่ การยอมรับ บทบาทเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาท และการสื่อสารระหว่างสังคมและ บุคคลนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่า บุคคลอาจไม่ได้ยินดียอมรับบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับ การคัดเลือกจากสังคมให้รับตำแหน่ง และมีบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติตาม เพราะถ้าหาก บทบาทที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้ง กับความต้องการ (role conflict) หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครอง ตำแหน่งอยู่ก็พยายาม หลีกเลียงบทบาทนั้นไม่ยอมรับบทบาทนั้น ๆ

๔) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (role performance) เป็นบทบาทที่ เจาของ สถานภาพแสดงจริง (actual role) ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคม คาดหวัง หรือเป็น การแสดงบทบาทตามการรับรู้ และตามความคาดหวังของตนเอง การ ที่บุคคลใดจะปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ได้เสียเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับ บทบาทนั้น ๆ ของบุคคลที่ครองตำแหน่ง นั้นอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกับบทบาท ตามความคาดหวังของสังคม และการรับรู้บทบาทของ ตนเอง^{๔๑}

๒.๓.๔ บทบาทพระสงฆ์ตามหลักศาสนา

พระสงฆ์ในสังคมไทยมีฐานะและความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากประชาชนมีระเบียบ วินัยสำหรับการเป็นอยู่และได้รับการยกย่องจากประชาชนให้อยู่ในฐานะที่เคารพและสักการะจึงทำให้ พระสงฆ์จำนวนมากได้ทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือสังคมได้เช่นการอบรมสั่งสอนให้คำแนะนำที่ ถูกต้องแก่ประชาชน

วิจิตร เกิดวิสิทธิ์ ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้ว่าพระสงฆ์มีหน้าที่สอนธรรมะ การสอนธรรมะต้องมีความรู้และธรรมะนั้นเป็นความรู้เกี่ยวกับความดีผู้สอนต้องปฏิบัติตนเรียนถึงจะ มั่นใจในสิ่งที่ตนเรียนพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สั่งสอนให้ได้ผลต้องปฏิบัติตามที่สอนและปฏิบัติตาม หลักธรรมของพระพุทธเจ้าจึงมีลักษณะดังนี้

๑) ปฏิบัติดีคือเป็นผู้สำรวมกายวาจาใจตั้งมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยและหลักธรรมที่ พระพุทธเจ้าบัญญัติทำให้เป็นผู้มีกิริยาวาจางดงามสงบผ่องใสสุขุมเยือกเย็น

^{๔๑} Allport, Gordon, *Personality: A psychological interpretation*, (New York: Holt, 1973), pp. 181-184.

๒) ปฏิบัติตรงคือปฏิบัติตรงตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าพิจารณาธรรมทั้งหลายด้วยเหตุและผลปราศจากอคติ^{๔๒}คือความลำเอียงเพราะรักความหลงความโกรธความกลัวปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมไม่ปฏิบัติให้ผิดหรือเลียงจากพระธรรมวินัยด้วยกิเลสตัณหา

๓) ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมคือปฏิบัติเพื่อรู้แจ้งเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ปฏิบัติศีลสมาธิปัญญาด้วยความเพียรด้วยขันติ

๔) ปฏิบัติสมควรคือปฏิบัติทางสายกลางไม่ปล่อยไปตามอารมณ์หรือกิเลสไม่ปฏิบัติสุดโต่งไปข้างทรมานตนเองคือมีทิวฐิติ^{๔๓}ที่ต้องทั้งปฏิบัติตนด้วยความเพียร ๔ อย่างคือเพียรระวังบาปไม่ให้เกิดขึ้นเพียรละบาปที่เกิดขึ้นเพียรกุศลให้เกิดขึ้นในสันดานเพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมลง^{๔๒}

พระราชวรมณี (ประยูรธัญญา) มองบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน๒ แนวทางคือ

๑) บทบาทหลักหรือบทบาทโดยตรงของพระสงฆ์คือการเป็นผู้นำชุมชนในทางด้านจิตใจ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งเป็นรากฐานความเจริญ ความสุขของสังคมอย่างแท้จริง

๒) บทบาทรองในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็นและควรเข้าไปเกี่ยวข้อง ในฐานะที่เป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้านอาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นลู่ทางในการพัฒนา ด้านวัตถุที่เหมาะสมหรือเป็นผู้ประสานรวมตัวชาวบ้านในการพัฒนาและอาจใช้วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่มเป็นต้น^{๔๓}

นิธิ เอียวศรีวงศ์ เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเข้ามาช่วยพัฒนาสังคม เช่น การรักษาผู้ป่วยโรคเอดส์ การบำบัดผู้ติดยาเสพติด การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ และการสร้างสำนึกความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน^{๔๔}

ประยูรธัญญา ได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ตามบทบัญญัติไว้ดังนี้ คือ เป็นผู้ให้ธรรมเป็นทาน คือการให้ธรรมะโดยการชี้แจงแนะนำในเรื่องหลักความดีงาม หรือหลักการที่จะช่วยให้สังคมมนุษย์ ประสงค์แต่สิ่งที่ดีงาม ดังนั้นโดยหลักการแล้วพระภิกษุสงฆ์มีหน้าที่จะต้องกระทำเพื่อประโยชน์สุขของมวลชน ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศหลักการนี้แก่พระภิกษุสงฆ์รุ่นแรก นับแต่ประกาศพระศาสนาว่า “พระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายเอ๋ยทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์ และความสุขของชนหมู่มา เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย^{๔๕}

^{๔๒} วิจิตร เกิดวิสิษฐ์, หนังสือเรียนพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓), หน้า๕๗-๕๘.

^{๔๓} พระราชวรมณี (ประยูรธัญญา), สถาบันและสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๗), หน้า๖๖.

^{๔๔} นิธิ เอียวศรีวงศ์, พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๓), หน้า ๙๔.

^{๔๕} พระมหาประยูรธัญญา ปยุตโต, พุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๒๓), หน้า ๑๐.

พระสุรเชษฐ์ เจริญสุข ได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ที่พึงมีต่อสังคม ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ไว้ ๒ ด้าน คือ หน้าที่ต่อตนเอง และหน้าที่ต่อผู้อื่น

๑) หน้าที่ต่อตนเอง คือต้องศึกษาพระธรรมให้รู้และเข้าใจคำสอนจนบรรลุผลสำเร็จเป็นขั้นๆ ตามระดับความสามารถและสามารถแนะนำผู้อื่นได้ด้วย ส่วนการปฏิบัติก็คือปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่อความบริสุทธิ์ของสถาบันสงฆ์และเพื่อสืบพระศาสนาต่อไป

๒) หน้าที่สำหรับผู้อื่น คือพระภิกษุสงฆ์พึงจะทำเพื่อประโยชน์แก่สังคม ๓ ด้านใหญ่ ๆ คือ การให้การศึกษ การเผยแผ่ และการสงเคราะห์ บทบาทในด้านต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประจักษ์พยานอย่างที่ว่าพุทธศาสนามีความสำคัญต่อชุมชนในอดีตกาล ตลอดจนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาท ของสถาบันสงฆ์ในการพัฒนาสร้างสรรค์ให้แก่ชุมชน เป็นเรื่องที่ได้มีการใคร่ครวญให้ได้รับรู้กันมาเป็นเวลานานแล้ว ดังปรากฏในรูปของจารึกคำสอนและชาดกต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาที่เผยแพร่ออกไปในปัจจุบัน^{๕๖}

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ได้มองว่าศาสนา และพระสงฆ์ ควรมีหน้าที่ ๒ ประการ คือ ผดุงไว้ซึ่งสังคมอันดีงามและจะต้องเป็นผู้นำในการเรียกร้องและแสวงหาสังคมที่ดีกว่าในด้านพระสงฆ์จะต้องเข้าไปรับรู้กับสภาพความเป็นจริงของสังคม เพื่อจะได้เข้าไปแก้ปัญหาและพัฒนา เพราะถ้าพระสงฆ์ไม่สนใจหรือมุ่งโลกุตระธรรมอย่างเดียวแล้ว ก็เท่ากับว่าพระสงฆ์ขาดเมตตาธรรม กรุณาธรรม และไม่เอื้ออาทรต่อเพื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขยิ่งพระสงฆ์ละปัญหาของสังคมออกไปเท่าใด สังคมก็จะไม่มองเห็นความสำคัญของศาสนาและพระสงฆ์ออกไปเท่านั้น^{๕๗}

ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้มีความเห็นว่าพระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือที่เป็นกิจของสงฆ์แล้ว ยังมีบทบาทในด้านอื่นอีก เช่น เป็นผู้นำในด้านการสงเคราะห์ การช่วยเหลือ การดูแลทุกข์สุขของคนในชุมชน เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในการดำรงชีวิตกับผู้คนในชุมชน เป็นผู้กระจายข่าวสารต่าง ๆ ให้คนในชุมชน^{๕๘}

พระไพศาล วิสาโล ได้อธิบายไว้ว่า ในทรรคนะของพระสงฆ์เองที่เห็นว่าพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาด้านอื่นนอกจากศาสนพิธี คือกลุ่มพระนักพัฒนาต่าง ๆ เช่น กลุ่มพระนักพัฒนาในภาคอีสานและกลุ่มพระนักอนุรักษ์ ที่เห็นว่าตนเองมีศักยภาพเพียงพอในการเป็นผู้นำชุมชนให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยไม่ต้องหวังพึ่งพึ่งแต่ราชการ แนวคิดของพระสงฆ์ทั้งสองกลุ่มเห็นว่า พระสงฆ์ไม่ได้แยกกับชุมชน และโลกกับธรรมมิได้แยกจากกัน^{๕๙}

พระราชวรมณี ได้อธิบายถึงบทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า ตั้งแต่อดีต วัตถุประสงค์ได้ร่วมมือกันให้การศึกษแก่ประชาชนมาโดยตลอด จนถึงการศึกษารูปแบบใหม่ในสมัยรัชการที่ ๕

^{๕๖} พระสุรเชษฐ์ เจริญสุข, “เจตคติของผู้ปกครองต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดบ้านก้องจังหวัดลำพูน”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า ๒๓.

^{๕๗} สุลักษณ์ ศิวลักษณ์, *ศาสนากับการพัฒนา*, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา, ๒๕๓๔), หน้า ๑๗.

^{๕๘} ทินพันธุ์ นาคะตะ, “คุณค่าของพุทธศาสนาในการบริหารราชการ”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๙), หน้า ๕๑-๕๒.

^{๕๙} พระไพศาล วิสาโล, *พุทธศาสนาในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากริเวศ*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสตรีศึกษาวิจัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔๕๘.

วัดและคณะสงฆ์ยังคงให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของชาติอยู่โดยเฉพาะในระดับมูลศึกษาและประถมศึกษา ต่อมาในรัชกาลที่ ๖ การศึกษาระบบวัด กับการศึกษาแบบใหม่ถึงแยกจากกันอย่างเด็ดขาด หน้าที่ทางการศึกษาโดยตรงของพระสงฆ์จึงจำกัดอยู่แต่ในวัดและประชาชนในวงแคบเท่านั้น จากความสำคัญของวัดและพุทธศาสนาในอดีต ทำให้เกิดประเพณีที่สำคัญที่พระพุทธรูปไปเกี่ยวข้องกับศึกษามาจนถึงปัจจุบัน

๑) ประเพณีวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของชุมชน และพระสงฆ์เป็นครูผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ชาวกรุงและชาวเมืองในปัจจุบันอาจมองไม่ค่อยเห็น แต่สำหรับชาวบ้านในชนบทห่างไกลยังพอมองเห็นแม้ไม่เป็นศูนย์กลางเหมือนแต่ก่อน ก็พอเป็นช่องทางหรือที่พึ่งแหล่งสุดท้าย

๒) ประเพณีบวชเรียน ซึ่งมีความหมายว่าบวชคู่กับเรียน เมื่อบวชแล้วต้องเรียนหรือบวชก็เพื่อเรียน^{๕๐}

กฤษฎา นันทเพชร ได้แบ่งบทบาทของพระสงฆ์ ในการศึกษาปัจจุบันไว้ ดังนี้

- ๑) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
- ๒) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- ๓) ธรรมศึกษา
- ๔) ครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน หรือพระธรรมวิทยากร
- ๕) การศึกษาพระปริยัติธรรม
- ๖) การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์^{๕๑}

๒.๓.๕ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในฐานะที่เป็นครูที่จะต้องเตรียมการในด้านต่างๆ
ต่อไป^{๕๒}

๑) **วิธีการเสริมสร้างความศรัทธาแก่ผู้เรียน** การเสริมสร้างศรัทธาเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้เรียนระดับประถมวัยประมาณไม่เกิน ๖ ปี และเรียนระดับประถมศึกษา อายุประมาณ ๖-๑๐ปี เป็นช่วงสำคัญที่ผู้เรียนกำลังหล่อหลอมความเข้มแข็งในเชิงจริยธรรม ครูผู้สอนควรปลูกฝังด้วยโอวาท ๓ ให้เข้าถึงหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ มุ่งให้เกิดภาพการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน คือเป็นคนอ่อนโยน ว่างอนสอนง่าย เคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครอง และฝึกปฏิบัติตนตามหลักธรรม และมีศรัทธาในพระรัตนตรัย ส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา มีอายุตั้งแต่ ๑๑ ปีถึง ๑๗ ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางร่างกายจิตใจ บุคลิกภาพ มีความเห็นใจตนเอง เหตุการณ์ บุคคลสิ่งแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงของสังคม กิจกรรม

^{๕๐} พระราชวรมุนี (ประยูรค์ ปยุตโต), การศึกษาของคณะสงฆ์: ปัญหาที่รอทางออก, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๒-๓.

^{๕๑} พระมหาภคกฤษฎา นันทเพชร, “ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖.

^{๕๒} พระอนุศาสน์ อากาศโร (สิทธิสกุลชัย), “การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔-๓๒.

เพื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะความสนใจ เอื้อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระศาสนา^{๕๓}

๒) วิธีการด้านบุคลิกภาพของความเป็นครู

แต่เดิมมาถ้าจะมีการแสดงประเภทใดก็ตาม ผู้ที่แสดงเป็นครูต้องเลือกคนที่หน้าตาเคร่งขรึม ยิ้มยาก แต่งกายล้าสมัย อายุมาก พูดจาเสียงดัง ท่าทางดู เจ้าระเบียบ ปัจจุบันนี้ ความคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ครูสมัยใหม่มิใช่ครูที่คร่ำครึ เป็นกันเอง สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายกับเด็กวัยรุ่นได้ และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนว่า เขากำลังสนใจใคร่เรื่องอะไร ครูที่มีบุคลิกภาพดีไม่จำเป็นต้องเป็นหนุ่มหล่อ สาวสวย ครู คือ ธรรมดาตัวเอง แต่ได้ฝึกหัดกิริยาวาจาดีแล้ว วางตนได้เหมาะสมกับสถานภาพของครูตามประเพณีไทย ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ละมีประสบการณ์ชีวิตมากกว่าศิษย์ ครูจึงสามารถเป็นกัลยาณมิตรที่คอยชี้แนะและช่วยเหลือศิษย์อยู่เสมอ ครูนั้นนอกจากจะมีกิริยาวาจาดีแล้วจิตใจของครูต้องดีด้วย มีความบริสุทธิ์ใจ ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ด้วยจิตเมตตา ทาตบเป็นตัวอย่างให้ศิษย์ได้เลียนแบบการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เมื่อครูมีจิตใจที่รักศิษย์ความเมตตาจะฉายออกมาจากใจเป็นกิริยาที่สุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส นักเรียนได้เรียนกับครูแล้วเกิดความรูสึกสบายใจ เลื่อมใสอยากเรียนด้วย ขอให้เรามาร่วมกันสร้างบุคลิกภาพของครูเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างศรัทธา

๓) วิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์และระหว่างเพื่อนนักเรียน

มนุษย์มีใจเป็นใหญ่ หากครูมีใจรักการสอน รักและเข้าใจศิษย์ย่อมทำให้ครูและศิษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันความสัมพันธ์ที่ดี หมายถึง การที่ทั้งสองฝ่ายเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รับฟังการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ทำงานร่วมกันได้ เรียนรู้และช่วยกันแก้ปัญหาได้ ทั้งครูและศิษย์ต่างมีเจตคติที่ดีต่อกันความสัมพันธ์ที่ดีจะเกิดขึ้น

๔) วิธีการเสนอสิ่งเร้าและจูงใจ

นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาว่าเป็นเรื่องของอุดมคติสูงส่ง ไกลตัว บางครั้งเป็นเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์ เรื่องของอดีตอันยาวนาน เรื่องของกฎเกณฑ์ที่คอยควบคุมมิให้ทำสิ่งใดได้ดังใจตน ดังนั้น การที่จะสร้างศรัทธาให้นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนักในความสำคัญของการนับถือศาสนาจึงต้องใช้สื่อสิ่งเร้าเชื่อมโยงให้เห็นว่าพระพุทธพระธรรม พระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเขา และช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริงนักเรียนแต่ละคนมีวิถีชีวิต มีภูมิหลัง มีความสามารถความสนใจที่แตกต่างกันครอบครัวของนักเรียนมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน นักเรียนจึงมีความรู้สึกนึกคิดและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันด้วย^{๕๔}

^{๕๓} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๙๕/๒๓๑.

^{๕๔} กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, การจัดการเรียนรู้อุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘๒-๑๘๔.

๕) วิธีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

บรรยากาศของการเรียน เป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่ทำให้การเรียนซ้ำซากจำเจ ดังนั้น การจัดชั้นเรียน การจัดที่นั่งเรียน การจัดป้ายนิเทศและสื่อการเรียนต่างๆให้มีลักษณะหลากหลาย จึงช่วยให้การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาการที่ทันสมัย น่าค้นหาแสวงหาคำตอบ เกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อไป การเปลี่ยนบรรยากาศอาจทำได้ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดโต๊ะเรียนใหม่ แทนที่จะนั่งเรียนแถว ก็เปลี่ยนเป็นนั่งรูป U บ้าง จัดทำเป็นครึ่งวงกลมบ้าง หรืออาจถอยโต๊ะร่นไปชิดผนังหลักห้อง แล้วเหลือที่ว่างไว้ครึ่งห้อง เพื่อให้ครูและนักเรียนได้นั่งและฝึกหัด

(๒) ถ้าโรงเรียนมีห้องประชุม ห้องจริยศึกษา ครูอาจพานักไปเรียนยังห้องที่ว่างนั้น เพื่อความสะดวกในการใช้สื่อและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการเรียน

(๓) ถ้าสถานที่อำนวย ครูอาจเปลี่ยนบรรยากาศโดยพานักเรียนไปนั่งเรียนที่สนามใต้ร่มไม้ท่ามกลางธรรมชาติที่ความสงบเพียงพอ

(๔) ถ้าโรงเรียนอยู่ใกล้วัดและมีโบสถ์วิหารที่กว้างขวางพอ ครูควรพานักเรียนไปเรียนที่โบสถ์ วิหาร หรือศาลาการเปรียญเป็นบางครั้ง เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นแหล่งวิทยาการที่ดีในการเรียนรู้พระพุทธศาสนามีผู้กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ควรจะมีลักษณะแจ่มใสสว่าง แต่ไม่ถึงกับต้องเล่นเกม ร้องเพลงหรือกระโดดโลดเต้น เพราะนักเรียนเริ่มเข้าวัยรุ่นแล้ว ควรฝึกให้รู้จักสงบและคิดไตร่ตรองอย่างผู้ใหญ่

๖) กลวิธีและอุบายประกอบการสอนพระพุทธศาสนา มีดังต่อไปนี้

กลวิธีและอุบายประกอบการสอนในพระพุทธศาสนานั้น ได้นำเอาแบบอย่างการสอนมาจากพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงสอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่าย หรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจได้ยากหรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ ทรงรู้เข้าใจสิ่งที่สอนอย่างถ่องแท้สมบูรณ์ ทรงสอนด้วยเมตตา มุ่งประโยชน์แก่ผู้รับคำสอนเป็นที่ตั้งไม่หวังผลตอบแทน ทรงทำได้จริงอย่างที่สอน เป็นตัวอย่างที่ดี ดังที่ได้แสดงดังต่อไปนี้

- (๑) การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ
- (๒) การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา
- (๓) การใช้อุปกรณ์การสอน
- (๔) การทำเป็นตัวอย่าง
- (๕) การเล่นเกม เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่
- (๖) อุบายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล
- (๗) การรู้จักจังหวะและโอกาส
- (๘) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ
- (๙) การลงโทษและการให้รางวัล
- (๑๐) กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๗) แนวการสอนพุทธวิธี มีดังต่อไปนี้

แนวการสอนพุทธวิธีนั้น เป็นวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา หรือบุคคลทั่วไปทั้งเทวดาหรือมนุษย์ ตามพระนามที่ได้รับยกย่องว่า สติ ธา เหมมนุสสาน ทรงเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พระองค์ทรงสอนตามระดับชั้นความรู้ของพุทธบริษัททั้งหลายให้ได้เข้าถึงธรรม ได้บรรลุธรรมตามชั้นต่างๆ ดังนี้

(๑) วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย

วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย หมายถึง วิธีสอนโดยการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์หรือสิ่งของเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นภาพ เกิดมโนทัศน์ง่าย ชัดเจนและสมจริง

(๒) วิธีสอนแบบปจฺฉา-วิสังขนา

วิธีการสอนแบบปจฺฉาวิสังขนา หมายถึง วิธีสอนที่ใช้การถาม-ตอบ ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ หรือนักเรียนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบเพราะในการถาม-ตอบนี้ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบ เป็นวิธีทำให้นักเรียนเกิดปัญญาขึ้นในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

(๓) วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา

การสอนแบบธรรมสากัจฉา หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของการปฏิบัติศีล หรือการขาดหลักธรรม ทำให้นักเรียนสนทนากันจนได้ข้อสรุปความรู้ทางธรรมโดยมีลักษณะการสนทนา ดังนี้

๑) อภิปรายตามหัวข้อธรรมในหมู่นักเรียน จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้

๒) ชักถามกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูผู้สอน โดยนักเรียนเป็นฝ่ายถาม หรือเป็นฝ่ายตอบสลับกัน หรือนักเรียนและครูผู้สอนผลัดกันถาม-ตอบ จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้

๓) ตั้งตัวแทนขึ้นชักถามกันระหว่างนักเรียนสองฝ่ายจนสรุปหลักธรรมได้ วิธีสอนแบบนี้เหมาะกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ในเนื้อหาพอสมควรและต้องการที่จะหาความกระจ่างในเนื้อหาเพิ่มขึ้น วิธีการนี้ใช้ได้ดีกับนักเรียนจำนวนน้อย และมีความสามารถในการใช้ภาษา การชักถามโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น อภิปราย อธิบายได้ดีพอสมควร^{๕๕}

(๔) วิธีสอนแบบอริยสัง ๔

การสอนแบบอริยสัง ๔ เป็นทางแก้ปัญหาตามพุทธวิธี เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามค้นคิดการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้ง ๔ ขั้นของอริยสัง ๔ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

(๕) วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์

ระบบการเรียนการสอนแบบสืบสวน สอบสวน มีแนวคิดว่าการสืบสวน สอบสวนเป็นกระบวนการหาความจริงและวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถามในแนวกระบวนการวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

^{๕๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธวิธีสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๓๕ - ๕๐.

- ๑) การเห็นปัญหา และการวิเคราะห์ปัญหา
- ๒) การเสนอเหตุแห่งปัญหาในรูปของการตั้งสมมติฐาน
- ๓) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๔) การทดสอบสมมติฐานด้วยข้อมูล
- ๕) การสรุปผล^{๕๖}

(๖) วิธีสอนแบบไตรสิกขา

การสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เห็นประโยชน์ คุณโทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วนำความรู้ นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจัง^{๕๗}

(๗) วิธีสอนแบบเบญจชั้น

การสอนแบบเบญจชั้น ใช้หลักการยึดมั่น ถือมั่นในชั้น ๕ อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งมี ๕ ขั้นตอนคือ

๑) ขั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ขั้นรูป) โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้แล้วเกิด อารมณ์ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์

๒) ขั้นรับรู้ (ขั้นเวทนา) ครูควบคุมการสัมผัสให้นักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะทั้ง ๖ ให้ถูก ช่องทางการรับรู้อย่างแท้จริง และใช้คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

๓) ขั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ขั้นสัญญา) ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียน คิดแยกแยะ ว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุป ความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

๔) ขั้นตัดสินความดีงาม (ขั้นสังขาร) เป็นขั้นที่นักเรียนวิจารณ์ความผิด ความถูก ความดี งาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติ และไม่ควรประพฤติ

๕) ขั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ขั้นวิญญาณ) เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อนำมาความ ดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึงตนเองเป็น ที่ตั้ง^{๕๘}

(๘) วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ

การนำหลักการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ นั้น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอน ส่งผลดีต่อผลการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะแนวคิดแบบ คุณ – โทษ และทางออก ซึ่งเน้นกระบวนการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นขั้นหนึ่งของการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทำ

^{๕๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) , พุทธวิธีสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๕๖-๗๘.

^{๕๗} แสง จันทร์งาม, วิธีสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๔๖) , หน้า ๕๖.

^{๕๘} เนาวนิตย์ ใจมั่น, พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘) , หน้า ๓๕.

ให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นด้วย วิธีสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ

๑) ขั้นนำ การสร้างเจตคติที่ดีต่อวิธีการเรียน และบทเรียน

๑.๑ การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม

๑.๒ บุคลิกภาพของครู และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

๑.๓ การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

๒) ขั้นสอน มีขั้นตอนดังนี้

๒.๑ เสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญของบทเรียนหรือเสนอหัวข้อเรื่องประเด็นสำคัญ

๒.๒ ครูแนะแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล

๒.๓ นักเรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์และทักษะทางสังคม

๒.๔ จัดกิจกรรมที่เร้าให้เกิดการคิดวิธีต่าง ๆ และยกตัวอย่างวิธีคิด ๔ อย่าง คือ

๑) คิดสืบค้นต้นเค้า

๒) คิดสืบสาวตลอดสาย

๓) คิดสืบค้นต้นปลาย

๔) คิดโยงสายสัมพันธ์

๒.๕ ฝึกการสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบ ประเมินค่าโดยวิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหา

๒.๖ ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

๒.๗ กิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและการตัดสินใจให้ประจักษ์จริง

๓) ขั้นสรุป

๓.๑ ครูและนักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้ปฏิบัติ

ถูกต้อง

๓.๒ อภิปรายและสอบถามข้อสงสัย

๓.๓ สรุปบทเรียน

๓.๔ วัดและประเมินผล^{๕๙}

(๙) วิธีสอนตามหลักพุทธ

พุทธแปลตามหลัก หมายถึง การได้สติมาก เป็นวิธีการเรียนรู้จากคำบอกเล่า เป็นการฝึกหัด ฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ กระบวนการเรียนการสอนตามหลักพุทธสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้จริง ทั้งยังสามารถสร้างศรัทธาต่อวิชาที่เรียน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมได้ผลดีด้วยกระบวนการเรียนการสอนกระบวนการเรียนการสอนตามหลักพุทธ มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

^{๕๙} สมาน สาครจิตร, “สัมฤทธิ์ผลในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๙๕.

๑) การสร้างศรัทธา

๑.๑ การจัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้เหมาะสม

๑.๒ บุคลิกภาพของครูและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน

๑.๓ การเสนอสิ่งเร้าและสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้

๒) การฝึกทักษะภาษาตามหลักการพหุสูต

๒.๑ การฝึกหัดฟัง พูด อ่าน เขียน

๒.๒ การฝึกปรีอ เพื่อจับประเด็นสาระและจดจำ

๒.๓ การฝึกฝน ฝึกการใช้ภาษาให้แคล่วคล่องจัดเจน

๒.๔ การฝึกคิดพิจารณาจนเข้าใจแจ่มแจ้ง

๒.๕ การฝึกสรุปรวมสาระความรู้เป็นหลักการด้วยความเข้าใจแจ่มแจ้ง และนำไปใช้ได้จริง (ชั้นการสอนที่ ๒.๔ และ ๒.๕ ผสมกลมกลืนกันมาก ตั้งแต่ชั้น ๒.๔ เน้นการฝึกคิดส่วนชั้นที่ ๒.๕ เน้นการสรุปและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน)

๓) การมองตนและการประเมินของกัลยาณมิตร

๓.๑ การวัดและประเมินตนเอง

๓.๒ การวัดและประเมินโดยเพื่อนนักเรียน

๓.๓ การวัดและประเมินโดยครูผู้สอน

๓.๔ การช่อมเสริมและช่วยเหลือกันฉันกัลยาณมิตร

๒.๔ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**๒.๔.๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔**

กรมวิชาการ ได้กำหนด รายละเอียดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ไว้ดังนี้

หลักการ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มีหลักการดังนี้

๑. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

๒. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๓. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

๔. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

๑. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

๒. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
๓. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
๔. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดการสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
๕. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพที่ดี
๖. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
๗. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๘. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
๙. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคมโครงสร้าง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

๑. ระดับช่วงชั้น

- กำหนดหลักสูตรเป็น ๔ ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้
- ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓
 - ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖
 - ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓
 - ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

๒. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน เป็น ๘ กลุ่ม

- ๒.๑ ภาษาไทย
- ๒.๒ คณิตศาสตร์
- ๒.๓ วิทยาศาสตร์
- ๒.๔ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- ๒.๕ สุขศึกษาและพลศึกษา
- ๒.๖ ศิลปะ
- ๒.๗ การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- ๒.๘ ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้าง

พื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วย สุขศึกษา และพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษา และพลศึกษากลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

๓. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๓.๑ กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

๓.๒ กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

๔. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งกำหนดเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๔.๑ มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔.๒ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ และ ๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม

๕. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๘๐๐-๑,๐๐๐ ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ ๔-๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๘๐๐-๑,๐๐๐ ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ ๔-๕ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ มีเวลาเรียนประมาณปีละ ๑,๐๐๐-๑,๒๐๐ ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ ๔-๖ ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า ๖ ชั่วโมง^{๖๐}

การวัดผลและการประเมินผล

กรมวิชาการ (๒๕๔๔, หน้า ๒๔-๒๕) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้น มีจุดสำคัญของการประเมินระดับชั้นคือมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม อันพึงประสงค์อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัดและการประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้

^{๖๐} กรมวิชาการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๔-๗.

ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียนผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูล เกณฑ์ต่างๆที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม สามารถให้คะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียนสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้นสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้นกรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนซ่อมเสริมและจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้นได้แก่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ภาษาไทย คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมภาษาอังกฤษและกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่นๆตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตร

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งใช้เวลาประมาณ ๑๒ ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ ๒ ช่วงชั้นคือจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับและจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้นตามเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ ๑, ๒, และ ๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ (จบการศึกษาภาคบังคับ)

๑. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มและได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๒. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๓. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

๔. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

เกณฑ์การประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ (จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

๑. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตร ที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
๒. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
๓. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
๔. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด^{๖๑}

๒.๔.๒ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑

กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุวิสัยทัศน์หลักการ จุดหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียน และเกณฑ์การวัด ประเมินผล ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
๒. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
๓. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
๔. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
๕. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

^{๖๑} กรมวิชาการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช๒๕๕๑, หน้า ๒๔-๒๕.

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

๑. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

๒. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มา

ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา
๖. ศิลปะ
๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
๘. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และ

ค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔- ๖)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว ๑.๑ ป. ๑/๒

↑	↑	↑	ป.๑/๒	ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ข้อที่ ๒
↑	↑		๑.๑	สาระที่ ๑มาตรฐานข้อที่ ๑
↑			ว	กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ต ๒.๒ ม.๔-๖/ ๓

↑	↑	↑	ม.๔-๖/๓	ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ ๓
↑	↑		๒.๓	สาระที่ ๒มาตรฐานข้อที่ ๒
↑			ต	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

องค์ความรู้ ทักษะสำคัญและคุณลักษณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ภาษาไทย : ความรู้ ทักษะและวัฒนธรรมการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสาร ความชื่นชม การเห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย และภูมิใจในภาษาประจำชาติ

คณิตศาสตร์ : การนำความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต และศึกษาต่อ การมีเหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ พัฒนาการ

วิทยาศาสตร์ : การนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : การอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย

สุขศึกษาและพลศึกษา: ความรู้ ทักษะและเจตคติในการสร้างเสริมสุขภาพพลานามัยของตนเองและผู้อื่น การป้องกันและปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อสุขภาพอย่างถูกวิธีและทักษะในการดำเนินชีวิต

ศิลปะ : ความรู้และทักษะในการคิดริเริ่ม จินตนาการ สร้างสรรค์งานศิลปะ สุนทรียภาพ และการเห็นคุณค่าทางศิลปะ

การงานอาชีพและเทคโนโลยี: ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน การจัดการ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการใช้เทคโนโลยี

ภาษาต่างประเทศ : ความรู้ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้และการประกอบอาชีพ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ในที่นี้ผู้วิจัยขอกล่าวถึงกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน ๑๑ มาตรฐาน ดังนี้

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุปและใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการ ตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์ สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และ อาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็น กิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

๒. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การ ช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

๒.๑ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

๒.๒ กิจกรรมชุมนุม ชมรม

๓. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

๑. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรมโดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๒. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

๑. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน ๕ ชั่วโมง

๒. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน ๖ ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ ๔๐ ชั่วโมงต่อภาคเรียนมีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ ๑ หน่วยกิต (นก.)

๓. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า ๖ ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ ๔๐ ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ ๑ หน่วยกิต (นก.)

โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

กลุ่มสาระการ เรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖	ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓	ม. ๔ - ๖
กลุ่มสาระการ เรียนรู้										
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
กลุ่มสาระการ เรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖	ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓	ม. ๔ - ๖
กลุ่มสาระการ เรียนรู้										
สุขศึกษาและพล ศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๒๐ (๓นก.)
ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
การงานอาชีพ และ เทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)

รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๔๐ (๒๑ นก.)	๘๔๐ (๒๑ นก.)	๘๔๐ (๒๑ นก.)	๑,๕๖๐ (๓๙ นก.)
กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๓๖๐
รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัด เพิ่มเติม ตาม ความพร้อมและ จุดเน้น	ปีละไม่เกิน ๘๐ ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน ๒๔๐ ชั่วโมง			ไม่น้อย กว่า ๑,๕๖๐ ชั่วโมง
รวมเวลาเรียน ทั้งหมด	ไม่เกิน ๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน ๑,๒๐๐ ชั่วโมง/ปี			รวม ๓ปี ไม่น้อย กว่า ๓,๖๐๐ ชั่วโมง

แผนภาพที่ ๒.๓ โครงสร้างเวลาเรียน

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้
ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้
ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และ
ผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและ
สอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชา
เพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษา
และเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลา
สำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปีละ
๑๒๐ ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๓๖๐ ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรม
แนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคม
และสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.๑-๖) รวม ๖ ปี จำนวน ๖๐ ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-๓) รวม ๓ ปี จำนวน ๔๕ ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔-๖) รวม ๓ ปี จำนวน ๖๐ ชั่วโมง

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทาง
การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม กับสภาพและบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

๑. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

๒. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

๔. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

๔.๑ บทบาทของผู้สอน

๑) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

๒) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๓) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

๔) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

๕) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๖) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

๗) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

๔.๒ บทบาทของผู้เรียน

๑) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

๒) แสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

๓) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปลสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ

๔) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

๕) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่าย การเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

๑. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

๒. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

๓. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้อง กับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

๔. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

๕. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

๖. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกๆระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ เป็นต้น โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไมผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และอย่างน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใดนอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

๒. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คณิตวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

๓. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัดสอบ นอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

๔. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุน การตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบ ทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันที่ ปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

๑. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

๑.๑ การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- (๑) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมด
- (๒) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- (๓) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- (๔) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

- (๑) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ
 - (๒) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
 - (๓) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
 - (๔) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๑.๒ การให้ระดับผลการเรียน

ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็นดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่านและไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น ๘ ระดับ

การประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

๑.๓ การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

๒. เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษาเป็น ๓ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

๒.๑ เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

(๑) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้างเวลาเรียน ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

(๒) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๓) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๔) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๕) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

๒.๒ เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(๑) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน ๘๑ หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน ๖๓ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(๒) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๗๗ หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน ๖๓ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า ๑๔ หน่วยกิต

(๓) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่าน เกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๔) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๕) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

๒.๓ เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(๑) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า ๘๑ หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน ๓๙ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(๒) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๗๗ หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน ๓๙ หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า ๓๘ หน่วยกิต

(๓) ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๔) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(๕) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับการจบการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทางการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัยให้คณะกรรมการของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ในแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เอกสารหลักฐานการศึกษา

เอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกผลการเรียน ข้อมูลและสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

๑.๑ ระเบียบแสดงผลการเรียน เป็นเอกสารแสดงผลการเรียนและรับรองผลการเรียนของผู้เรียนตามรายวิชา ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา และผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องบันทึกข้อมูลและออกเอกสารนี้ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖) จบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓) จบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖) หรือเมื่อลาออกจากสถานศึกษาในทุกกรณี

๑.๒ ประกาศนียบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาเพื่อรับรองศักดิ์และสิทธิ์ของผู้จบการศึกษา ที่สถานศึกษาให้ไว้แก่ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ และผู้จบการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๓ แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เป็นเอกสารอนุมัติการจบหลักสูตรโดยบันทึก รายชื่อและข้อมูลของผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖) ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓) และผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖)

๒. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

เป็นเอกสารที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อบันทึกพัฒนาการ ผลการเรียนรู้ และข้อมูล สำคัญ เกี่ยวกับผู้เรียน เช่น แบบรายงานประจำตัวนักเรียน แบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา ระเบียบสะสม ใบรับรองผลการเรียน และ เอกสารอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการนำเอกสารไปใช้

การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนในกรณีต่างๆได้แก่การย้าย สถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การออกกลางคันและขอกลับเข้ารับ การศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบ โอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวการเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการ ในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อหนึ่งในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย ๑ ภาคเรียนโดยสถานศึกษาที่รับผู้เรียนจากการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา/จำนวนหน่วยกิตที่จะรับ เทียบโอนตามความเหมาะสม การพิจารณาการเทียบโอน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

๑. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา และเอกสารอื่น ๆ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ ความ สามารถของผู้เรียน

๒. พิจารณาจากความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้ง ภาคความรู้และภาคปฏิบัติ

๓. พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติในสภาพจริง การเทียบโอนผลการเรียนให้ เป็นไปตาม ประกาศ หรือ แนวปฏิบัติ ของกระทรวงศึกษาธิการ^{๖๒}

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระภุมรินทร์ วรโท (ตาดตะ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของครูและนักเรียนต่อครู พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ๕ ด้าน คือ ด้านการจัดการ เรียนการสอน ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านการพัฒนาพฤติกรรมทางศีลธรรมและ วัฒนธรรม ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านบุคลิกภาพความเป็นครูและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านคุณสมบัติของครู ส่วนผล

^{๖๒} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔-๓๕.

การเปรียบเทียบพบว่า ความพึงพอใจของครูและนักเรียน ต่อครูพระสอนศีลธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๓}

พระกัมปนาท พิมพ์ทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระตามทรศนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนเรศรชฐ) สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่า เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของครูพระ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีความพึงพอใจโดยรวมแตกต่างกันส่วนนักเรียนชั้นอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง^{๖๔}

พระมหาทองดี ปัญญาวิโร (กันทวค์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยส่วนวิชาพระพุทธศาสนาตามทรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรก ๒ ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของครูพระช่วยสอน และ ด้านเนื้อหาวิชาพุทธศาสนา รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพการเรียน การสอน ด้านวิธีการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในภาคเรียนที่ผ่านมาต่างกันมีความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๕}

จินตนา จรรย์านนท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพของพระสงฆ์ ด้านเนื้อหาวิชา และด้านเทคนิคการสอนอยู่ในระดับมากเหมือนกันทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจตามประเภทของโรงเรียน พบว่า

^{๖๓} พระภูมินทร์ วรโท (ตาดะ), “ความพึงพอใจของครูและนักเรียนต่อครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓), หน้า ๕๖.

^{๖๔} พระกัมปนาท พิมพ์ทอง, “ความพึงพอใจการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระตามทรศนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนเรศรชฐ) สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕), หน้า ๔๓.

^{๖๕} พระมหาทองดี ปัญญาวิโร (กันทวค์), “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยส่วนวิชาพระพุทธศาสนาตามทรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพลีลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๗), หน้า ๓๔.

โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามนักเรียนสหศึกษา มีความพึงพอใจมากที่สุด สำหรับนักเรียนโรงเรียนชายล้วนและหญิง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเหมือนกัน^{๖๖}

ธีระ สุภาวมล ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐ พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ด้านจุดมุ่งหมายของพลศึกษาด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประสิทธิภาพของครูผู้สอนด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่า ไม่แตกต่างกัน^{๖๗}

พระสมทบ อุกประโคน ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยสงฆ์ จังหวัดเลย พบว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๒ มีเพียงร้อยละ ๑๑.๔ ที่มีความพึงพอใจสูง และร้อยละ ๑๙.๕ มีความพึงพอใจต่ำ เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในด้านหลักสูตรเนื้อหาวิชา มากที่สุด คือ ร้อยละ ๑๗.๐ รองลงมาด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน ร้อยละ ๑๖.๒ ด้านประเมินผลการเรียนการสอน ร้อยละ ๑๔.๓ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนร้อยละ ๑๑.๙ ส่วนด้านอาจารย์สอน มีสัดส่วนความพึงพอใจต่ำที่สุด คือร้อยละ ๘.๖ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เกี่ยวกับความพึงพอใจพบว่า อายุ สถานภาพ คณะวิชา และชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนเพศและเกรดเฉลี่ย มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ^{๖๘}

นายนรินทร์ภักดี ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายวิชาชีพของนักเรียนนักศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต ๑พบว่า นักเรียนนักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน และด้านประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบพบว่า อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายวิชาชีพ อาชีวศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่าง

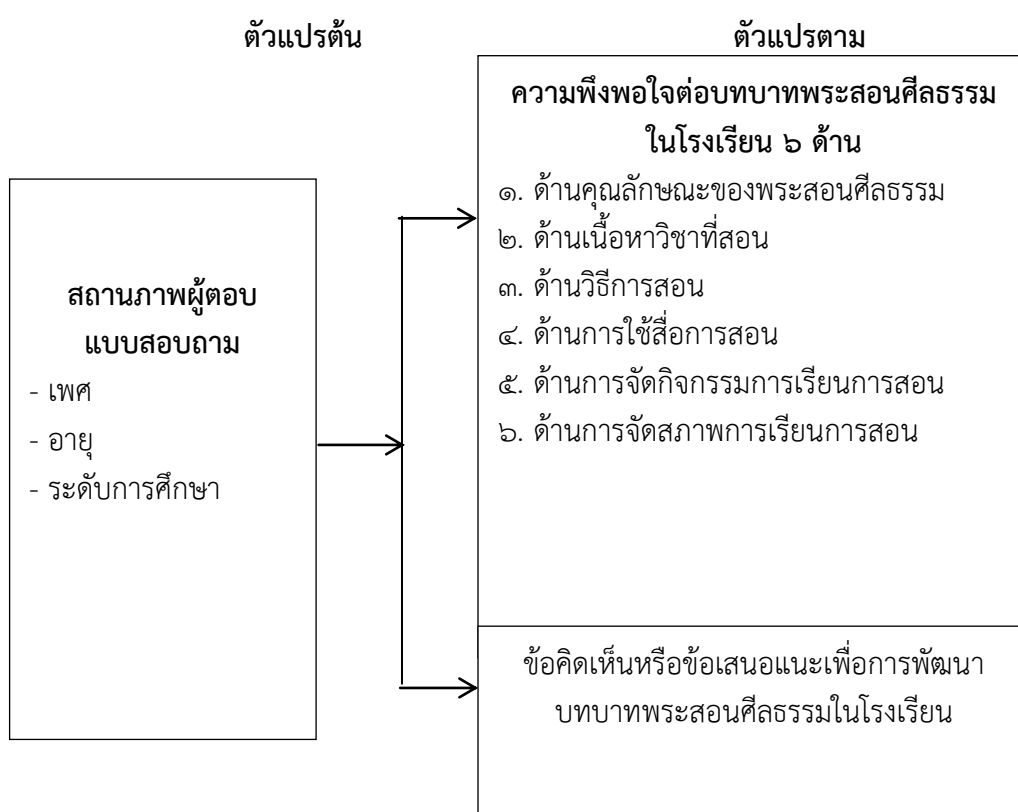
^{๖๖} จินตนา จรรย์านนท์, “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๗.

^{๖๗} ธีระ สุภาวมล, “ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐”, *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๘๗.

^{๖๘} พระสมทบ อุกประโคน, “ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยสงฆ์ จังหวัดเลย”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๔), หน้า ๙๘.

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักเรียน นักศึกษา ที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายวิชาชีพโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต๑ด้านกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านวัดผลประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านหลักสูตรด้านครูผู้สอนด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ^{๖๙}

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๖๙} นายรินทร์ ภัคดี, “ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายวิชาชีพของนักเรียนนักศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต ๑”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๖๕.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มุ่งศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ในโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรม ในเขตจังหวัดสุรินทร์ ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยในหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
การเก็บรวบรวมข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูล
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
การแปลความหมายของข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ในโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมในเขตจังหวัดสุรินทร์ ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ จำนวน ๓๘๕ โรงเรียน มีประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน ๔๑,๖๔๕ คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๓๘๕ คน ครู จำนวน ๓๘๕ คน และผู้เรียน จำนวน ๔๐,๘๗๕ คน

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ในโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรม ในจังหวัดสุรินทร์ ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ สุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้น (Stratified Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของธานินทร์ ศิลป์จารุ อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระ

นครเหนือ^๑ ที่ช่วงความเชื่อมั่น ๙๕ % ค่าความคลาดเคลื่อน ๕ % ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๑ คน
 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ๗๐ คน ครู ๗๐ คน และผู้เรียน ๒๔๑ คน

๓.๑.๓ วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งชั้น (Stratified Sampling) ตามขั้นตอน
 ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด ซึ่งมีทั้งสิ้น ๔๑,๖๔๕ คน
 โดยใช้โปรแกรมคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง^๒ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๑ คน

๒. จำแนกประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่ม ตามสถานะของ
 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน

๓. สุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม โดยให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๘๑ คน

๔. ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากแต่ละกลุ่ม ดังนี้

ก. ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดมา ๗๐ คน

ข. ครู กำหนดมา ๗๐ คน

ค. ผู้เรียน กำหนดมา ๒๔๑ คน

จากวิธีการสุ่มตัวอย่าง ชั้นที่ ๑ ถึง ชั้นที่ ๔ ปรากฏผลดังตาราง ที่ ๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

รายการ	จำนวนประชากรทั้งสิ้น ๔๑,๖๔๕ คน.		
	ผู้บริหารสถานศึกษา (คน)	ครู (คน)	ผู้เรียน (คน)
๑. จำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม	๓๘๕	๓๘๕	๔๐,๘๗๒
๒. จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างใน- แต่ละกลุ่ม	๗๐	๗๐	๒๔๑
รวม จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น	๓๘๑ คน		

๓.๑.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย
 สร้างขึ้นจำแนกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น
 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

^๑ ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙,
 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บิซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗-๕๙.

^๒ ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, หน้า ๕๗-๕๙.

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมทั้ง ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม ๒) ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ๓) ด้านวิธีการสอน ๔) ด้านการใช้สื่อการสอน ๕) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ ๖) ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ^๓

ระดับ ๕ หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ระดับ ๓ หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ระดับ ๑ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended) ให้แสดงข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๓.๑.๕ การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้มี ๗ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ ๑ มาสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ ๒ นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเห็นพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ ๓ นำแบบสอบถามที่ได้จากขั้นที่ ๒ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ขั้นตอนที่ ๔ นำแบบสอบถาม มาปรับปรุงภาษาและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ขอความเห็นพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ ๕ นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๓๐ ชุด

ขั้นตอนที่ ๖ นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้แล้ว มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Coefficient alpha or cronbach's coefficient)

ขั้นตอนที่ ๗ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบอีกครั้ง และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

^๓ ชูติระ ระบบอบ และคณะ, *ระเบียบวิธีวิจัย*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

๓.๑.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ นำหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตสุรินทร์ ไปขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ ๒ แจกแบบสอบถามจำนวน ๓๘๑ ฉบับ และรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้ ๓๘๑ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐%

๓.๑.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดำเนินการดังนี้

๗.๑ วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

๗.๒ วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหารครู และนักเรียน เกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรม ทั้ง ๖ ด้าน คือ ๑) ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม ๒) ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ๓) ด้านวิธีการสอน ๔) ด้านการใช้สื่อการสอน ๕) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ ๖) ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๗.๓ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการวิเคราะห์เนื้อความ (Content Analysis) และสรุปในเชิงบรรยาย

๗.๔ วิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One - way Analysis of variance (ANOVA) ด้วยการทดสอบแบบเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี เชฟเฟ้ (Scheffe)

๓.๑.๘ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๘.๑ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยเกณฑ์การประเมินความสอดคล้อง (Index of consistency : IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

ให้คะแนนเท่ากับ + ๑ หมายถึง แน่ใจว่าถูกต้อง สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนนเท่ากับ ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้อง

ให้คะแนนเท่ากับ - ๑ หมายถึง ยังไม่ถูกต้อง ไม่สอดคล้อง ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์

$$\text{สูตรการคำนวณ } IOC = \frac{\sum R}{n}$$

ICO คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

๘.๒ ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปทำการทดสอบ (Pilot test) จำนวน ๓๐ ชุด กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการและมีความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S_i^2 แทน คะแนนแปรปรวนของคะแนนรายข้อ

S_t^2 แทน คะแนนแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

๘.๓ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปในเชิงบรรยาย

๘.๔ วิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์จำแนกสถานภาพ ตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาโดยการทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One - way Analysis of variance (ANOVA) ด้วยการทดสอบแบบเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี เชฟเฟ้ (Scheffe)

๓.๑.๙ การแปลความหมายของข้อมูล

	ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจ ดังนี้
มากที่สุด	ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๕๐ - ๕.๐๐ หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
มาก	ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๐ - ๔.๔๙ หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ปานกลาง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๐ - ๓.๔๙ หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
น้อย	ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๐ - ๒.๔๙ หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

น้อยที่สุด^๔ ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายความว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ

^๔ ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษา ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ ครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๔ ตอนดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
๒. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์
๓. เปรียบเทียบ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ
๔. ข้อคิดเห็นและขอเสนอแนะความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๔.๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ ปัจจุบัน ผลการประเมินดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = ๓๘๑

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๑.๑ ผู้บริหาร	๗๐	๑๘.๓๗
๑.๒ ครู	๗๐	๑๘.๓๗
๑.๓ นักเรียน	๒๔๑	๖๓.๒๕
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบด้านสถานภาพ มีผู้บริหารจำนวน ๗๐ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๗ ครูจำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๗ นักเรียนจำนวน ๒๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๒๕

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและร้อยละ ของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

N=๓๘๑

เพศ		จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหาร	ชาย	๕๗	๘๑.๔๓
	หญิง	๑๓	๑๘.๕๗
รวม		๗๐	๑๐๐.๐๐
ครู	ชาย	๓๕	๕๐.๐๐
	หญิง	๓๕	๕๐.๐๐
รวม		๗๐	๑๐๐.๐๐
นักเรียน	ชาย	๑๒๓	๕๑.๐๔
	หญิง	๑๑๘	๔๘.๙๖
รวม		๒๔๑	๑๐๐.๐๐
รวมทั้งรวม		๓๘๑	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศพบว่า ผู้บริหารที่เป็นเพศชาย จำนวน ๕๗ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๔๓ ผู้บริหารที่เป็นเพศหญิง ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๗ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู เพศชายจำนวน ๓๕ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ที่เป็นเพศหญิง ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน เพศชาย ๑๒๓ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนเพศหญิง ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๙๖

ตารางที่ ๔.๓ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านช่วงอายุ

N=๗๐

	อายุ ปัจจุบัน	ชาย		หญิง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	๓๐-๓๙	๓	๕.๒๖	๑	๗.๖๙
	๔๐-๔๙	๕	๘.๗๗	๔	๓๐.๗๗
	๕๐-๕๙	๔๙	๘๕.๙๖	๘	๖๑.๕๔
รวม		๕๗	๑๐๐.๐๐	๑๓	๑๐๐.๐๐
รวมทั้งรวม		๗๐			

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามด้านอายุ ได้แก่ผู้บริหารที่เป็นเพศชาย ช่วงอายุ ๓๐-๓๙ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๖ ที่เป็นเพศหญิง ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๖๙ ช่วงอายุ ๔๐-๔๙ เพศชายจำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๗๗ ที่เป็นเพศหญิง ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๗ ช่วงอายุ ๕๐-๕๙ เพศชาย ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๙๖ คน ที่เป็นเพศหญิง ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕๔

ตารางที่ ๔.๔ ครู

N=๗๐

	อายุ ปัจจุบัน	ชาย		หญิง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครู	๒๐-๒๙	๕	๑๔.๒๘	๖	๑๗.๑๔
	๓๐-๓๙	๘	๒๒.๘๕	๑๑	๓๑.๔๒
	๔๐-๔๙	๑๓	๓๗.๑๔	๑๕	๔๒.๘๕
	๕๐-๕๙	๙	๒๕.๗๑	๓	๘.๕๗
รวม		๓๕		๓๕	
รวมทั้งหมด		๗๐			

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ครู ที่มีช่วงอายุระหว่าง ๒๐-๒๙ เป็นเพศชาย จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๘ เพศหญิง ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๔ ช่วงอายุ อายุ ๓๐-๓๙ เพศชาย ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘๕ เพศหญิง ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔๒ ช่วงอายุ ๔๐-๔๙ เพศชายจำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๑๔ ที่เป็นเพศหญิง ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๕ ช่วงอายุ ๕๐-๕๙ เพศชาย จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๑ ที่เป็นเพศหญิง ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๗

ตารางที่ ๔.๕ นักเรียน

N=๒๔๑

	อายุ ปัจจุบัน	ชาย		หญิง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้เรียน	๑๐-๑๙	๑๒๐	๙๗.๕๖	๑๑๗	๙๙.๑๕
	๒๐-๒๙	๓	๒.๔๔	๑	๐.๘๔
รวม		๑๒๓		๑๑๘	
รวมทั้งหมด		๒๔๑			

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่านักเรียน ที่มีช่วงอายุระหว่าง ๑๐-๑๙ เพศชาย ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕๖ เพศหญิง ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๑๕ ช่วงอายุระหว่าง ๒๐-๒๙ เพศชาย ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๔ เพศหญิง ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๔

ตารางที่ ๔.๖ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษา		ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ
ผู้บริหาร	ปริญญาตรี	๒๕	๓๕.๗๑	๒	๒.๘๖
	ปริญญาโท	๓๑	๔๔.๒๘	๑๑	๑๕.๗๑
	ปริญญาเอก	๑	๑.๔๓	-	-
ครู	ปริญญาตรี	๒๑	๓๐.๐๐	๓๑	๔๔.๒๘
	ปริญญาโท	๑๔	๒๐.๐๐	๔	๕.๗๑
	ปริญญาเอก	-	-	-	-
นักเรียน	ประถมศึกษา	๔๗	๓๘.๒๑	๔๕	๓๘.๑๔
	มัธยมศึกษา	๗๖	๖๑.๗๙	๗๓	๖๑.๘๖
รวม		๒๑๕		๑๖๖	๑๐๐.๐
รวมทั้งหมด			๓๘๑		๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นผู้บริหาร จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพศชาย จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๑ เพศหญิง ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๖ ระดับปริญญาโท เพศชาย จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๒๘ เพศหญิง ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗๑ ระดับปริญญาเอก เพศชายจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๔๐ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู จบการศึกษาระดับ ปริญญาตรี เพศชาย จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐ เพศหญิง ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๒๘ ระดับปริญญาโท เพศชาย จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ เพศหญิง ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๗๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาเพศชาย จำนวน ๔๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๓๘.๒๑ ที่เป็นเพศหญิง ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๑๔ ผู้ตอบแบบสอบถามชั้นมัธยมศึกษา เพศชาย ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๗๙ ที่เป็นเพศหญิง ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๘๖

๔.๒ วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์

วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีรายการประเมิน ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านคุณลักษณะของพระสอน ๒) ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ๓) ด้านวิธีการสอน ๔) ด้านการใช้สื่อการสอน ๕) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๖) ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน โดยใช้เกณฑ์ระดับความพึงพอใจเป็นดังนี้ ๕ = มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ ขึ้นไป) ๔ = พึงพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐-๔.๔๙) ๓ = พึงพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐-๓.๔๙) ๒ = พึงพอใจน้อย (ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐-๒.๔๙) ๑ = พึงพอใจน้อยที่สุด (๑.๐๐-๑.๔๙) ผลการประเมินเป็นดังนี้

๔.๒.๑ ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม การดำเนินการวิจัยด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม มีตัวชี้วัด ๗ ประการ การแต่งกายเรียบร้อย การเป็นตัวอย่างในด้าน

กิจกรรมารยาทและความประพฤติ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน มาสอนตรงเวลา ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา เอาใจใส่นักเรียน ผลการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน **ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม**

N=๓๘๑			
๑.ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม	\bar{x}	S.D	ความหมาย
๑. การแต่งกายเรียบร้อย	๔.๔๑	.๕๔	พึงพอใจมาก
๒. การเป็นตัวอย่างในด้านกิจกรรมารยาท และความประพฤติ	๔.๔๙	.๕๙	พึงพอใจมาก
๓. การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๔๘	.๕๖	พึงพอใจมาก
๔. ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน	๔.๔๕	.๕๙	พึงพอใจมาก
๕. มาสอนตรงเวลา	๔.๓๗	.๖๘	พึงพอใจมาก
๖. ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา	๔.๔๘	.๖๑	พึงพอใจมาก
๗. เอาใจใส่นักเรียน	๔.๔๗	.๖๓	พึงพอใจมาก
รวม	๔.๔๕	.๖๐	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๑)การเป็นตัวอย่างในด้านกิจกรรมารยาท และความประพฤติ ($\bar{x} = ๔.๔๙$) ๒) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{x} = ๔.๔๘$) ๓) ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา ($\bar{x} = ๔.๔๘$) ๔) เอาใจใส่นักเรียน ($\bar{x} = ๔.๔๗$) ๕) ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ($\bar{x} = ๔.๔๕$) ๖) การแต่งกายเรียบร้อย ($\bar{x} = ๔.๔๑$) ๗) มาสอนตรงเวลา ($\bar{x} = ๔.๓๗$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๔๕$) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับ **มาก**

๔.๒.๒ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน การดำเนินการวิจัยด้านเนื้อหาวิชาที่สอน มีตัวชี้วัด ๕ ประการ ได้แก่เนื้อหาที่มีความถูกต้องด้านวิชาการ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา เนื้อหาที่มีความทันสมัย เนื้อหาที่น่าสนใจ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา ผลการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน **ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน**

N=๓๘๑			
๒.ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	\bar{x}	S.D	ความหมาย
๑. เนื้อหาที่มีความถูกต้องด้านวิชาการ	๔.๒๒	.๕๙	พึงพอใจมาก
๒. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา	๔.๓๘	.๖๒	พึงพอใจมาก
๓. เนื้อหาที่มีความทันสมัย	๔.๓๑	.๖๘	พึงพอใจมาก

๔. เนื้อหาที่น่าสนใจ	๔.๓๕	.๖๗	พึงพอใจมาก
๕. เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา	๔.๓๓	.๖๘	พึงพอใจมาก
รวม	๔.๓๑	.๖๕	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๑) เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ($\bar{x} = ๔.๓๘$) ๒) เนื้อหาที่น่าสนใจ ($\bar{x} = ๔.๓๕$) ๓) เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา ($\bar{x} = ๔.๓๓$) ๔) เนื้อหาที่มีความทันสมัย ($\bar{x} = ๔.๓๑$) ๕) เนื้อหาที่มีความถูกต้องด้านวิชาการ ($\bar{x} = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๑$) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่ในระดับ มาก

๔.๒.๓ ด้านวิธีการสอน การดำเนินการวิจัยด้านวิธีการสอน มีตัวชี้วัด ๕ ประการ ได้แก่ การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง การใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ผลการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอน

N=๓๘๑			
๓.ด้านวิธีการสอน	\bar{x}	S.D	ความหมาย
๑. การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ	๔.๒๔	.๖๙	พึงพอใจมาก
๒. การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา	๔.๓๗	.๗๑	พึงพอใจมาก
๓. การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน	๔.๓๗	.๗๕	พึงพอใจมาก
๔. การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง	๔.๓๘	.๖๗	พึงพอใจมาก
๕. การใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	๔.๒๗	.๗๗	พึงพอใจมาก
รวม	๔.๓๒	.๗๒	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอนอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ๑) การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง ($\bar{x} = ๔.๓๘$) ๒) การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา ($\bar{x} = ๔.๓๗$) ๓) การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน ($\bar{x} = ๔.๓๗$) ๔) การใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ($\bar{x} = ๔.๒๗$) ๕) การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ ($\bar{x} = ๔.๒๔$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๔.๓๒$) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอนอยู่ในระดับ มาก

๔.๒.๔ ด้านการใช้สื่อการสอน การดำเนินการวิจัยด้านการใช้สื่อการสอน มีตัวชี้วัด ๕ ประการ ได้แก่การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม ผลการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน **ด้านการใช้สื่อการสอน**

N=๓๘๑			
๔.ด้านการใช้สื่อการสอน	\bar{x}	S.D	ความหมาย
๑. การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย	๔.๑๓	.๗๓	พึงพอใจมาก
๒. การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	๔.๓๖	.๗๔	พึงพอใจมาก
๓. การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ	๔.๓๐	.๗๓	พึงพอใจมาก
๔. การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย	๔.๑๘	.๖๔	พึงพอใจมาก
๕. การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม	๔.๐๖	.๖๕	พึงพอใจมาก
รวม	๔.๒๐	.๖๙	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๑) การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{x} = ๔.๓๖$) ๒) การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ ($\bar{x} = ๔.๓๐$) ๓) การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ($\bar{x} = ๔.๑๘$) ๔) การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย ($\bar{x} = ๔.๑๓$) ๕) การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม ($\bar{x} = ๔.๐๖$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๔.๒๐$) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับ **มาก**

๔.๒.๕ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดำเนินการวิจัยด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีตัวชี้วัด ๔ ประการ ได้แก่พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผลการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน **ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน**

N=๓๘๑			
๕. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	\bar{x}	S.D	ความหมาย
๑.พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน	๔.๔๖	.๖๘	พึงพอใจมาก

๒. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา	๔.๔๐	.๗๖	พึงพอใจมาก
๓. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด	๔.๓๘	.๗๘	พึงพอใจมาก
๔. พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๔.๕๒	.๗๑	พึงพอใจมากที่สุด
รวม	๔.๔๔	.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔. ๙ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ข้อ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ๑)พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๒$) ๒) พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน ($\bar{x} = ๔.๔๖$) ๓) พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา ($\bar{x} = ๔.๔๖$) ๔) พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด ($\bar{x} = ๔.๓๘$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๔.๔๔$) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

๔.๒.๖ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน การดำเนินการวิจัยด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน มีตัวชี้วัด ๖ ประการ ได้แก่มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดตามที่ต่างๆ มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น มีห้องพระพุทธศาสนาหรือลานธรรม ผลการประเมินเป็นดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๒ ระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน

N=๓๘๑			
๖. ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน	\bar{x}	S.D	ความหมาย
๑. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ	๔.๑๗	.๗๙	พึงพอใจมาก
๒. มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน	๔.๕๔	.๖๔	พึงพอใจมากที่สุด
๓. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน	๔.๔๐	.๗๓	พึงพอใจมาก
๔. มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดตามที่ต่างๆ	๔.๓๘	.๗๒	พึงพอใจมาก
๕. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น	๔.๔๕	.๗๒	พึงพอใจมาก
๖. มีห้องพระพุทธศาสนาหรือลานธรรม	๔.๔๖	.๗๗	พึงพอใจมาก
รวม	๔.๔๐	.๗๓	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ ๑๐ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ข้อ มีความพึงพอใจในระดับมาก ๕ ข้อ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ๑) มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน ($\bar{x} = ๔.๕๔$) ๒) มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม ($\bar{x} = ๔.๔๖$) ๓) มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น ($\bar{x} = ๔.๔๕$) ๔) มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน ($\bar{x} = ๔.๔๐$) ๕) มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาจาธรรมติดตามที่ต่างๆ ($\bar{x} = ๔.๓๘$) ๖) มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{x} = ๔.๑๗$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = ๔.๔๔$) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับ **มาก**

ตารางที่ ๔.๑๓ ระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน **รวม ๖ ด้าน**

N=๓๘๑			
รวม ๖ ด้าน	\bar{x}	S.D	ความหมาย
๑.ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม	๔.๔๕	.๖๐	พึงพอใจมาก
๒.ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	๔.๓๑	.๖๕	พึงพอใจมาก
๓. ด้านวิธีการสอน	๔.๓๒	.๗๒	พึงพอใจมาก
๔. ด้านการใช้สื่อการสอน	๔.๒๐	.๖๙	พึงพอใจมาก
๕. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๔๔	.๗๓	พึงพอใจมาก
๖. ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน	๔.๔๐	.๗๓	พึงพอใจมาก
รวม	๔.๓๕	.๖๘๘	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจในภาพรวมทุกด้าน ๖ ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ๑)ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ($\bar{x} = ๔.๔๕$) ๒) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = ๔.๔๔$) ๓)ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน ($\bar{x} = ๔.๔๐$) ๔) ด้านวิธีการสอน ($\bar{x} = ๔.๓๒$) ๕) ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ($\bar{x} = ๔.๓๑$) และ ๖) ด้านการใช้สื่อในการสอน ($\bar{x} = ๔.๒๐$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๕$)

๔.๓ เปรียบเทียบ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์จำแนกสถานภาพ ตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตารางที่ ๔.๓.๑ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ โดยรวม

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๓๓	.๐๗	.๓๖
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๗๐.๑๖	.๑๙	
รวม	๓๘๐	๗๐.๒๙		
๒.ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๑๖	.๐๘	.๓๖
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๘๖.๒	.๒๓	
รวม	๓๘๐	๘๖.๓๑		
๓. ด้านวิธีการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๙๑	.๔๖	.๒๒
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๑๓.๘	.๓๐	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๖๙		
๔.ด้านการใช้สื่อการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๒๕	.๑๒	.๔๓
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๐๗.๗๘	.๒๖	
รวม	๓๘๐	๑๐๘.๐๓๕		
๕.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๒	๓.๗๐	๑.๘๕	๕.๓๑
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๓๑.๖๖	.๓๔	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๓๖		

ตารางที่ ๔.๓.๑ (ต่อ)

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
๖.ด้านการจัดสภาพการเรียนรู้การสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๔๗	.๒๔	.๘๘
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๐๑.๕๘	.๒๗	
รวม	๓๘๐	๑๐๒.๐๕๔		
รวมทุกด้าน				
ภายในกลุ่ม	๒	.๓๙	.๑๙	๑.๑๒
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๖๕.๐๘	.๑๗	
รวม	๓๘๐	๖๕.๔๖		

จากตารางที่ ๔.๓.๑ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๒ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ **ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม**

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
๑.การแต่งกายเรียบร้อย				
ระหว่างกลุ่ม	๒	๓.๘๗๙	๑.๙๔	๖.๖๕**
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๑๐.๒๔๗	.๒๙	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๑๒๖		
๒.การเป็นตัวอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๓๕	.๑๗	.๔๙
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๓๔.๘๘	.๒๙	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๒๓		
๓.การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๐๓	.๐๑	.๐๕
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๒๐.๙๘	.๓๒	
รวม	๓๘๐	๑๒๑.๐๑		

ตารางที่ ๔.๓.๒ (ต่อ)

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
๔. ประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๑๑๙	.๐๖	.๑๔
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๓๖.๑๓๓	.๓๖	
รวม	๓๘๐	๑๓๖.๒๕๒		
๕. มาสอนตรงเวลา				
ระหว่างกลุ่ม	๒	๕.๑๑	๒.๕๖	๕.๖๘**
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๗๑.๙๗	.๔๖	
รวม	๓๘๐	๑๗๗.๐๘		
๖. ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๗๗	.๓๘	๑.๐๓
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๔๐.๒๙	.๓๗	
รวม	๓๘๐	๑๔๑.๐๖		
๗. เอาใจใส่ต่อนักเรียน				
ระหว่างกลุ่ม	๒	๑.๔๔	.๗๒	๑.๗๙
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๑๕๑.๕๒	.๔๐	
รวม	๓๘๐	๑๕๒.๙๕		
รวมทุกข้อ				
ระหว่างกลุ่ม	๒	.๑๓	.๐๖	.๓๕
ภายในกลุ่ม	๓๗๘	๗๐.๑๖	.๑๘	
รวม	๓๘๐	๗๐.๒๙		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๓.๒ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อการแต่งกายเรียบร้อยและมาสอนตรงเวลา มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เมื่อพบข้อแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ่ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓.๓ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านคุณลักษณะครูพระสอนศีลธรรม **ข้อการแต่งกายเรียบร้อย**

สถานภาพ	\bar{x}	นักเรียน	ผู้บริหาร	ครู
		๔.๓๔	๔.๔๙	๔.๕๒
นักเรียน	๔.๓๔	-	๐.๑๕	๐.๑๘**
ผู้บริหาร	๔.๔๙	-	-	๐.๐๓
ครู	๔.๕๒	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๓.๓ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกันคือ ครู กับนักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ข้อการแต่งกายเรียบร้อย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของครูมีค่าเฉลี่ยมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๔ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านคุณลักษณะครูพระสอนศีลธรรม **ข้อมาสอนตรงเวลา**

สถานภาพ	\bar{x}	ครู	ผู้บริหาร	นักเรียน
		๔.๑๓	๔.๔๓	๔.๔๓
ครู	๔.๑๓	-	๐.๓๐	๐.๓๐
ผู้บริหาร	๔.๔๓	-	-	๐.๐๐
นักเรียน	๔.๔๓	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๓.๔ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกันคือผู้บริหารสถานศึกษากับ ครู และครู กับผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ข้อมาสอนตรงเวลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและนักเรียนมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๕ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มี
 ต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ ผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.เนื้อหาที่มีความถูกต้องทางด้านวิชาการ				
ภายในกลุ่ม	๒	๒.๖	๑.๓๑	
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๓๐.๘๕	.๓๔	๓.๗๙**
รวม	๓๘๐	๑๓๓.๔๕		
๒.เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา				
ภายในกลุ่ม	๒	.๙๙	.๔๙	
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๔๒.๕๗	.๓๗	๑.๓๒
รวม	๓๘๐	๑๔๓.๕๖		
๓.เนื้อหาที่มีความทันสมัย				
ภายในกลุ่ม	๒	.๔๓	.๒๑	
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๗๕.๓๙	.๔๖	.๔๖
รวม	๓๘๐	๑๗๕.๘๒		
๔.เนื้อหาที่น่าสนใจ				
ภายในกลุ่ม	๒	๑.๖๔	.๘๒	
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๖๙.๒๒	.๔๔	๑.๘๓
รวม	๓๘๐	๑๗๐.๘๖		
๕.เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา				
ภายในกลุ่ม	๒	.๓๘	.๑๙	
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๗๔.๒๘	.๔๖	.๔๑
รวม	๓๘๐	๑๗๔.๖๖		

ตารางที่ ๔.๓.๕ (ต่อ)

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ ผู้เรียน	df	SS	MS	F
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๒	.๑๖	.๐๘	
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๘๖.๑๔	.๒๒	.๓๕
รวม	๓๘๐	๘๖.๓๑		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๓.๕ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ศึกษาที่มีต่อ
 บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้านเนื้อหาวิชาที่สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็น

รายข้อพบว่าข้อ เนื้อหาที่มีความถูกต้องทางวิชาการ มีความพึงพอใจแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .
๐๑ เมื่อพบข้อแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟดังนี้

ตารางที่ ๔.๓.๖ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ข้อเนื้อหาที่มีความถูกต้องทางวิชาการ

สถานภาพ	\bar{x}	ครู	นักเรียน	ผู้บริหาร
		๔.๓๗	๔.๒๑	๔.๑๐
ผู้บริหาร	๔.๑๐	๐.๐๖	๐.๑๑	-
นักเรียน	๔.๒๑	๐.๑๖	-	๐.๑๑
ครู	๔.๓๗			

จากตารางที่ ๔.๓.๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกันคือ ผู้บริหารสถานศึกษา กับครู มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ข้อเนื้อหาที่มีความถูกต้องทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของครูมีค่าเฉลี่ยมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๗ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ ด้านวิธีการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๒ ๓๗๘	.๔๑ ๑๘๑.๘๘	.๒๐ .๔๘	.๔๒
รวม	๓๘๐	๑๘๒.๒๒		
๒.การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๒ ๓๗๘	๑.๕๗ ๑๙๑.๔๙	.๗๘ .๕๐	๑.๕๕
รวม	๓๘๐	๑๙๓.๐๗		
๓.การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๒ ๓๗๘	๑.๘๓ ๒๑๔.๗๒	.๙๑ .๕๖	๑.๖๑
รวม	๓๘๐	๒๑๖.๕๕		
๔.การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๒ ๓๗๘	๓.๘๖ ๑๖๗.๔๖	๑.๙๓ .๔๓	๔.๓๖
รวม	๓๘๐	๑๗๑.๓๒		

๕.การใช้วิธีสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า				
ภายในกลุ่ม	๒	๑.๑๖๘	.๕๘	.๙๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๒๒๕.๐๕๘	.๕๙	
รวม	๓๘๐	๒๒๖.๒๒		
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๒	.๙๑	.๔๕	๑.๕๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๑๓.๗๘	.๓๐	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๖๙		

จากตารางที่ ๔.๓.๗ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านวิธีการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๘ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการใช้สื่อการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย				
ภายในกลุ่ม	๒	.๐๖	.๐๓	.๐๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๙๙.๘๙	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๑๙๙.๙๕		
๒.การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา				
ภายในกลุ่ม	๒	๑.๗๔	.๘๗	๑.๖๒
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๒๐๓.๗๐	.๕๓	
รวม	๓๘๐	๒๐๕.๔๕		
๓.การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ				
ภายในกลุ่ม	๒	.๔๑	.๒๐	.๓๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๙๙.๘๗	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๒๐๐.๒๘		
๔.การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย				
ภายในกลุ่ม	๒	๑.๓๙	.๖๙	๑.๗๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๕๑.๘๒	.๔๐	
รวม	๓๘๐	๑๕๓.๒๑		
๕.การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม				
ภายในกลุ่ม	๒	๒.๖๗	๑.๓๓	๓.๒๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๕๖.๐๕	.๔๑	
รวม	๓๘๐	๑๕๘.๗๓		

ตารางที่ ๔.๓.๘ (ต่อ)

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๒	.๑๔	.๑๒	.๔๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๐๗.๗๘	.๒๘	
รวม	๓๘๐	๑๐๘.๐๓		

จากตารางที่ ๔.๓.๘ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการใช้สื่อการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๙ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
๑. พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน				
ภายในกลุ่ม	๒	๒.๘๕	๑.๔๒	๓.๑๐**
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๗๓.๗๖	.๔๖	
รวม	๓๘๐	๑๗๖.๖๑		
๒. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา				
ภายในกลุ่ม	๒	๓.๒๑	๑.๖๐	๒.๘๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๒๑๓.๙๓	.๕๖	
รวม	๓๘๐	๒๑๗.๑๔		
๓. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด				
ภายในกลุ่ม	๒	๔.๗๐	๒.๓๕	๓.๙๑**
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๒๒๗.๑๑	.๖๐	
รวม	๓๘๐	๒๓๑.๘๑		
๔. พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา				
ภายในกลุ่ม	๒	๕.๐๙	๒.๕๔	๕.๒๓**
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๘๓.๙๖	.๔๘	
รวม	๓๘๐	๑๘๙.๐๖๐		
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๒	๓.๗๐	๑.๘๕	๕.๓๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๓๑.๖๖	.๓๔	

รวม	๓๘๐	๑๓๕.๓๖		
-----	-----	--------	--	--

จากตารางที่ ๔.๓.๙ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ข้อพระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด และพระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ เมื่อพบข้อแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายข้อดังนี้

ตารางที่ ๔.๓.๑๐ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายข้อตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน

สถานภาพ	\bar{x}	ครู	ผู้เรียน	ผู้บริหาร
		๔.๓๑	๔.๔๖	๔.๖๐
ครู	๔.๓๑	-	๐.๑๕	๐.๒๙
ผู้เรียน	๔.๔๖		-	๐.๑๔
ผู้บริหาร	๔.๖๐			-

จากตารางที่ ๔.๓.๑๐ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกันคือ ผู้บริหารสถานศึกษา กับครู มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อพระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๑๑ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายข้อตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด

สถานภาพ	\bar{x}	ครู	นักเรียน	ผู้บริหาร
		๔.๓๑	๔.๓๓	๔.๖๑
ครู	๔.๓๑	-	๐.๐๒	๐.๓๐
นักเรียน	๔.๓๓		-	๐.๒๘
ผู้บริหาร	๔.๖๑			-

จากตารางที่ ๔.๓.๑๑ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกันคือ ผู้บริหารสถานศึกษา กับผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อพระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๑๒ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของพระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

สถานภาพ	\bar{x}	ครู	นักเรียน	ผู้บริหาร
		๔.๓๗	๔.๕๐	๔.๗๔
ครู	๔.๓๗	-	๐.๑๓	๐.๓๗
นักเรียน	๔.๕๐	-	-	๐.๒๔
ผู้บริหาร	๔.๗๔	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๓.๑๒ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพต่างกันคือ ผู้บริหารสถานศึกษา กับผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อพระสอนศีลธรรมมีการนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๑๓ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ				
ภายในกลุ่ม	๒	.๘๒	.๔๑	.๖๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๒๓๔.๔๒	.๖๒	
รวม	๓๘๐	๒๓๕.๒๔		
๒. มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน				
ภายในกลุ่ม	๒	๑.๙๒	.๙๖	๒.๓๗
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๕๒.๘๕	.๔๐	
รวม	๓๘๐	๑๕๔.๗๗		
๓. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน				
ภายในกลุ่ม	๒	๒.๔๓	๑.๒๑	๒.๒๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๒๐๑.๓๒	.๕๓	
รวม	๓๘๐	๒๐๓.๗๕		

๔. มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาจาธรรมติดตามที่ต่างๆ ภายในกลุ่ม	๒	๑.๒๐	.๖๐	๑.๑๕
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๙๘.๑๑	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๑๙๙.๓๒		
๕. มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น ภายในกลุ่ม	๒	.๙๐	.๔๕	.๘๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๙๗.๔๔	.๕๒	
	๓๘๐	๑๙๘.๓๕		

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
๖. มีห้องพระพุทธศาสนาหรือลานธรรม ภายในกลุ่ม	๒	.๖๙	.๓๔	.๕๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๒๒๑.๙๒	.๕๘	
	๓๘๐	๒๒๒.๖๑		
รวมทุกข้อ ภายในกลุ่ม	๒	.๔๗	.๒๓	.๘๗
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๐๑.๕๘	.๒๖	
รวม	๓๘๐	๑๐๒.๐๕		

จากตารางที่ ๔.๓.๑๓ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้านการจัดสภาพการเรียนรู้การสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่แตกต่าง

ตารางที่ ๔.๓.๑๔ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม

๑.คุณลักษณะพระสอนศีลธรรม	ชาย		หญิง		t
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	
๑.การแต่งกายเรียบร้อย	๔.๓๙	.๕๘	๔.๔๓	.๔๙	-.๗๖
๒.การเป็นตัวอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ	๔.๔๓	.๔๙	๔.๔๘	.๖๓	.๕๐
๓.การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๕๐	.๕๓	๔.๔๕	.๕๙	.๘๙
๔.ประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน	๔.๔๖	.๕๙	๔.๔๓	.๖๐	.๔๓
๕.มาสอนตรงเวลา	๔.๓๕	.๖๒	๔.๔๐	.๗๕	-.๗๗
๖.ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา	๔.๕๐	.๖๐	๔.๔๕	.๖๑	.๗๒
๗.เอาใจใส่ต่อนักเรียน	๔.๔๗	.๖๐	๔.๔๗	.๖๕	.๐๖
รวมเฉลี่ย	๔.๔๕	.๔๐	๔.๔๔	.๔๕	.๒๐

จากตารางที่ ๔.๓.๑๔ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓.๑๕ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน

๒.ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	ชาย		หญิง		t
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	
๑.เนื้อหาที่มีความถูกต้องทางด้านวิชาการ	๔.๒๐	.๕๖	๔.๒๔	.๖๒	-.๕๙
๒.เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา	๔.๓๓	.๖๒	๔.๔๕	.๕๙	-.๑.๘๙
๓.เนื้อหาที่มีความทันสมัย	๔.๒๙	.๖๙	๔.๓๔	.๖๖	-.๗๘
๔.เนื้อหาที่มีความน่าสนใจ	๔.๓๓	.๖๘	๔.๓๙	.๖๔	-.๘๖
๕.เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา	๔.๒๘	.๖๘	๔.๔๐	.๖๖	-.๑.๖๓
รวมเฉลี่ย	๔.๒๙	.๔๘	๔.๓๖	.๔๖	-.๑.๕๖

จากตารางที่ ๔.๓.๑๔ พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓.๑๕ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านวิธีการสอน

๓.ด้านวิธีการสอน	ชาย		หญิง		t
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	
๑.การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ	๔.๒๙	.๖๖	๔.๑๙	.๗๒	-.๕๙
๒.การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบกับข้ออุปมา	๔.๓๓	.๗๑	๔.๔๒	.๗๐	-.๑.๘๙
๓.การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน	๔.๔๑	.๗๖	๔.๓๑	.๗๔	-.๗๘
๔.การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง	๔.๓๙	.๖๗	๔.๓๖	.๖๗	-.๘๖
๕.การใช้วิธีสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	๔.๒๙	.๗๖	๔.๒๓	.๖๖	-.๑.๖๒
รวมเฉลี่ย	๔.๓๔	.๕๔	๔.๓๐	.๕๖	.๗๐

จากตารางที่ ๔.๓.๑๕ พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านวิธีการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓.๑๖ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านการใช้สื่อการสอน

๔.ด้านการใช้สื่อการสอน	ชาย		หญิง		t
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	
๑.การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ	๔.๒๙	.๖๖	๔.๑๙	.๗๒	๑.๔๒
๒.การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบกับข้ออุปมา	๔.๓๓	.๗๑	๔.๔๒	.๗๐	-.๑.๑๗
๓.การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน	๔.๔๑	.๗๖	๔.๓๑	.๗๔	๑.๓๗
๔.การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง	๔.๓๙	.๖๗	๔.๓๖	.๖๗	.๓๕
๕.การใช้วิธีสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	๔.๒๙	.๗๖	๔.๒๓	.๗๗	.๖๗
รวมเฉลี่ย	๔.๑๙	.๕๔	๔.๒๘	.๕๒	-.๖๙

จากตารางที่ ๔.๓.๑๖ พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านการใช้สื่อการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓.๑๗ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๕.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ชาย		หญิง		t
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	
๑.การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย	๔.๑๓	.๗๖	๔.๑๓	.๖๗	-.๐๑
๒.การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	๔.๓๓	.๗๕	๔.๔๐	.๗๑	-.๙๔
๓.การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ	๔.๒๙	.๗๒	๔.๓๒	.๗๓	-.๔๑
๔.การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย	๔.๑๖	.๖.๔	๔.๑๙	.๖๒	-.๔๕
๕.การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม	๔.๐๓	.๖๓	๔.๐๙	.๖๕	-.๘๖
รวมเฉลี่ย	๔.๔๓	.๕๙	๔.๔๕	.๖๐	-.๔๓

จากตารางที่ ๔.๓.๑๗ พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓.๑๘ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน

๖.ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน	ชาย		หญิง		t
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	
๑.มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ	๔.๒๐	.๘๕	๔.๑๓	.๖๔	.๗๗
๒.มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน	๔.๔๙	.๖๒	๔.๖๐	.๖๕	-.๑.๖๔
๓.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน	๔.๓๗	.๗๕	๔.๔๕	.๗๐	-.๙๗

๔.มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาทีชรรตติตตามที่ต่างๆ	๔.๓๕	.๗๘	๔.๔๐	.๖๔	-.๖๖
๕.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น	๔.๔๓	.๗๕	๔.๔๘	.๖๘	-.๗๒
๖.มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม	๔.๔๑	.๘๐	๔.๕๒	.๗๐	-.๑.๓๑
รวมเฉลี่ย	๔.๓๗	.๕๔	๔.๔๑	.๔๘	-.๘๓

จากตารางที่ ๔.๓.๑๘ พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านการจัดสภาพการเรียนรู้การสอนโดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๓.๑๙ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตาม อายุ โดยรวม

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๑๓	.๒๘	๑.๕๔
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๖๙.๑๕	.๑๘	
รวม	๓๘๐	๗๐.๒๘		
๒.ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๘๐	.๔๕	๒.๐๐
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๘๔.๕๐	.๒๒	
รวม	๓๘๐	๘๖.๓๑๐		
๓. ด้านวิธีการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๒.๓๑	.๕๗	๑.๙๓
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๑๒.๗	.๒๒	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๖๙		
๔.ด้านการใช้สื่อการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๒.๑๖	.๕๔	๑.๙๑
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๕.๘๗	.๒๘	
รวม	๓๘๐	๑๐๘.๐๓		
๕.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๖.๓๘	๑.๘๕	๔.๖๕
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๒๘.๙๔	.๓๔	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๓๖		
๖.ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	.๙๑	.๒๓	.๘๕
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๑.๑๓	.๒๖	
รวม	๓๘๐	๑๐๒.๐๕		

ตารางที่ ๔.๓.๑๙ (ต่อ)

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	Df	SS	MS	F
รวมทุกด้าน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๗๓	.๔๓	๒.๕๕
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๖๓.๗๓	.๑๗	
รวม	๓๘๐	๖๕.๔๖		

จากตารางที่ ๔.๓.๑๙ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามอายุ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๒๐ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
๑.การแต่งกายเรียบร้อย				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๔.๙๐	๑.๒๒	๔.๒๑**
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๙.๒๒	.๒๙	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๑๒		
๒.การเป็นตัวอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๓.๔๖	.๘๖	๒.๔๗
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๑.๗๖	.๓๕	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๒๒		
๓.การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๒๐	.๒๕	.๘๐
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๑๙.๙๙	.๓๑	
รวม	๓๘๐	๑๒๑.๑๙		
๔.ประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	.๕๖	.๑๔	.๓๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๕.๖๘	.๓๖	
รวม	๓๘๐	๑๓๖.๒๔		

ตารางที่ ๔.๓.๒๐ (ต่อ)

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ ผู้เรียน	df	SS	MS	F
๕.มาสอนตรงเวลา				
ภายในกลุ่ม	๔	๘.๔๒	๒.๑๐	๔.๖๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๖๘.๖๔	.๔๔	
รวม	๓๘๐	๑๗๗.๐๖		
๖.ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๙๑	.๔๗	๑.๒๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๙.๑๔	.๓๗	
รวม	๓๘๐	๑๔๑.๐๖		
๗.เอาใจใส่ต่อนักเรียน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๔.๔๘	๑.๑๒	๒.๘๔
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๔๘.๔๗	.๓๙	
รวม	๓๘๐	๑๕๒.๙๖		
รวมทุกข้อ				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๑๓	.๒๘	๑.๕๔
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๖๙.๑๕	.๑๘	
รวม	๓๘๐	๗๐.๒๘		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๐ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การแต่งกายเรียบร้อยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ เมื่อพบข้อแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายข้อดังนี้

ตารางที่ ๔.๓.๒๑ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายข้อตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีอายุต่างกัน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามวิธีการของเซฟเฟ่ดังนี้

อายุ	\bar{x}	๑๐-๑๙	๒๐-๒๙	๕๐-๕๙	๓๐-๓๙	๔๐-๔๙
		๔.๓๔	๔.๔๐	๔.๔๖	๔.๕๒	๔.๗๐
๑๐-๑๙	๔.๓๔	-	๐.๐๖	๐.๑๒	๐.๑๘	๐.๓๖
๒๐-๒๙	๔.๔๐	-	-	๐.๐๖	๐.๑๒	๐.๓
๕๐-๕๙	๔.๔๖	-	-	-	๐.๐๖	๐.๒๘
๓๐-๓๙	๔.๕๒	-	-	-	-	๐.๑๘
๔๐-๔๙	๔.๗๐	-	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๓.๒๑ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ต่างกันคือ อายุ ๑๐-๑๙ ปี กับผู้ที่มีอายุระหว่าง ๔๐-๔๙ ปี มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม ข้อแต่งกายเรียบร้อย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของผู้มีอายุระหว่าง ๔๐-๔๙ มีค่าเฉลี่ยมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๒๒ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ ผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.เนื้อหาที่มีความถูกต้องทางด้านวิชาการ ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๓.๕๘ ๑๒๙.๘๙	.๘๙ .๓๔	๒.๕๙
รวม	๓๘๐	๑๓๓.๔๘		
๒.เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๕	๑.๕๕ ๑๔๒.๐๒	.๓๘ .๓๗	๑.๐๒
รวม	๓๘๐	๑๔๓.๕๗		
๓.เนื้อหาที่มีความทันสมัย ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๓.๕๖ ๑๗๒.๒๖	.๘๙ .๔๕	๑.๙๔
รวม	๓๘๐	๑๗๕.๘๓		
๔.เนื้อหาที่น่าสนใจ ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๔.๐๑ ๑๖๖.๘๕	๑.๐๐ .๔๔	๒.๒๖
รวม	๓๘๐	๑๗๐.๘๗		
๕.เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๒.๘๕ ๑๗๑.๘๖	.๗๑ .๔๕	๑.๕๖
รวม	๓๘๐	๑๗๔.๖๖		
รวมทุกข้อ ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๑.๘๐ ๘๔.๕๐	.๔๕ .๒๒	๒.๐๐
รวม	๓๘๑	๘๖.๓๑		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๒ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๒๓ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามอายุ ด้านวิธีการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	Df	SS	MS	F
๑.การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	.๘๑ ๑๘๑.๔๘	.๒๐ .๔๘	.๔๒
รวม	๓๘๐	๑๘๒.๒๒		
๒.การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบกับข้ออุปมา ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๒.๒๑ ๑๙๐.๘๖	.๕๕ .๕๐	๑.๐๙
รวม	๓๘๐	๑๙๓.๐๗		
๓.การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๑.๔๔ ๒๑๕.๑๐	.๓๖ .๕๗	.๖๓
รวม	๓๘๐	๒๑๖.๕๕		
๔.การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๔.๖๙ ๑๖๖.๖๒	๑.๑๗ .๔๔	๒.๖๕
รวม	๓๘๐	๑๗๑.๓๒		
๕. การใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม	๔ ๓๗๖	๘.๑๕ ๒๑๘.๐๗	๒.๐๓ .๕๘	๓.๕๑
รวม	๓๘๐	๒๒๖.๒๒		

ตารางที่ ๔.๓.๒๓ (ต่อ)

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	Df	SS	MS	F
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๓๑	.๕๗	๑.๙๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๑๒.๓๗	.๒๙	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๖๘		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๓ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านวิธีการสอน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๒๔ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการใช้สื่อการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	Df	SS	MS	F
๑.การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๐๒	.๕๐	.๙๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๗.๙๒	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๑๙๙.๙๔		
๒.การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา				
ภายในกลุ่ม	๔	๕.๙๙	๑.๔๙	๒.๘๒
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๙.๔๖	.๕๓	
รวม	๓๘๐	๒๐๕.๔๕		
๓.การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ				
ภายในกลุ่ม	๔	๖.๒๒	๑.๕๕	๓.๐๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๔.๐๖	.๕๑	
รวม	๓๘๐	๒๐๐.๒๘		

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	Df	SS	MS	F
๔.การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย				
ภายในกลุ่ม	๔	๔.๑๐	๑.๐๒	๒.๕๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๔๙.๑๐	.๓๙	
รวม	๓๘๐	๑๕๓.๒๑		
๕.การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม				
ภายในกลุ่ม	๔	๓.๐๘	.๗๗	๑.๘๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๕๕.๖๔	.๔๑	
รวม	๓๘๐	๑๕๘.๗๓		
รวมทุกข้อ				

ภายในกลุ่ม	๔	๒.๑๖	.๕๔	๑.๑๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๕.๘๗	.๒๘	
รวม	๓๘๐	๑๐๘.๐๓		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๔ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการใช้สื่อการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๒๕ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	Df	SS	MS	F
๑. พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	๕.๕๔	๑.๓๘	๓.๐๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๗๑.๐๗	.๔๕	
รวม	๓๘๐	๑๗๖.๖๑		
๒. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา				
ภายในกลุ่ม	๔	๙.๑๖	๒.๒๙	๔.๑๔**
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๐๗.๙๘	.๕๕	
รวม	๓๘๐	๒๑๗.๑๕		
๓. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด				
ภายในกลุ่ม	๔	๙.๓๗	๒.๓๔	๓.๙๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๒๒.๔๔	.๕๙	
รวม	๓๘๐	๒๓๑.๘๑		
๔. พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา				
ภายในกลุ่ม	๔	๕.๗๐	๑.๔๒	๒.๙๒
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๘๓.๓๕	.๔๘	
รวม	๓๘๐	๑๘๙.๐๖		
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๔	๖.๓๘	๑.๕๙	๔.๖๕
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๒๘.๙๗	.๓๔	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๓๖		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๕ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามอายุโดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อพระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำ

โครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ เมื่อพบข้อแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓.๒๖ เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีอายุต่างกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในโรงเรียนตามวิธีการของเชฟเฟต์ดังนี้

อายุ	\bar{x}	๓๐-๓๙	๒๐-๒๙	๑๐-๑๙	๔๐-๔๙	๕๐-๕๙
		๔.๐๐	๔.๐๗	๔.๓๔	๔.๕๙	๔.๕๙
๓๐-๓๙	๔.๐๐					
๒๐-๒๙	๔.๐๗					
๑๐-๑๙	๔.๓๔			.๐๓๕		
๔๐-๔๙	๔.๕๙					
๕๐-๕๙	๔.๕๙					.๐๓๕

จากตารางที่ ๔.๓.๒๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ ต่างกันคือ อายุ ๓๐-๓๙ ปี กับผู้มีอายุระหว่าง ๕๐-๕๙ ปี มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม ข้อแตกต่างเรียบร้อย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยความพึงพอใจของผู้มีอายุระหว่าง ๕๐-๕๙ มีค่าเฉลี่ยมากกว่า

ตารางที่ ๔.๓.๒๗ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	Df	SS	MS	F
๑. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๑๙	.๕๔	.๘๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๓๓.๐๕	.๖๒	
รวม	๓๘๐	๒๓๕.๒๔		
๒. มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	๕.๐๐	๑.๒๕	๓.๑๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๔๙.๗๗	.๓๙	
รวม	๓๘๐	๑๕๔.๗๗		
๓. มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	๓.๑๗	.๗๙	๑.๔๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๐๐.๕๗	.๕๓	
รวม	๓๘๐	๒๐๓.๗๔		
๔. มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาจาธรรมติดตามที่ต่างๆ				

ภายในกลุ่ม	๔	๓.๗๘	.๙๔	๑.๘๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๕.๕๔	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๑๙๙.๓๒		
๕.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๙๙	.๔๙	.๙๕
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๖.๓๕	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๑๙๘.๓๕		
๖.มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม				
ภายในกลุ่ม	๔	๓.๙๑	.๙๗	๑.๖๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๑๘.๗๐	.๕๘	
รวม	๓๘๐	๒๒๒.๖๑		

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	Df	SS	MS	F
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๔	.๙๑	.๒๓	.๘๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๑.๑๓	.๒๖	
รวม	๓๘๐	๑๐๒.๐๕		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๗ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน ต่อ บทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามอายุ ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน โดย ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาโดยรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๒๘ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มี ต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม				
ระหว่างกลุ่ม	๔	.๕๖	.๑๔	.๗๖
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๖๙.๗๒	.๑๘	
รวม	๓๘๐	๗๐.๒๙		
๒.ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๒.๑๒	.๕๓	๒.๓๗
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๘๔.๑๘	.๒๒	
รวม	๓๘๐	๘๖.๓๑		
๓. ด้านวิธีการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๒.๒๙	.๕๗	๑.๙๑
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๑๒.๔๐	.๒๙	

รวม	๓๘๐	๑๑๔.๖๙		
๔.ด้านการใช้สื่อการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๒.๑๖	.๕๔	๑.๙๑
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๕.๘๗	.๒๘	
รวม	๓๘๐	๑๐๘.๐๓		
๕.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๔๓	.๓๖	๑.๐๑
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๓.๙๒	.๓๕	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๓๖		
๖.ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	.๖๒	.๑๕	.๕๘
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๑.๔๒	.๒๗	
รวม	๓๘๐	๑๐๒.๐๕		

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
รวมทุกด้าน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๑๘	.๒๙	.๗๖
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๖๔.๒๘	.๑๗	
รวม	๓๘๐	๖๕.๔๖		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๘ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๒๙ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.การแต่งกายเรียบร้อย				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๔.๑๗	๑.๐๔	๓.๕๖
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๙.๙๕	.๒๙	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๑๒		
๒.การเป็นตัวอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๖๑	.๔๐	๑.๑๓
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๓.๖๑	.๓๕	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๒๒		
๓.การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๘๒	.๔๕	๑.๔๔
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๑๙.๑๘	.๓๑	
รวม	๓๘๐	๑๒๑.๐๑		
๔.ประพฤติตามระเบียบของโรงเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๒๙	.๕๗	๑.๖๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๓.๙๕	.๓๕	
รวม	๓๘๐	๑๓๖.๒๕		
๕.มาสอนตรงเวลา				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๗๔	.๖๘	๑.๔๗
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๗๔.๓๓	.๔๖	
รวม	๓๘๐	๑๗๗.๐๗		
๖.ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๓๕	.๒๓	.๖๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๕๑.๖๐	.๓๗	
รวม	๓๘๐	๑๕๒.๙๖		
ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๗.เอาใจใส่ต่อนักเรียน				
ระหว่างกลุ่ม	๔	๑.๓๕	.๓๓	.๘๓
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๑๕๑.๖๐	.๔๐	

รวม	๓๘๐	๑๕๒.๙๖		
รวมทุกข้อ				
ระหว่างกลุ่ม	๔	.๕๖	.๑๔	๑.๕๔
ภายในกลุ่ม	๓๗๖	๖๙.๗๒	.๑๘	
รวม	๓๘๐	๗๐.๒๙		

จากตารางที่ ๔.๓.๒๙ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๓๐ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.เนื้อหาที่มีความถูกต้องทางด้านวิชาการ				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๐๔	.๒๖	.๗๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๒.๔๓	.๓๕	
รวม	๓๘๐	๑๓๓.๔๘		
๒.เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา				
ภายในกลุ่ม	๔	๔.๘๓	๑.๒๑	๓.๒๗
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๕	๑๓๘.๗๓	.๓๖	
รวม	๓๘๐	๑๔๓.๕๗		
๓.เนื้อหาที่มีความทันสมัย				
ภายในกลุ่ม	๔	๖.๘๓	๑.๗๐	๓.๘๐
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๖๘.๙๙	.๔๔	
รวม	๓๘๐	๑๗๕.๘๓		
๔.เนื้อหาที่น่าสนใจ				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๗๕	.๔๓	.๙๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๖๙.๑๒	.๔๕	
รวม	๓๘๐	๑๗๐.๘๗		
๕.เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๔๖	.๖๑	๑.๓๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๗๒.๑๙	.๔๕	
รวม	๓๘๐	๑๗๔.๖๖๗		
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๑๒	.๕๓	๒.๓๗

ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๘๔.๑๘	.๒๒	
รวม	๓๘๑	๘๖.๓๑		

จากตารางที่ ๔.๓.๓๐ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านเนื้อหาวิชาที่สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๓๑ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านวิธีการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
๑.การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ ภายในกลุ่ม	๔	๒.๓๒	.๕๘	๑.๒๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๗๙.๒๙	.๔๗	
รวม	๓๘๐	๑๘๒.๒๙		
๒.การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบกับข้ออุปมา ภายในกลุ่ม	๔	๗.๕๗๑๖	๑.๘๙	๓.๘๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๘๕.๕๐	.๔๙	
รวม	๓๘๐	๑๙๓.๐๗		
๓.การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน ภายในกลุ่ม	๔	๖.๕๗	๑.๖๔	๒.๙๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๐๙.๙๘	.๕๕	
รวม	๓๘๐	๒๑๖.๕๕		
๔.การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง ภายในกลุ่ม	๔	๒.๒๗	.๕๗	๑.๒๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๖๙.๐๔	.๔๕	
รวม	๓๘๐	๑๗๑.๓๒		
๕. การใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ภายในกลุ่ม	๔	๓.๒๑	.๘๐	๑.๓๕
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๒๓.๐๐	.๕๙	
รวม	๓๘๐	๒๒๖.๒๒		

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
รวมทุกข้อ ภายในกลุ่ม	๔	๒.๒๙	.๕๗	๑.๙๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๑๒.๔๐	.๒๙	
รวม	๓๘๐	๑๑๔.๖๙		

จากตารางที่ ๔.๓.๓๑ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านวิธีการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๓๒ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้สื่อการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑.การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย				
ภายในกลุ่ม	๔	๖.๓๐	๑.๕๗	๓.๐๖
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๓.๖๔	.๕๑	
รวม	๓๘๐	๑๙๙.๙		
๒.การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๓๔	.๕๘	๑.๐๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๐๓.๑๑	.๕๔	
รวม	๓๘๐	๒๐๕.๔๕		
๓.การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๗๖	.๖๙	๑.๓๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๗.๕๒	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๒๐๐.๒๘		
ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๔.การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย				
ภายในกลุ่ม	๔	๕.๓๓	๑.๓๓	๓.๓๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๔๗.๘๘	.๓๙	
รวม	๓๘๐	๑๕๓.๒๑		
๕.การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม				
ภายในกลุ่ม	๔	๔.๐๑	๑.๐๐	๒.๔๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๘	๑๕๔.๗๑	.๔๑	
รวม	๓๘๐	๑๕๘.๗๓		
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๕๘	.๖๔	๒.๓๐
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๕.๔๔	.๒๘	
รวม	๓๘๐	๑๐๘.๐๓		

จากตารางที่ ๔.๓.๓๒ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้สื่อการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๓๓๓ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน
ต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑. พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการเจริญ ปัญญาก่อนเข้าเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๗๙	.๗๐	๓.๐๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๗๓.๘๒	.๔๖	
รวม	๓๘๐	๑๗๖.๖๑		
๒. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและ กิจกรรมจิตอาสา				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๗๐	.๔๒	.๗๔
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๑๕.๔๔	.๕๗	
รวม	๓๘๐	๒๑๗.๑๕๕		
๓. พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด				
ภายในกลุ่ม	๔	๓.๒๑	.๘๐	๑.๓๒
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๒๘.๕๙	.๖๐	
รวม	๓๘๐	๒๓๑.๘๑		
๔. พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๘๔	.๔๖	.๙๒
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๘๗.๒๑	.๔๙	
รวม	๓๘๐	๑๘๙.๐๖๐		
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๔๓	.๓๖	๑.๐๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๓๓.๙๒	.๓๕	
รวม	๓๘๐	๑๓๕.๓๖		

จากตารางที่ ๔.๓.๓๓๓ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓.๓๔ เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน

ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน	df	SS	MS	F
๑. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ				

ภายในกลุ่ม	๔	๔.๖๗	๑.๑๖	๑.๙๐
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๓๐.๕๗	.๖๑	
รวม	๓๘๐	๒๓๕.๒๔		
๒.มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๒๕	.๕๖	๑.๓๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๕๒.๕๑	.๔๐	
รวม	๓๘๐	๑๕๔.๗๗		
๓.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๙๔	.๗๓	๑.๓๗
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๐๐.๘๐	.๕๓	
รวม	๓๘๐	๒๐๓.๗๔		
๔. มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาทะธรรมติดตามที่ต่างๆ				
ภายในกลุ่ม	๔	๑.๓๔	.๓๓	.๖๓
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๗.๙๘	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๑๙๙.๓๒		
๕.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น				
ภายในกลุ่ม	๔	๒.๖๘	.๖๗	๑.๒๙
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๙๕.๖๖	.๕๒	
รวม	๓๘๐	๑๙๘.๓๕		
๖.มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม				
ภายในกลุ่ม	๔	.๙๖	.๒๔	.๔๑
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๒๒๑.๖๕	.๕๘	
รวม	๓๘๐	๒๒๒.๖๑		
ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียน	df	SS	MS	F
รวมทุกข้อ				
ภายในกลุ่ม	๔	.๖๒	.๑๕	.๕๘
ระหว่างกลุ่ม	๓๗๖	๑๐๑.๔๒	.๒๗	
รวม	๓๘๐	๑๐๒.๐๔		

จากตารางที่ ๔.๓.๓๔ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียนต่อบทบาทครู พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการจัดสภาพการเรียนรู้การสอนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

๔.๔ วิเคราะห์ปัญหา และขอเสนอแนะความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

การวิเคราะห์ปัญหา และขอเสนอแนะของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ที่มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่นักเรียนให้ข้อมูลเพิ่มเติมมานั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ และเขียนอธิบายแบบพรรณาวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔.๑ ปัญหา และขอเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะครูพระสอนศีลธรรม

ปัญหา/และสาเหตุ	ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา
๑. ครูไม่ควรถนีสนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กไม่เชื่อฟัง	๑. ควรวางตัวเป็นกลาง ไม่สนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป
๒. ไม่เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมาสอน	๒. ควรเตรียมความพร้อมก่อนสอน ศึกษาเอกสารการสอนให้พร้อม

จากปัญหาและขอเสนอแนะด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทำให้ทราบว่าพระสอนศีลธรรมเมื่อเข้าไปสอนในโรงเรียนแล้วไม่ควรทำตัวสนิทสนมกับนักเรียนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่าง แต่ควรวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นพระสงฆ์และเป็นครู เพราะพระสงฆ์ที่เข้าไปสอนนั้นมีอยู่สองสถานะคือสถานะที่เป็นพระสงฆ์และสถานะที่เป็นครู จึงควรวางตัวให้เหมาะสมให้เป็นที่เคารพศรัทธาของครูและนักเรียน

ตารางที่ ๔.๔.๒ ปัญหา และขอเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา
๑. เนื้อหาไม่ครอบคลุม ควรมีเนื้อหาการสอนครอบคลุมกว่านี้	๑. ควรสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา เตรียมตัวสอนให้พร้อม
๒. เนื้อหาค่อนข้างจะยากควรกำหนดให้ง่ายกว่านี้หน่อย	๒. ควรมีวิธีการสอนสิ่งยากให้ง่ายเพื่อให้เด็กเข้าใจและสนุก
๓. เนื้อหาไม่เข้ากับปัจจุบันและไม่มีการวิเคราะห์	๓. ถ้ามีการวิเคราะห์ให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันจะดีมาก

จากปัญหาและขอเสนอแนะในด้านเนื้อหาวิชาที่สอนสะท้อนให้เห็นว่าครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเตรียมตัวในการสอนไม่พร้อมไม่ได้ศึกษาเนื้อหาวิชาที่สอนเท่าที่ควร ควรปรับปรุงในด้านนี้ให้มาก เพราะเนื้อหาที่จะสอนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการเรียน

ตารางที่ ๔.๔.๓ ปัญหา และขอเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา
๑. การสอนไม่มีการใช้สื่อและอุปกรณ์เท่าที่ควร	๑. ควรเตรียมสื่อในรายวิชาหรือเรื่องที่จะสอนให้

	พร้อมมากกว่านี้
๒. การสอนควรไม่หลากหลายไขแต่จะอธิบายอย่างเดียว	๒. ควรใช้วิธีการบูรณาการในการสอนเพื่อให้เด็กเข้าใจง่ายและสนใจ
๓. สอนเร็วนักเรียนไม่ทัน	๓. ควรมีกิจกรรมร่วมกับนักเรียนไม่ควรสอนหรืออธิบายเนื้อหาเร็วเกินไป
๔. เวลาสอนไม่มองดูนักเรียนบาง	๔. ควรพัฒนาบุคลิกภาพให้เหมาะกับการสอนเด็ก

ปัญหาด้านวิธีการสอนและข้อเสนอแนะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับปัญหาด้านเนื้อหาวิชาที่สอน เพราะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน ถ้ามีวิธีการสอนที่ดีสามารถทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้ได้ ประกอบกับมีเนื้อหาที่ดีแล้วการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนย่อมประสบความสำเร็จ

ตารางที่ ๔.๔.๔ ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน **ด้านการใช้สื่อการสอน**

ปัญหา	ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา
๑. ไม่เป็นสื่อที่ผู้เรียนเกิดความสนใจ	๑. ควรเตรียมสื่อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่สอนและประยุกต์ให้เข้าปัจจุบัน
๒. ไม่มีสื่อใหม่ๆมานำเสนอ	๒. ควรจัดทำรูปแบบของสื่อให้เป็นที่น่าสนใจของเด็ก

ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญทำให้เข้าใจได้ว่าครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการใช้สื่อในการสอนน้อย เมื่อมีการใช้สื่อน้อยทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน หรือไม่สนใจที่จะเรียนเพราะไม่สนุก ครูพระสอนศีลธรรมจึงควรฝึกสร้างสื่อในการสอน เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการสอน

ตารางที่ ๔.๔.๕ ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน **ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน**

ปัญหา	ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา
๑. การจัดกิจกรรมในการเรียนมีน้อย	๑. ควรบูรณาการกิจกรรมให้เข้ากับเนื้อหาวิชาที่สอน
๒. ไม่มีกิจกรรมที่หลากหลาย	๒. กิจกรรมควรมีอย่างหลากหลาย โดยบูรณาการให้เข้ากับเนื้อหา
๓. กิจกรรมไม่น่าสนใจ	๓. สร้างกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนในเนื้อหาวิชาที่สอนถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูในปัจจุบันนี้ เพราะกิจกรรมทำให้นักเรียนสนใจในการเรียน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมเล่านิทานประกอบเรื่องในเนื้อหาวิชาที่สอน เป็นต้น ฉะนั้นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อบูรณาการในการเรียน

ตารางที่ ๔.๔.๖ ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดสภาพการเรียนรู้การสอน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา
๑. ไม่มีการจัดห้องเรียนให้เรียบร้อย	๑. ควรดูแลเอาใจใส่ห้องเรียนให้เรียบร้อย เตรียมความพร้อมให้เด็กได้เรียนอย่างมีความสุข

ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนถือเป็นครูคนหนึ่งในโรงเรียน เมื่อเข้าชั้นเรียนสอนนักเรียน จึงควรเอาใจใส่ห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้บรรยากาศเหมาะสมในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความเคารพ เชื่อฟังครูสอนได้

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ ๒) เปรียบเทียบ ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ จำแนกสถานภาพ ตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ๓) ศึกษาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยสุ่มตัวอย่างจาก ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน จำนวน ๓๘๑ คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความพึงพอใจผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์ สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

ด้านสถานภาพ พบว่ามีผู้บริหารจำนวน ๗๐ คน ครูจำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔ นักเรียนจำนวน ๒๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓

ด้านเพศ พบว่า ผู้บริหารที่เป็นเพศชาย จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๔ ผู้บริหารที่เป็นเพศหญิง ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๖ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู เพศชายจำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ที่เป็นเพศหญิง ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียน เพศชาย ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐

ด้านอายุ พบว่า ผู้บริหาร ที่เป็นเพศชาย ช่วงอายุ ๓๐-๓๙ จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ ที่เป็นเพศหญิง ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕.๐ คน ช่วงอายุ ๔๐-๔๙ เพศชายจำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๖ ที่เป็นเพศหญิง ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖ ช่วงอายุ ๕๐-๕๙ เพศชาย ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๐ ที่เป็นเพศหญิง ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ ครู เป็นเพศชาย ช่วงอายุระหว่าง ๒๐-๒๙ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ เพศหญิง ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ช่วงอายุ อายุ ๓๐-๓๙ เพศชาย ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒.๑ เพศหญิง ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๗.๙ ช่วง

อายุ ๔๐-๔๙ เพศชายจำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔ ที่เป็นเพศหญิง ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๖ ช่วงอายุ ๕๐-๕๙ เพศชาย จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐ ที่เป็นเพศหญิง ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ นักเรียน ช่วงอายุระหว่าง ๑๐-๑๙ เพศชาย ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๖ เพศหญิง ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔ ช่วงอายุระหว่าง ๒๐-๒๙ เพศชาย ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐ เพศหญิง ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐

ด้านระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นผู้บริหาร จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพศชาย จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖ เพศหญิง ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ระดับปริญญาโท เพศชาย จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗ เพศหญิง ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ ระดับปริญญาเอก เพศชายจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครู จบการศึกษาระดับ ปริญญาตรี เพศชาย จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖ เพศหญิง ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒ ระดับ ปริญญาโท เพศชาย จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐ เพศหญิง ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔

๒) สรุประดับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือการแต่งกายเรียบร้อย การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การเป็นตัวอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน เอาใจใส่ต่อนักเรียน ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา มาสอนตรงเวลา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อ บทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับ **มาก**

ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือเนื้อหาที่มีความถูกต้องด้านวิชาการ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา เนื้อหาที่น่าสนใจ เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา เนื้อหาความทันสมัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่ในระดับ **มาก**

ด้านวิธีการสอน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอนอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน การใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอนอยู่ในระดับ **มาก**

ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมาก ๔ ตัวชี้วัดและในระดับปานกลาง ๑ ตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วัชระธรรมติดตามที่ต่างๆ มีห้องพระพุทธศาสนาหรือสถานธรรม มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

๕.๑.๒ สรุปการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์จำแนกสถานภาพ ตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตาม **สถานภาพโดยรวม** มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อการแต่งกายเรียบร้อยและมาสอนตรงเวลา มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ศึกษาที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้านเนื้อหาวิชาที่สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อ เนื้อหามีความถูกต้องทางวิชาการ มีความพึงพอใจแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๑

ด้านวิธีการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านวิธีการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพ ด้านการใช้สื่อการสอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ข้อพระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด และพระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้านการจัดสภาพการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่แตกต่าง

จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตาม **ตามเพศ**

เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกันเปรียบเทียบรายด้านพบว่า

ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านวิธีการสอน พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านวิธีการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านการใช้สื่อการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน ด้านการจัด

สถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนก ระดับการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มี **ระดับการศึกษา**ต่างกัน เปรียบเทียบรายด้านพบว่า

ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านเนื้อหาวิชาที่สอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ด้านวิธีการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านวิธีการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการใช้สื่อการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกัน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อไม่มีความแตกต่างกัน

ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียนต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอนโดยภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าไม่แตกต่าง

๕.๑.๓ สรุปข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในจังหวัดสุรินทร์

สรุปข้อเสนอแนะด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมเมื่อเข้าไปสอนในโรงเรียนแล้วไม่ควรทำตัวสนิทสนมกับนักเรียนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่าง แต่ควรวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นพระสงฆ์และเป็นครู

ด้านเนื้อหาวิชาที่สอนสะท้อนให้เห็นว่าครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเตรียมตัวในการสอนไม่พร้อมไม่ได้ศึกษาเนื้อหาวิชาที่สอนเท่าที่ควร ควรปรับปรุงในด้านนี้ให้มาก เพราะเนื้อหาที่จะสอนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการเรียน

ปัญหาด้านวิธีการสอนและข้อเสนอแนะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับปัญหาด้านเนื้อหาวิชาที่สอน เพราะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน ถ้ามีวิธีการสอนที่ดีสามารถทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้อาจได้ประกอบกับมีเนื้อหาที่ดีแล้วการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนย่อมประสบความสำเร็จ

ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญทำให้เข้าใจได้ว่าครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการใช้สื่อในการสอนน้อย เมื่อมีการใช้สื่อน้อยทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน หรือไม่สนใจที่จะเรียนเพราะไม่สนุก ครูพระสอนศีลธรรมจึงควรฝึกสร้างสื่อในการสอน เพื่อเป็นอุปกรณ์ในการสอน

การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูในปัจจุบันนี้ เพราะกิจกรรมทำให้เด็กสนใจในการเรียน เช่นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมเล่านิทานประกอบเรื่องในเนื้อหาวิชาที่สอน เป็นต้น ฉะนั้นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อบูรณาการในการเรียน

ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนถือเป็นครูคนหนึ่งโรงเรียน เมื่อเข้าชั้นเรียนสอนนักเรียน จึงควรเอาใจใส่ห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้บรรยากาศเหมาะสมในการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความเคารพ เชื่อฟังครูสอนได้

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลของการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ดังนี้

ระดับความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยรายด้านพบว่า มีระดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน ด้านวิธีการสอน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน และด้านการใช้สื่อในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “พระชาติ สิริจินโท (ศรีราชา) เปรียบเทียบทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน เขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๗ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ ด้านบุคลิกภาพ,ด้านการเตรียมการสอน,ด้านการดำเนินการสอน,ด้านการใช้วิธีการสอน,ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน,ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนการสอน ตามลำดับ^๑

๕.๒.๑ ระดับความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ เมื่อพิจารณาโดยรายด้านแล้ว ผู้วิจัยอภิปรายดังนี้

๑) **ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม** พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับ **มาก** เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ามีความพึงพอใจด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรม อยู่

^๑ พระชาติ สิริจินโท (ศรีราชา), “ทัศนคติของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนในโรงเรียน เขตธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือการแต่งกายเรียบร้อย การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การเป็นตัวอย่างในด้านกิจกรรมายาทและความประพฤติ ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน เอาใจใส่ต่อนักเรียน ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา มาสอนตรงเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “เยาวลักษณ์ งามแสนโรจน์” ซึ่งได้ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต สรุปได้ว่า ด้านผู้สอนซึ่งเกี่ยวกับบุคลิกภาพหรือลักษณะของครู โดยรวม อยู่ในระดับมากเหมือนกัน”^๒

๒) ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาวิชาที่สอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาในรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือเนื้อหาที่มีความถูกต้องด้านวิชาการ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา เนื้อหาที่น่าสนใจ เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา เนื้อหาที่มีความทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “นางสาวจินตนา จรรย์านนท์ ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก”^๓

๓) ด้านวิธีการสอน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านวิธีการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง การใช้วิธีสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน การใช้วิธีการสอนแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “พระมหาไชยา ชยสิทธิ (แสนแสนยา) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระภิกษุที่สอนธรรมศึกษา และศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของหลักสูตรธรรมศึกษา” พบว่า วิธีการสอนของพระภิกษุ นักเรียนธรรมศึกษาเห็นว่าวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีความเหมาะสมในระดับเหมาะสมค่อนข้างมาก มีความคาดหวังต่อพระภิกษุในด้านการใช้อุปกรณ์การสอนที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานไม่เครียดกับวิชาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีกิจกรรมร่วมอื่นๆ ในการเรียนการสอนวิชาธรรมะ”^๔

^๒ เยาวลักษณ์ งามแสนโรจน์, “การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียน”, วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต, งานวิจัยในชั้นเรียน, (มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^๓ นางสาวจินตนา จรรย์านนท์, “ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

^๔ พระมหาไชยา ชยสิทธิ (แสนแสนยา), “ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

๔) **ด้านการใช้สื่อการสอน** พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับมาก ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือการใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ การใช้สื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์” ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑ พบว่า การศึกษาด้านสื่อการเรียนการสอนนั้นอยู่ในระดับมากเหมือนกัน”^๕

๕) **ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน** พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “เยาวลักษณ์ งามแสนโรจน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิตด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก”^๖

๖) **ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน** พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีบทบาทต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความพึงพอใจด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วัชระธรรมติดตามที่ต่างๆ มีห้องพระพุทธรูปหรือลานธรรม มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ “พระปิยะ ปิยะมโหม (เมฆแสน) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่” พบว่า ด้านการประเมินผลการสอน พบว่าในภาพรวม และรายด้าน

^๕ พระครูเมตตามงคลวิศิษฎ์ (วัชรินทร์ อคควโร), “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^๖ เยาวลักษณ์ งามแสนโรจน์, “การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต”, **งานวิจัยในชั้นเรียน**, (มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

อยู่ในระดับมากทุกด้านเหมือนกัน”^๗

๕.๒.๒ เปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

๑) ความแตกต่างระหว่างสถานภาพ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) ความแตกต่างระหว่างเพศ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ พบว่าผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๓ ขอเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ทั้งโดยรวมและรายดานอยู่ในระดับมากเหมือนกัน ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นผลดีและน่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง แต่ยังมีบางสวนในแต่ละด้านแต่ละข้อที่มีนักเรียนบางคนได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมขอเสนอแนะแนวทางแก้ไข ซึ่งจัดไว้ดังนี้

๕.๓.๑ ขอเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรศึกษาคุณลักษณะของครูให้เข้าใจ นำไปประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน เพื่อที่จะทำให้นักเรียนมีความประพฤติปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้นไป

๒) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรทำความเข้าใจในการกำหนดเนื้อหาวิชา ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิชาที่สอน ก่อนที่จะนำไปใช้ เพื่อที่จะทำให้นักเรียนที่เรียนนั้นไม่สับสนในเรื่องที่จะสอน และจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

๓) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรจะค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอเกี่ยวกับเรื่องของวิธีการสอน เพราะวาในการสอนนั้นจะต้องสอนอย่างหลากหลายวิธีจะสอนวิธีเดียวไม่ได้ การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายนั้น จะทำให้เด็กไม่เบื่อที่จะเรียน และจะทำให้เด็กสนใจที่จะเรียนมากขึ้น

๔) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรจะสรรหาสื่อการสอน ใหม่ๆอยู่เสมอ และก็ควรนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและตัวของนักเรียน เพราะวาสื่อเหล่านั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสอนจะเป็นตัวเรียกความสนใจจากนักเรียนโดยดียวดี และช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น

๕) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ครูควรจะมีกิจกรรมการเรียนการสอนไปให้เด็กได้ทำ ได้ปฏิบัติทุกครั้ง เพราะกิจกรรมจะเป็นตัวนำเข้าสู่การเรียนการสอนอย่างที่ดีทีเดียวและควรจะมีให้หลากหลาย

^๗ พระปิยะ ปิยธมโม (เมฆแสน), “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาของครูประจำการและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมืองแพร่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

๖) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรจะมีการวัดผลและประเมินผล หลายรูปแบบ หลายด้าน เพราะการวัดผลนั้นจะทำให้เรารู้ว่า นักเรียนแต่ละคนนั้นมีความสามารถในด้านใดเพื่อที่จะทำให้ผู้สอนนำมาแก้ไขข้อบกพร่องการสอนของผู้สอนได้เป็นอย่างดี

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อบทบาทด้านความเป็นครูที่ดีของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงด้านการเป็นครูสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

๒) ศึกษาความพึงพอใจที่มีการใช้สื่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๓) ศึกษาความพึงพอใจที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๔) ควรเนนงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีการศึกษาแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

บรรณานุกรม

๑ ภาษาไทย:

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

(๑) หนังสือ:

- กรมพัฒนาชุมชน. บทบาทพัฒนากรในทัศนะของผู้นำท้องถิ่นในเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดน, ๒๕๑๐.
- กรมวิชาการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.
- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.
- กุลทลี รื่นรมย์และคณะ. การมุ่งเน้นลูกค้าและตลาดสร้างองค์กรให้แตกต่างอย่างเหนือชั้น. กรุงเทพมหานคร: อินโนกราฟฟิกส์, ๒๕๔๗.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์และคนอื่นๆ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยุคเคชั่น, ๒๕๔๙.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.
- นิตี เอียวศรีวงศ์. พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๓.
- พระธรรมโมลี. คู่มือปฏิบัติงาน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์. สุรินทร์: โรงพิมพ์ ส.พันธ์เพ็ญ, ม.ป.ป.
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต. พุทธศาสนากับสังคมไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, ๒๕๒๓.
- พระราชวรมุนี(ประยุทธ์ ปยุตโต). การศึกษาของคณะสงฆ์: ปัญหาที่ร่อทางออก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๙.
- พระไพศาล วิสาโล. พุทธศาสนาในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.
- พัทยา สายหู. กลไกของสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔.
- ไพบูลย์ เทวรักษ์. จิตวิทยาการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอส ดี เพรสการพิมพ์, ๒๕๔๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕.
- วิจิตรเกิดวิสิษฐ์. หนังสือเรียนพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓.

ไวรัช เจียมบรรจง. **จิตวิทยาสังคม เล่ม ๒**. นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๒๙.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระและไซเท็กซ์จำกัด, ๒๕๔๑.

สงวนศรี วิรัชชัย. **จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาพรม, ๒๕๒๗.

สมวงศ์ พงศ์สถาพร. **การตลาดบริการ**. กรุงเทพมหานคร: เลฟแอนด์ลีฟ, ๒๕๔๗.

สามัญศึกษา. กรม. **การวิเคราะห์หลักการประสานงาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕.

สุพัตรา สุภาพ. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.

สุลักษณ์ ศิวลักษณ์. **ศาสนากับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา, ๒๕๓๕.

หลุย จำปาเทศ. **จิตวิทยาการจูงใจ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสามัคคีสาส์นจำกัด, ๒๕๓๓.

อเนก สุวรรณบัณฑิตและภาสกร อดุลพัฒน์กิจ. **จิตวิทยาการบริการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเพรสแอนด์ดีไซน์จำกัด, ๒๕๔๘.

(๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

จินตนา จรรย์านนท์. “ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ชรีณีเดชจินดา. “ความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อศูนย์บริการกำจัดกากอุตสาหกรรมแขวงแสมดำเขตบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๖.

ทองดี ปัญญาวิโร (กันทวงศ์). “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามทัศนคติของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพศิลาเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. “คุณค่าของพุทธศาสนาในการบริหารราชการ”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๙.

ธีระ สุภามล. “ความพึงพอใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทองที่มีต่อการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐”. **วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.

นรินทร์ ภัคดี. “ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาสายวิชาชีพของนักเรียนนักศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 1”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๐.

ปรีชา กันธิยะ. “การพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑.

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ. “การศึกษาความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕”. **รายงานการวิจัย**. พิษณุโลก: หจก.เซน ปรีนตั้ง, ๒๕๕๒.

พระมหาสมชาย ธมมาโร (เต้าประเสริฐ). “การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและครูประจำการ ในเขตภาคีเจริญ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาปัญญา จอมนาสวน. “ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียน โรงเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรม จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๙.

พระมงคล ฐิตมงคล (สังฆราช). “ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระสุรเชษฐ์ เจริญสุข. “เจตคติของผู้ปกครองต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านก้อง จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.

พระกัมปนาท พิมพ์ทอง. “ความพึงพอใจการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระตามทรศนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนวัดหนองจอก(ภักดีนรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

พระภูมินทร์ วรโท (ตาตะ). “ความพึงพอใจของครูและนักเรียนต่อครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓.

พระมหาภุชญา นันทเพชร. “ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม”. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะพัฒนาสังคม**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๐.

พระมหาทองดี ปัญญาวิโร (กันทวค์). “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามทรศนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนวัดเทพศิลา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๗.

พระสมทบ อุกประโคน. “ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยสงฆ์จังหวัดเลย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏเลย, ๒๕๔๔.

พระสุรเชษฐ์ เจริญสุข. “เจตคติของผู้ปกครองต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านก้อง จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.

วรารุช สาลีสี. “การประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน : กรณีจังหวัดเลย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๑.

สกล วรรณพงษ์. “ความพึงพอใจในการทำงานของครูพลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ประยูร ไทยธานี. เอกสารประกอบการสอน **วิชาจิตวิทยาการศึกษา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.drprayut.com/index.php?option=com_content&view=section&id&Itemid=๖๗ [๒๗ ก.ค. ๒๕๕๕].

๒) ภาษาอังกฤษ

(I).Books

Allport, Gordon. **Personality: A psychological interpretation**. New York: Holt, 1973.

Bower, G. H. & Hilgard, E. R. **Theories of learning (5 th ed.)**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1981.

Broom, Leonard. & Selnick, Philip. **Sociology**. New York: Harper & Row, 1977.

Campbell, A. **Subjective measure if well – being**. American: Psychologist, 1976.

Chance, P. **Learning & Behavior (5th ed.)**. Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning, 2003.

Cohen, Bruce. **Introduction to sociology**. New York: McGraw-Hill, 1979.

Green, A.W. **Sociology**. New York: McGraw – Hill Book, 1972.

Herzberg, F.B. Mansner and B.B. Snyderman. **The Motivation to work**. New York: John WileyAndersonsInc, 1959.

Hinshaw, A.S. and J.R. Atwood. **A patient satisfaction instrument : Precision try Replication**. Nursing Research, 1982.

Linton,s. **ClassCitizenship and Social Development**. Garden City, N.Y.: Anchor, 1964.

Maslow. A . **A theory of human motivation Psychological Review 50**. N.Y.: McGraw – Hill, 1943.

Mullins, Luarie J. **Management and Organization Behavior**. London: Pitman Company, 1985.

- Shelly, Maynard W. **Responding to Social Change**. Dowden Hutchison Press, 1975.
- Slavin, R. E. **Educational psychology : Theory and practice**. 8th ed. Boston: Allyn & Bacon, 2006.
- Risser, N.L. **Development of an instrument to measure patient Satisfaction with Nurses and Nursing care in primary care settings**. Nursing Research, 1975.
- Wolman, Thomas E. **Education and Organizational Leadership in Elementary School**. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice – Hall, 1973.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

**เรื่อง : ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์
สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์**

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลฉบับนี้เป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยนี้เท่านั้นไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านหรือหรือบุคคลอื่นแต่ประการใด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

พระครูสุนทรสีลวัฒน์ (บุญญิตี สีลาสาโร)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสุรินทร์

ตอนที่ ๑ สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

๑. สถานภาพ ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน

๒. เพศ ชาย หญิง

๓. อายุปัจจุบัน.....ปี

๔. ระดับการศึกษาสูงสุด

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี

ปริญญาโท ปริญญาเอก ไม่มีวุฒิการศึกษา

ตอนที่ ๒. สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ที่มีต่อบทบาท

พระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู และผู้เรียนต่อบทบาท

พระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน กำหนดระดับคะแนนดังนี้

๕ หมายถึง มีประสิทธิผล อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีประสิทธิผล อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีประสิทธิผล อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีประสิทธิผล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	ข้อความ/ระดับความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑	๑.ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม การแต่งกายเรียบร้อย					
๒	การเป็นตัวอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ					
๓	การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
๔	ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน					
๕	มาสอนตรงเวลา					
๖	ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา					
๗	เอาใจใส่ต่อนักเรียน					
	๒.ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน					
๑	เนื้อหามีความถูกต้องด้านวิชาการ					
๒	เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา					

๓	เนื้อหาที่มีความทันสมัย					
๔	เนื้อหาที่มีความน่าสนใจ					
๕	เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา					
๓.ด้านวิธีการสอน						
๑	การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ					
๒	การสอนเปรียบเทียบกับข้ออุปมา					
๓	การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน					
๔	การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง					
๕	การใช้วิธีการสอนแบบแก้ปัญหาเฉพาะหน้า					
๔.ด้านการใช้สื่อการสอน						
๑	การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย					
๒	การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา					
๓	การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ					
๔	การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย					
๕	การใช้สื่อการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม					
๕.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
๑	พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจัดการเจริญปัญญาก่อนเรียน					
๒	พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา					
๓	พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด					
๔	พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๖.ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน						
๑	มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ					
๒	มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน					
๓	มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน					
๔	มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดในที่ต่างๆ					
๕	มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น					
๖	มีห้องพระพุทธศาสนาหรือลานธรรม					

ตอนที่ ๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอำเภอ
กาบเชิง จังหวัดสุรินทร์

๑) ด้านคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรม

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๒) ด้านเนื้อหาวิชา

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๓) ด้านวิธีการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๔) ด้านการใช้สื่อการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๕) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

๖) ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและโครงสร้าง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ คน ตรวจสอบแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสุรินทร์” มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ผลปรากฏดังนี้

รายการ		ค่าความสอดคล้อง			ค่า IOC	การแปลผล
ข้อคำถาม/ระดับความพึงพอใจ						
๑	๑.ด้านคุณลักษณะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การแต่งกายเรียบร้อย	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การเป็นตัวอย่างในด้านกิริยามารยาทและความประพฤติ	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๐	๑	๑	.๖๗	ใช้ได้
๔	ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน	๑	๐	๑	.๖๗	ใช้ได้
๕	มาสอนตรงเวลา	๑	๐	๑	.๖๗	ใช้ได้
๖	ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา	๑	๑	๐	.๖๗	ใช้ได้
๗	เอาใจใส่ต่อนักเรียน	๑	๑	๐	.๖๗	ใช้ได้
๒. ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน						
๑	เนื้อหามีความถูกต้องด้านวิชาการ	๑	๐	๑	.๖๗	ใช้ได้
๒	เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	เนื้อหาที่มีความทันสมัย	๑	๑	๐	.๖๗	ใช้ได้
๔	เนื้อหาที่น่าสนใจ	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓.ด้านวิธีการสอน						
๑	การใช้วิธีการสอนแบบยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การสอนเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	การใช้วิธีสอนแบบการใช้อุปกรณ์การสอน	๐	๑	๑	.๖๗	ใช้ได้
๔	การใช้วิธีสอนแบบทำเป็นตัวอย่าง	๑	๑	๐	.๖๗	ใช้ได้
๕	มีการประสานจัดการงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยธรรมให้กับสถานศึกษา	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

รายการ		ค่าความ สอดคล้อง			ค่า IOC	การ แปลผล
๔.ด้านการใช้สื่อการสอน						
๑	การใช้สื่อการสอนมีความทันสมัย	๑	๐	๑	.๖๗	ใช้ได้
๒	การใช้สื่อการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	๑	๑	๐	.๖๗	ใช้ได้
๓	การใช้สื่อการสอนดึงดูดความสนใจ	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	การใช้สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	การใช้สื่อการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะตั้งคำถาม	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
๑	พระสอนศีลธรรมมีการนำนักเรียนบริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเรียน	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนทำโครงการคุณธรรมและกิจกรรมจิตอาสา	๐	๑	๑	.๖๗	ใช้ได้
๓	พระสอนศีลธรรมนำนักเรียนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	พระสอนศีลธรรมนำจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๐	๑	๑	.๖๗	ใช้ได้
๖.ด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน						
๑	มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ	๐	๑	๑	.๖๗	ใช้ได้
๒	มีพระพุทธรูปหน้าบริเวณโรงเรียน	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน	๐	๑	๑	.๖๗	ใช้ได้
๔	มีป้ายพุทธศาสนสุภาษิต วาทีธรรมติดในที่ต่างๆ	๑	๑	๐	.๖๗	ใช้ได้
๕	มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	มีห้องพระพุทธศาสนาหรือลานธรรม	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha coefficient)

การแสดงผลของค่า ของความเชื่อมั่น จากแบบสอบถาม (Try out) จำนวน ๓๐ ชุด
ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ค่าความเชื่อมั่น		
Alpha	S.D	จำนวนข้อแบบสอบถาม
.๙๓๓	.๙๓๙	๓๒

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร/โทรสาร. ๐-๔๔๑๔-๒๑๐๖
 ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๔๐ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระอธิการเวียง กิตติวณฺโณ, ดร.

ด้วย พระครูสุนทรศีลวิวัฒน์ บัญญัติ/สีลสาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๙๒๐๕๐๑๐ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำมหาบัณฑิตนิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดสุรินทร์”

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องนี้ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้โปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือมหาบัณฑิตนิพนธ์เรื่องดังกล่าวนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระมหาวิศิต ธีรวิโส, ผศ.ดร.)
 ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

วิภากร
 พระอธิการเวียง กิตติวณฺโณ
 ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๑

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตสุรินทร์
 โทร: ๐๔๔ - ๑๔๒ ๐๘๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร/โทรสาร. ๐-๔๔๑๔-๒๑๐๖

ที่ ศธ ๖๑๔๗/ว ๖๑ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ผศ.ดร.

ด้วย พระครูสุนทรศีลวัฒน์ บัญญัติ/สีลสาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๙๒๐๕๐๑๐ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำมหำบัณฑิตนิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดสุรินทร์”

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องนี้ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้โปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือมหำบัณฑิตนิพนธ์เรื่องดังกล่าวนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระมหาวิฑิต ธีรวโร, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

วิฑิต

วิฑิต

๒๑ ต.ค. ๒๕๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ (บัณฑิตศึกษา) โทร/โทรสาร. ๐-๔๔๑๔-๒๑๐๖ -

ที่ ศร ๖๑๔๗/ว ๔๐

วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผศ.บรรจง โสดาดี

ด้วย พระครูสุนทรศีลวิวัฒน์ บัญญัติ/สีลสาโร รัทสประจำตวันนิต ๕๙๐๙๒๐๕๐๑๐ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้รับอนุมัติให้ทำมหาบัณฑิตนิพนธ์เรื่อง “ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์สอนศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดสุรินทร์”

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องนี้ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านได้โปรดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือมหาบัณฑิตนิพนธ์เรื่องดังกล่าวนี้ด้วย

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาวิฑิต ธีรวิไล, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์

รชิตรา ม

๒๕ ๑๐.๑๐.๖๑

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระครูสุนทรสีลวัฒน์ (บัญญัติ สีลสาโร)
- ว/ด/ป เกิด : ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๓
- ภูมิลำเนาที่เกิด : บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ที่ ๑๔ บ้านจะแกแสรง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๔๓ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปริยัติ-
โกศลวิทยา
- : พ.ศ. ๒๕๔๘ สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปริญญาพุทธ-ศาสตร
บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
- ประสบการณ์การทำงาน : พ.ศ. ๒๕๔๖ – ๒๕๕๒ เป็นเลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าสว่าง และเป็น
กรรมการมูลนิธิพิพิธประชานาถ
- : พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการสำนักวิทยาเขตสุรินทร์
- : พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ พระสอนศีลธรรมใน-
โรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
- อุปสมบท : ๖ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ณ พัทธสีมาวัดระกานันท์นันทาราม
ตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- สังกัด : วัดสามัคคี บ้านท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๕๙
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดสามัคคี ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์